

Justitie



Directie Preventie,  
Jeugd en Sanctiebeleid

Bereik, ervaringen en effecten  
tijdens het experimentele jaar

## Stop-reactie



# Stop-reactie

## **Bereik, ervaringen en effecten tijdens het experimentele jaar**

Gert Jan Slump  
Essy van Dijk  
Eva Klooster  
Mark Rietveld

(Van Dijk, Van Soomeren en Partners)

December 2000

© 2000, Afdeling Informatie, Voorlichting en Publiciteit  
Directie Preventie, Jeugd en Sanctiebeleid  
Ministerie van Justitie

ISBN 90-5319-074-0

**Ontwerp:** Tappan, Den Haag

**Fotografie:**

Auke Pluim/Cross-Fade Video (cover, pagina 66)

Marc de Haan/HH (pagina 4)

Marcus Peters/HH (pagina 8)

Walter Herfst/HH (pagina 14)

Hannes Wallrafen/HH (pagina 20)

Caecilia van der Drift/HH (pagina 28)

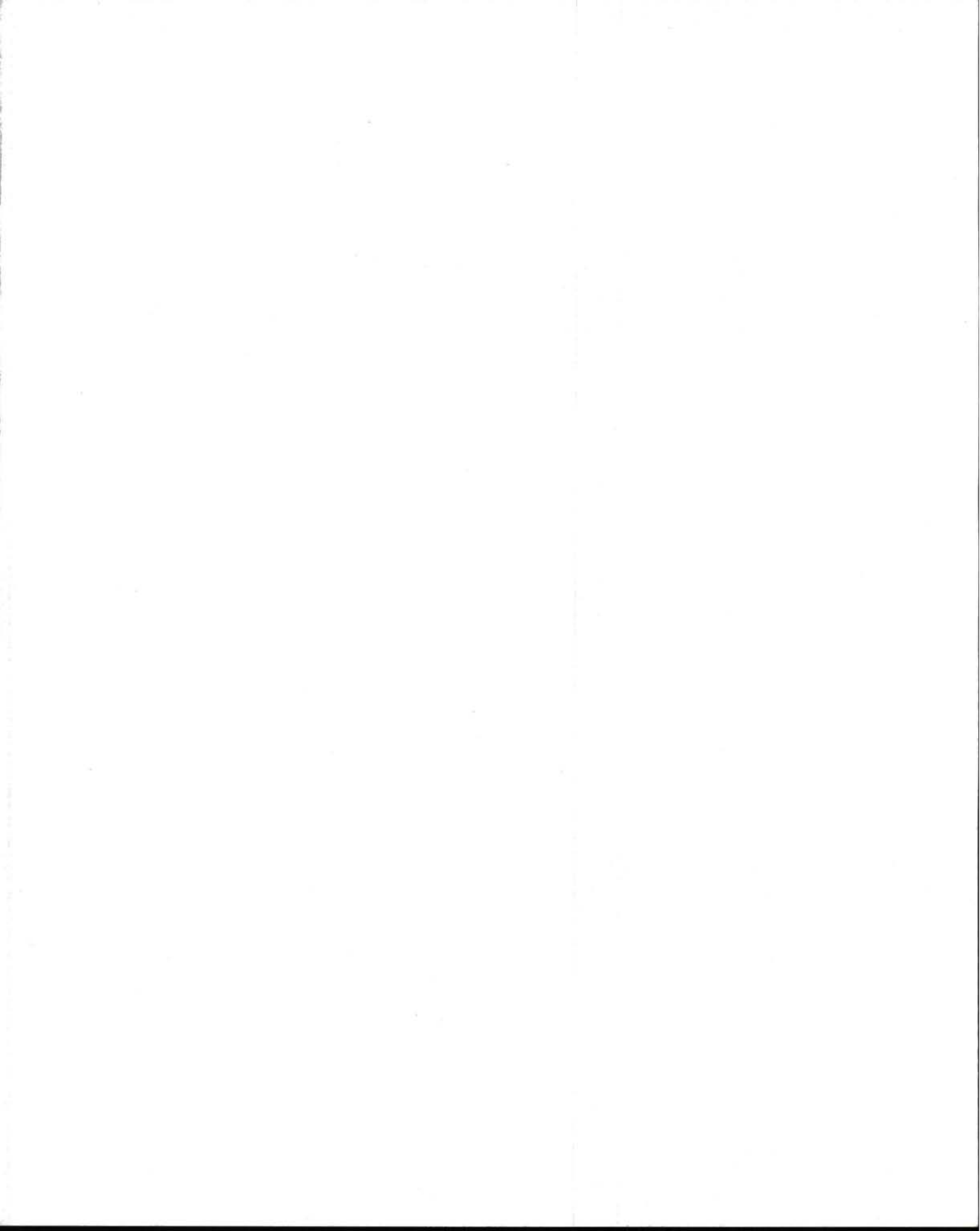
Bob Bronshoff/HH (pagina 58)

Jan Lankveld/HH (pagina 72)

Michiel van Eugen/HH (pagina 80)

Piet den Blanken/HH (pagina 84)

**Druk:** Sdu Grafisch Bedrijf bv, Den Haag





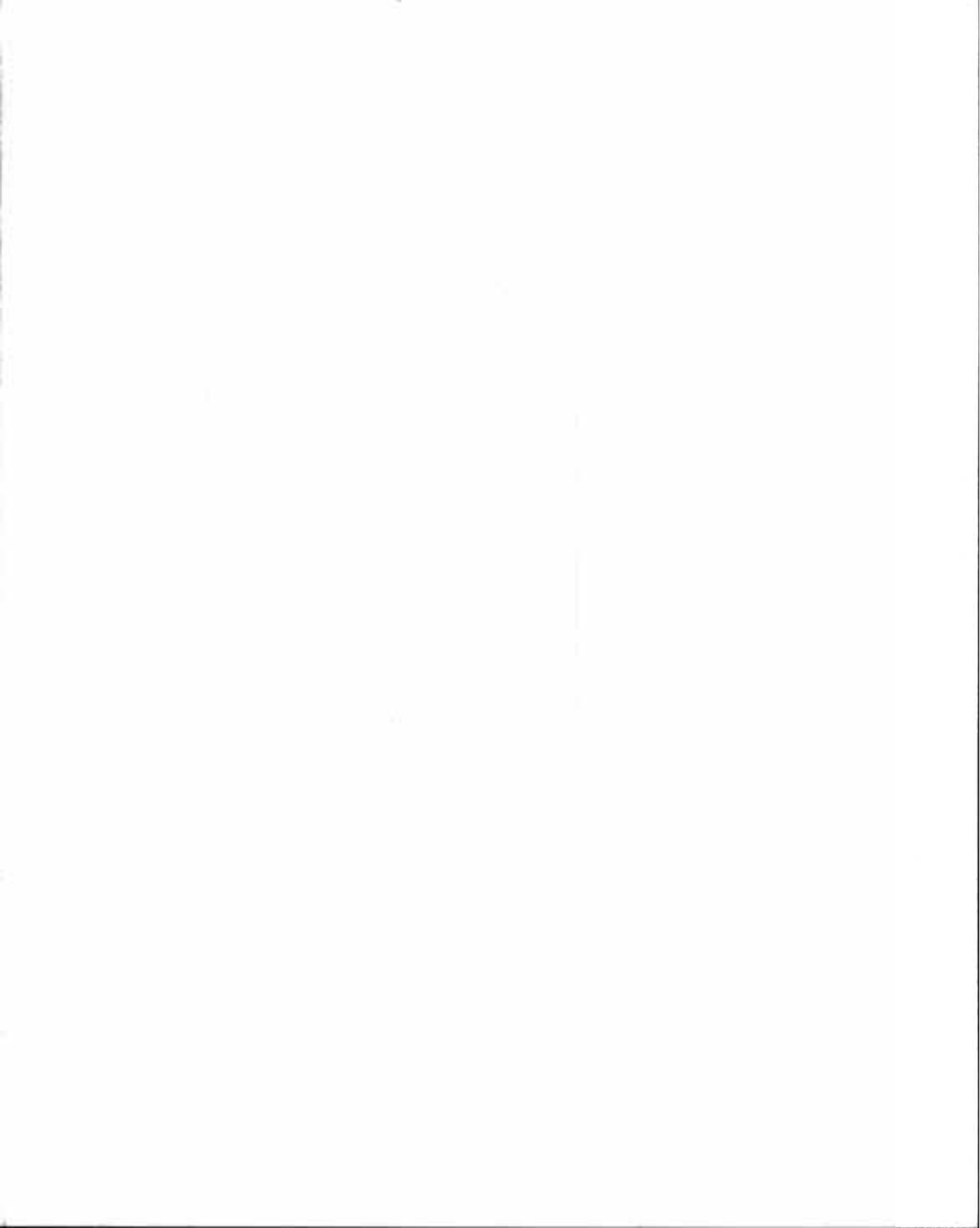
# Inhoud

## Samenvatting

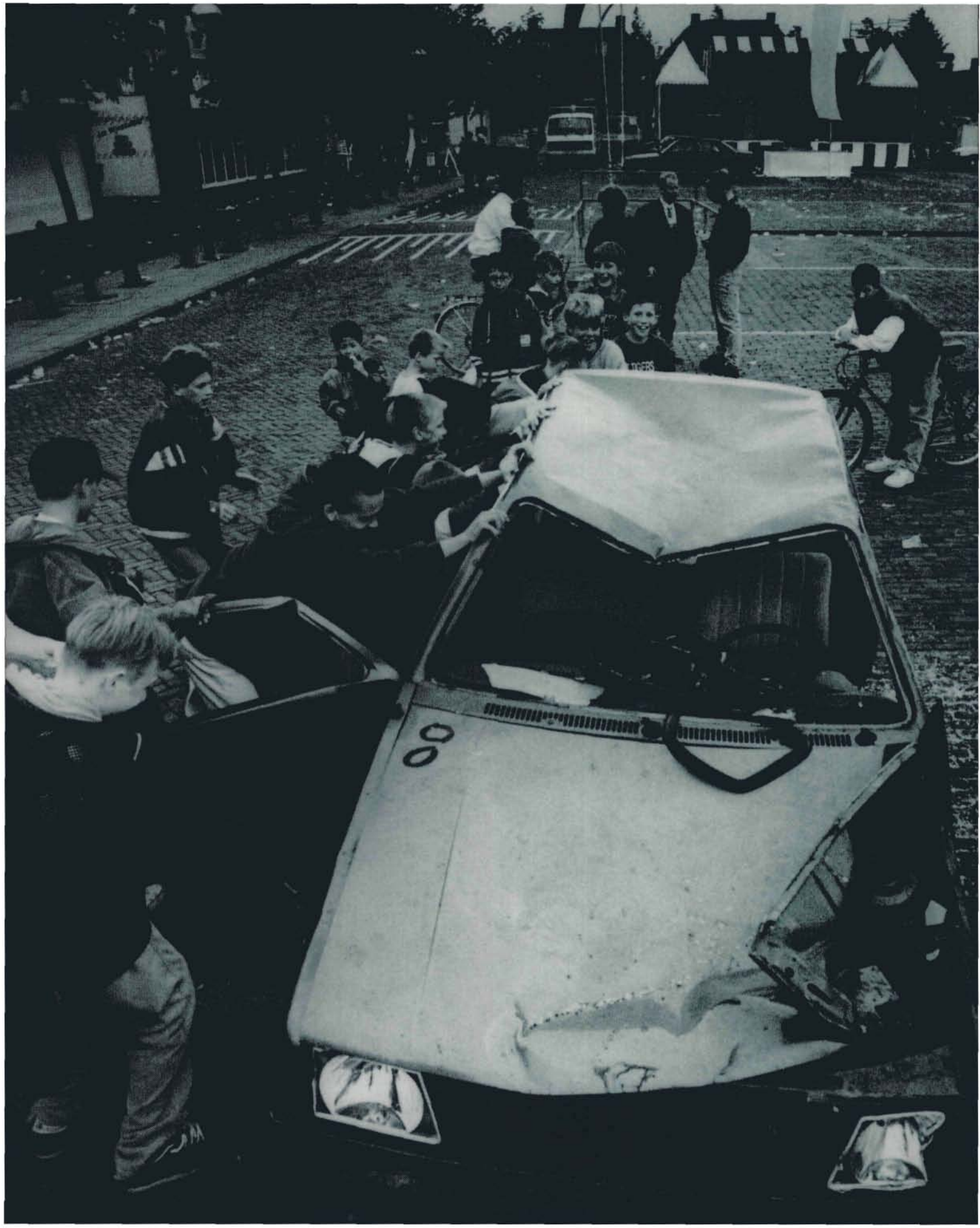
## Summary

<b>1</b>	<b>Inleiding</b>	21
1.1	Aanleiding onderzoek	21
1.2	Doelstelling onderzoek en onderzoeksvragen	21
1.3	Gehanteerde onderzoeksmethode	23
1.4	Leeswijzer	26
1.5	Dankwoord	26
<b>2</b>	<b>Stop in feiten en cijfers</b>	29
2.1	Vooraf	29
2.2	Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens	29
2.3	Kenmerken Stop-cliënten	35
2.4	De Stop-cijfers in perspectief: politieregistratie in vier regio's	37
2.5	Kenmerken Stop-reactie	40
<b>3</b>	<b>Stop en professionals</b>	45
3.1	Vooraf	45
3.2	De Stop-reactie: inhoud en materiaal	45
3.3	Werkwijze en samenwerking	48
3.4	De doelgroep en het bereik	52
3.5	Aansluiten bij behoeften van instellingen	54
3.6	Effecten en voorwaarden voor effectiviteit	55
<b>4</b>	<b>Stop en ouders</b>	59
4.1	Inleiding	59
4.2	Aansluiting op behoeften ouders volgens professionals	59
4.3	Informatie en contactlegging	60
4.4	Behoeften, verwachtingen en redenen voor deelname	61
4.5	Inhoud van de Stop-reactie en aansluiting op behoeften	62
4.6	Ouders die deelname aan de Stop-reactie weigeren	64
<b>5</b>	<b>Stop en kinderen</b>	67
5.1	Inleiding	67
5.2	Aansluiting op behoeften van kinderen volgens professionals	67
5.3	Informatie en contactlegging	68
5.4	Inhoud van de Stop-reactie en waardering door de kinderen	70
<b>6</b>	<b>Conclusies en aanbevelingen</b>	73
6.1	Conclusies	73
6.2	Aanbevelingen	77

<b>Bijlagen</b>	81
Bijlage 1 Kenmerken Stop-afdoening per Halt-bureau	81
Bijlage 2 Leden begeleidingscommissie	82
<b>PJS-publicaties</b>	85







## Samenvatting

Met ingang van 1 mei 1999 is de Stop-reactie voor twaalfminners voor de periode van 1 jaar op experimentele basis van start gegaan in alle arrondissementen. Dit landelijke experiment met de Stop-reactie vloeit voort uit de aanbeveling in de notitie 'Kinderen en Criminaliteit' (Ministerie van Justitie, directie PJS, februari 1997) om voor twaalfminners die een 'Haltwaardig' delict hebben gepleegd een Halt-achtige reactie te ontwikkelen.

Om bereik, ervaringen en effecten tijdens de experimentele fase in beeld te brengen is een evaluatieonderzoek uitgevoerd. In het rapport Stop-reactie: Bereik, ervaringen en effecten tijdens het experimentele jaar wordt verslag gedaan van dit onderzoek.

### Doelstelling onderzoek

Bij aanvang van het onderzoek zijn vier hoofddoelstellingen geformuleerd, aan de hand waarvan de onderzoeksvragen zijn gegroepeerd en het onderzoek is opgezet:

- a Aangeven voor welke categorieën (kinderen en ouders) en voor welke zaken een Stop-reactie feitelijk wordt ingezet, om de mogelijkheden voor inzet verder te kunnen bepalen.
- b Bepalen in welke behoefte van betrokkenen (ouders, kinderen en instanties) de Stop-reactie vooral voorziet, om de Stop-reactie verder 'op maat' te kunnen snijden.
- c Analyseren hoe organisatie, voorwaarden voor effectieve afdoening en samenwerking gestalte krijgen (en wat de knelpunten zijn) om de organisatorische inbedding van de Stop-reactie verder te kunnen verbeteren.
- d Aangeven wat de belangrijkste (doel)opbrengst is van de Stop-reactie, om de effectiviteit verder te kunnen aanscherpen.

### Onderzoeksopzet

In de onderzoeksopzet is een onderscheid gemaakt tussen een brede inventarisatie (met name gericht op hoofddoelstelling a) en een verdiepend onderzoek (met name gericht op hoofddoelstelling b, c en d).

De brede inventarisatie bestaat uit een cliëntbestand-analyse en een aanvullend enquête-onderzoek onder 20 geselecteerde Halt-bureaus met substantiële ervaring met de Stop-reactie over de periode 1 mei 1999 – 15 januari 2000. In aanvulling daarop is een brede eindmeting op kerngegevens onder alle Halt-bureaus in Nederland verricht over de periode 1 mei 1999 - 1 mei 2000, dit om een actueel beeld te kunnen geven van de inzet van de Stop-reactie.

Het verdiepend onderzoek is verricht bij 4 regionale of regionaal samenwerkende Halt-bureaus (Rotterdam-Rijnmond, Tilburg e.o., Zuid-Holland Noord en Haaglanden).

Selectie van deze bureaus vond plaats op basis van een aantal criteria (ruime ervaring met de Stop-reactie, aantal Stop-cliënten, specifiek Stop-materiaal ontwikkeld). In deze regio's zijn interviews gehouden met vertegenwoordigers van betrokken instanties (totaal 20), ouders (totaal 30) en kinderen (totaal 23) die aan een Stop-reactie hebben deelgenomen en is gepoogd aanvullende gegevens te verzamelen op basis van de politieregistraties.

### Rond feiten en cijfers

In het experimentele jaar werden bij 53 Halt-bureaus in totaal ruim 1.700 kinderen aangemeld voor een Stop-reactie. Op basis daarvan kan worden gesteld dat de meeste Halt-

bureaus in Nederland de Stop-reactie inmiddels hanteren. In totaal 10 Halt-bureaus hebben meer dan 50 cliënten aangemeld gekregen in het experimentele jaar.

De criteria die voor de Stop-reactie zijn vastgelegd in de Stop-aanwijzing van 1 april 1999 zijn voor betrokken professionals voldoende helder en worden bij doorverwijzing zorgvuldig gehanteerd. De indruk bestaat echter dat niet alle op grond van deze criteria in aanmerking komende kinderen daadwerkelijk door de politie worden verwezen. Ook rijst, vooral op basis van de interviews met de ouders, de vraag of de Stop-reactie in bepaalde gevallen (vooral geringe feiten) een passend aanbod is.

De meeste kinderen die aangemeld worden voor een Stop-reactie hebben een (winkel-)diefstal of vernieling/baldadigheid gepleegd en zijn 10 of 11 jaar.

Van de ruim 1.700 voor een Stop-reactie aangemelde twaalfminners heeft 72% de Stop-reactie geheel doorlopen en is de zaak succesvol afgesloten nadat de twaalfminner heeft voldaan aan de verplichtingen. In 17% van de aanmeldingen haakten de ouders af; uitval tijdens uitvoering van de Stop-reactie doordat kinderen niet kwamen opdagen is minimaal. Voor de volledigheid moet worden opgemerkt dat de resterende werkvoorraad (lopende zaken) aan het eind van de meetperiode 5% bedroeg.

Ouders die afhaken kunnen op basis van de interviews in het verdiepend onderzoek in drie groepen worden verdeeld: ouders die menen dat zij zelf al een passende reactie hebben laten volgen op het gedrag van het kind (en Stop te zwaar vinden), ouders die zich weinig zorgen (lijken te) maken om hun kind en ouders die de Stop-reactie te licht vinden (ontbreken strafkarakter, vooral bij allochtonen).

Hoewel de eenduidigheid van de registratie op dit punt te wensen overlaat, blijkt uit de cijfers dat de gemiddelde doorlooptijd van de Stop-reactie van delict tot administratieve afsluiting (berekend op basis van gegevens van 14 Halt-bureaus) 64 dagen bedraagt. Deze doorlooptijden wijken niet af van die voor de Halt-afdoening voor twaalf- tot achttienjarigen. Voor de afhandeling door de politie (tot aanmelding bij het Halt-bureau) bedraagt deze gemiddeld 22 dagen en voor de afhandeling door het Halt-bureau (van aanmelding tot administratieve afsluiting) bedraagt deze gemiddeld 42 dagen. Deze constatering staat enigszins haaks op het karakter van de Stop-reactie; een snelle afhandeling is (ook volgens betrokken professionals) één van de belangrijkste voorwaarden voor de effectiviteit van de Stop-reactie.

Een Stop-reactie bestaat in de regel uit een intakegesprek met kind en ouders, waarna 1 of 2 individuele of groepsbijeenkomsten met het kind volgen; in de meeste gevallen krijgen kinderen ook huiswerk mee. De Stop-reactie wordt afgesloten met een gesprek met kind en ouders. De gemiddelde tijdsinvestering voor het kind is 1 tot 4,5 uur en blijft daarmee ruim onder de maximum deelnameduur van 10 uur als genoemd in de Stop-aanwijzing. Voor de Stop-reactie is door vijf Halt-bureaus met subsidie van het Ministerie van Justitie speciaal materiaal ontwikkeld, vaak in de vorm van modules en met behulp van afwisselende werkvormen. Het gebruik van dat materiaal in de praktijk stemt betrokkenen in grote lijnen tot tevredenheid, vooral bij kinderen van 9 jaar en ouder. Tijdens de Stop-reactie wordt aandacht besteed aan normoverschrijdend gedrag, het stellen van grenzen, gevolgen van het gedrag voor jezelf en anderen en zoeken naar positieve alternatieven voor toekomstig gedrag.

### **Interviews met betrokkenen**

De Stop-reactie voorziet in een behoefte van de betrokken professionals; daarbij speelt vooral mee dat door inzet van Stop zicht verkregen wordt op een doelgroep die voorheen minder in beeld was en die men nu ook in een vroegtijdig stadium in preventief en pedagogisch opzicht iets te bieden heeft: er kan een direct op het delict gerichte reactie volgen. Vroeger werd hoofdzakelijk actie ondernomen indien er een achterliggende (hulpverlenings-)problematiek speelde.

Als voorwaarden voor effectiviteit noemen de betrokken professionals naast de snelle afhandeling de beschikbaarheid van goed informatiemateriaal, bereikbaarheid van de Stop-locatie, koppeling van inhoud van de Stop-reactie aan leeftijd en ontwikkelingsniveau van het kind en gerichte verwijzing en samenwerking.

Ook voor de ouders voorziet de Stop-reactie in een behoefte. Ouders zijn vooral te spreken over het contact met de Halt-medewerkers en het feit dat zij de gelegenheid krijgen in een persoonlijk gesprek over het gedrag van hun kind van gedachten te kunnen wisselen.

Verder zijn ouders van mening dat de waarde van de Stop-reactie vooral is gelegen in het voorkomen van herhaling door hun kind: kinderen wordt vooral geleerd dat bepaalde dingen niet mogen en dat bij herhaling opnieuw een reactie zal volgen.

Over de inhoud van de Stop-reactie is men over het algemeen tevreden, hoewel de aanpak volgens de ouders in individuele gevallen meer op maat gesneden zou dienen te worden. Door Marokkaanse ouders wordt het Stop-aanbod minder passend ervaren, hetgeen vooral wordt veroorzaakt door factoren die verband houden met de taal (onduidelijkheid over de inhoud) en de cultuur (ontbreken strafkarakter).

Door sommige ouders wordt kritiek geuit op de wijze waarop de politie optreedt naar de kinderen; het politiecontact zou meer moeten aansluiten op het karakter van de Stop-reactie en meer in verhouding moeten staan tot de gepleegde feiten.

Kinderen die te maken hebben gekregen met een Stop-reactie zijn vooral onder de indruk van de reactie van hun ouders en het feit dat zij in aanraking zijn gekomen met de politie. Het contact met de Halt-medewerkers wordt door hen positief gewaardeerd. Vooral het feit dat zij op een voor hen normale manier kunnen praten over het gebeuren en de speelse en herkenbare werkvormen worden hoog gewaardeerd. De meeste kinderen zijn zich bij aanvang van de Stop-reactie in meerdere of mindere mate bewust van het feit dat zij iets gedaan hebben wat niet mag. Zij beseffen na deelname aan de Stop-reactie dat zij herhaling moeten voorkomen en vergroten vooral hun moreel besef.

Het feit dat aandacht wordt besteed aan het maken van excuses heeft impact op de kinderen. Wel leidt dat soms tot onduidelijkheden in die gevallen dat het maken van excuses niet in verhouding staat tot het aandeel van het kind in het gepleegde feit.

Halt-bureaus werken bij de uitvoering van de Stop-reactie vooral samen met politie en Raad voor de Kinderbescherming. Van de vier in het verdiepende deel betrokken Halt-regio's is bij twee sprake van bredere structurele samenwerking ten aanzien van de aanpak van twaalfminners, waardoor inzet van de Stop-reactie veel gericht mogelijk is.

Vooral de aanpak in Haaglanden valt daarbij op door heldere en bindende afspraken over verdeling van zaken en gerichte actie en de daarvoor benodigde samenwerking op beleids- en uitvoerend niveau. Deze procedurele afspraken wijken overigens af van de Stop-aanwijzing.

Hoewel van de 20 in de brede inventarisatie ondervraagde Halt-bureaus bijna de helft zegt samen te werken met een instelling voor jeugdhulpverlening verwijzen Halt-bureaus ouders en kinderen slechts incidenteel door voor verdere hulpverlening en/of ondersteuning.

### **Aanbevelingen**

Op basis van de resultaten van het evaluatieonderzoek worden aanbevelingen gedaan voor toekomstige inzet van de Stop-reactie, het verder op maat snijden, de organisatorische inbedding en het aanscherpen van de effectiviteit.

Allereerst wordt voorgesteld om de uitvoering van de Stop-reactie te continueren. Bij een aantal Halt-bureaus is speciaal Stop-materiaal ontwikkeld en uitgetest. Het materiaal kan, na verbetering op onderdelen, ook aan andere Halt-bureaus ter beschikking worden gesteld en door deze bureaus worden ingezet.

Bij verdere uitvoering van de Stop-reactie moet aandacht worden besteed aan de taakverdeling tussen politie en Halt-bureau in het kader van verwijzing en toeleiding naar Stop. Voorlichting over de Stop-reactie aan de politie en regelmatig overleg tussen politie en Halt-bureau zijn daarbij belangrijke elementen. De (gezamenlijke) registratie van twaalfminners die in aanraking komen met de politie vanwege het plegen van Halt-waardige feiten dient te worden verbeterd; nader onderzoek naar de groep twaalfminners die door de politie niet voor een Stop-reactie worden verwezen zou meer zicht moeten bieden op aard en omvang van deze groep.

Voor een optimale inzet van de Stop-reactie is de rol van de ouders van cruciaal belang. Om hen op maat te kunnen bedienen zal enerzijds samenwerking met en verwijzing naar andere instanties moeten worden verbeterd en anderzijds zorgvuldig moeten worden afgewogen of kan worden volstaan met een ondersteunend gesprek met de ouders. Voorlichting aan de ouders over inhoud en strekking van de Stop-reactie dient het bereik van de Stop-reactie verder te vergroten, met name in de richting van allochtone ouders. De oudercontacten binnen de uitvoering van de Stop-reactie dienen te worden uitgebouwd en tevens te worden gebruikt voor signalering en verwijzing.

De Stop-reactie dient naar de kinderen toe voor een deel een individueel karakter te hebben (ook indien een groepsaanpak gevolgd wordt), waarbij ook aandacht wordt besteed aan de 'niet-problematische' kant van de leefwereld van kinderen. Positieve alternatieven voor toekomstig gedrag kunnen worden aangedragen door na te gaan welke alledaagse activiteiten en bezigheden het kind aanspreken en welke mogelijkheden daar in de directe omgeving van het kind al dan niet voor aanwezig zijn.

Aandacht dient te worden besteed aan de wijze waarop de politie optreedt naar twaalfminners voorafgaand aan de Stop-reactie: daarbij dient een pedagogische en preventieve insteek te worden gekozen.

De doorloopsnelheid van de Stop-reactie dient verder te worden verbeterd. Dat geldt ook voor de registratie van de doorlooptijd door de Halt-bureaus. Rekening houdend met het perspectief van ouders en kinderen wordt aanbevolen te streven naar een feitelijke doorlooptijd van maximaal 4 weken, zonder dat dit overigens ten koste mag gaan van maatwerk en zorgvuldige screening.

De meerwaarde van de Stop-reactie kan het beste worden gewaarborgd door de samenwerking met andere instellingen te verbeteren c.q. te intensiveren. Binnen een daartoe op te zetten (uitvoerend) netwerk moet helderheid bestaan over het aanbod van deelnemende instellingen en zullen op basis daarvan goede afspraken moeten worden gemaakt. ■



## Summary

As of 1 May 1999, the Stop response for children aged twelve and under was introduced on an experimental basis to all districts. This national experiment with the Stop response was prompted by the recommendation included in the paper 'Kinderen en Criminaliteit (Children and Crime), produced by the Prevention, Youth and Sanction Policy Department, Ministry of Justice, February 1997, to develop a Halt type of response for under 12s who have committed a Halt category offence.

To gain a picture of the scope, experiences and effects during this experimental phase, an evaluation survey was carried out. The report 'Stop-reactie: Bereik, ervaringen en effecten tijdens het experimentele jaar' (*Stop response: scope, experiences and effects during the experimental year*) offers a survey of this research.

### Goal of the research

When it commenced, the goal of the research was broken down into four main categories, based on which the research questions were grouped and the research set out to:

- a Indicate the categories (parents and children) for which cases a Stop response is actually used to be able to determine the possibilities for further application
- b Determine the needs met by the Stop response for those involved (parents, children and organisations) to be able to tailor the Stop response even more effectively
- c Analyse how the organisation, conditions for dealing effectively with cases and collaboration are shaped (and what the problems are) so as to be able to improve the organisational embedding of the Stop response even more
- d Indicate the key (goal) yield of the Stop response so as to be able to tighten efficacy further

### Structure of the research

The structure of the research distinguishes between a broad inventory (mainly directed at the chief goal 'a') and a more detailed investigation (primarily focused at the main goals 'b', 'c', and 'd'). The broad inventory comprises an analysis of the clientele and an additional questionnaire completed by 20 Halt agencies with considerable experience with the Stop response from 1 May 1999 – 15 January 2000. This was supplemented by a broad final quantification of core data of all Halt agencies in the Netherlands conducted from 1 May 1999 – 1 May 2000 to give a current picture of the use of the Stop response.

The detailed survey involved 4 regional Halt agencies or regional agencies working together (Rotterdam-Rijnmond, Tilburg and vicinity, Zuid-Holland Noord and Haaglanden). These agencies were selected on the grounds of several criteria (considerable experience with the Stop response, the number of Stop clients, the development of specific Stop materials). In these regions, interviews were held with representatives of organisations involved (total 20), parents (total 30) and children (total 23) who have taken part in a Stop response and there was an attempt to gather additional data on the basis of the police registrations.

### Facts and figures

The experimental year saw a total of just over 1,700 children reporting for a Stop response to 53 Halt agencies. Based on this, it can be concluded that the majority of Halt agencies in



the Netherlands now provide a Stop response. In total, 10 Halt agencies received more than 50 clients in the experimental year. The criteria for the Stop response are established in the Stop indication of 1 April 1999. They are sufficiently clear to professionals and are carefully maintained when making referrals. However, there is a distinct impression that not all of the children eligible for a Stop response on the grounds of these criteria are actually referred by the police. The question also arises, mainly on the basis of the interviews with the parents, of whether the Stop response is a suitable offer in certain cases (especially in the case of small offences).

The majority of children reporting for a Stop response has committed shoplifting or some other form of theft, vandalism or hooliganism and is 10 or 11 years of age. Of the roughly 1,700 under 12s reporting for a Stop response, 72% fully completed the Stop response and the case was successfully closed after the minor had met his or her obligations. In 17% of reports, the parents failed to finish; failure to complete due to children not turning up was minimal. For the sake of clarity it must be noted that the remaining workload (current cases) was 5% at the close of the quantification period.

Parents who dropped out can be broken down into three groups on the basis of the interviews in the in-depth research: parents who feel they have already taken suitable action in response to their child's behaviour (and find Stop too severe), parents who are (seem to be) unconcerned about their child and parents who consider a Stop response too light (no penal character, especially among ethnic groups).

Although the uniformity of the registration on this point left a lot to be desired, the figures show that the average time of a Stop response from offence to administrative finalisation (calculated on the basis of data from 14 Halt agencies) is 64 days. This running time is the same as those for Halt settlements for juveniles from twelve to eighteen years of age. Settlement by the police (until reported to a Halt agency) is 22 days on average while settlement by the Halt agency (from report to administration finalisation) lasts an average of 42 days. This conclusion is a little out of character with the Stop response – speedy settlement is (also according to professionals) one of the most important conditions for the efficacy of the Stop response.

As a rule, a Stop response comprises an intake interview with parents and child, after which there will be 1 or 2 individual or group meetings with the child. In most cases, the children will also be given homework. The Stop response closes with an interview with parents and child. The child invests an average of 1 to 4.5 hours, which is far less than the maximum participation of 10 hours given in the Stop indication.

Special material has been developed for the Stop response by five Halt agencies, subsidised by the Ministry of Justice. The material is frequently in the form of modules and different types of work. In practice, using the material is found satisfactory, particularly by children aged 9 and over. During the Stop response, attention is given to antisocial behaviour, recognising and observing boundaries, consequences of antisocial behaviour for the child and others and searching for positive alternatives for future behaviour.

### **Interviews with involved parties**

The Stop response meets the need of the professionals involved. A major factor here is that, by using Stop, insight is gained into a target group that was previously less visible. Now, this group can be helped at an early stage by preventive and pedagogic means – a focused response can be given to the offence immediately. Before, the emphasis was on taking action if a serious, underlying problem was present.

As conditions for efficacy, the professionals involved stated speedy settlement, the availability of good information material, accessibility of the Stop location, linking the substance of the Stop response to the child's age and developmental level and directed referral and cooperation.

The Stop response also meets parental needs. Parents are very happy with their contact with Halt staff and the fact that they are given the option to discuss the child's behaviour in a personal interview. Parents also believe that the value of the Stop response mainly lies in preventing their child repeating the offence: children are primarily taught that certain things are not permissible and that, if repeated, a response will follow.

People are generally satisfied with the content of the Stop response although parents feel that, in individual cases, the approach could be better tailored to the child. Moroccan parents find the Stop response offered less appropriate, mainly because of language-related factors (lack of clarity about content) and culture (lack of penal character).

Some parents have criticised the way police act towards the children; the police contact should be more in line with the nature of the Stop response and more in proportion to the offences committed.

Children who have experienced a Stop response are generally impressed by their parents' reaction and the fact that they have come into contact with the police. They are positive about contact with the Halt staff, particularly the fact that they can talk – in what is for them normal terms- about what happened and highly appreciate the playful, familiar types of work. Most of the children are more or less aware of the fact that they have done something they should not have done. They realise that, once they have completed the Stop response, they will have to avoid repeating the offence; their moral awareness particularly increases.

The fact that attention is given to making excuses has impact on the children. This sometimes leads to lack of clarity in those cases when making excuses is not in proportion to the child's share in the offence.

When implementing the Stop response, the Halt agencies work mainly with the police and the Child Care and Protection Board (*Raad voor de Kinderbescherming*). Of the four Halt regions involved in the in-depth part of the survey, two are engaged in broader structural collaboration in tackling under 12s, which greatly increases direct application of the Stop response.

The approach taken by the Haaglanden Halt agency is particularly noticeable because of its clear, binding agreements on distributing cases and focused action and the cooperation this requires at policy and executive level. These procedural agreements are not contained in the Stop indication.

Although of the 20 Halt agencies questioned in the broad inventory almost half claims to cooperate with an organisation for youth care, Halt agencies only refer parents and children for further care and/or support in incidental cases.

### **Recommendations**

Based on the results of the evaluation survey, recommendations are made for the future use of the Stop response, customising it further, improving its organisational embedding and increasing efficacy.

First of all, it was proposed to continue applying the Stop response. Special Stop materials have been developed and tested at a number of Halt agencies. The material can, after some improvements, also be provided to other Halt agencies and used by them.

In the further use of the Stop response, attention must be given to the distribution of duties between police and Halt agency in the context of referrals and arriving at a Stop response. Here, informing the police of the Stop response and regular discussions between the police and Halt agency are the key elements. The (joint) registration of under 12s coming into contact with the police because they have committed a Halt type of offence should be improved. More research into the group of under 12s who are not referred for a Stop response by the police should offer more details on the nature and scale of this group.

The role of the parents is essential if a Stop response is to be used optimally. To be able to offer them a tailor-made response, cooperation with other bodies, and referral to them, will need to be improved while on the other hand great care must be given to assessing whether a support interview with the parents will suffice. Informing the parents on the substance and scope of the Stop response should increase the scope of the Stop response further, particularly in the direction of parents from ethnic minorities. During implementation of the Stop response, contacts with parents should be developed and used to identify problems and make referrals.

The Stop response should take an individual approach towards the children (also where a group approach is adopted), where attention is also given to the 'non-problematic' side of the children's world. Positive alternatives for future behaviour can be put forward by finding out which everyday activities and pastimes appeal to the child and the possibilities the child has for exploring these in his or her immediate surroundings. Attention should also be given to the way in which the police respond to under 12s prior to the Stop response. A preventive, pedagogic approach should be followed.

The processing speed of the Stop response should be improved. This also applies to registering the running time of the Halt agencies. Bearing in mind the perspective of parents and children, we recommend an actual running time of a maximum of 4 weeks, but not at the expense of a customised approach and careful screening.

The added value of the Stop response can best be safeguarded by improving or intensifying cooperation with other organisations. Within a (executive) network to be set up for this there must be clarity concerning the services provided by participating organisations and, on the basis of this, sound agreements will need to be made. ■



# Inleiding

## 1.1 Aanleiding onderzoek

In 1997 is in een notitie 'Kinderen en Criminaliteit' (Ministerie van Justitie, directie PJS, februari 1997) de aanbeveling gedaan om als onderdeel van een pakket van maatregelen voor twaalfminners die een 'Haltwaardig' delict hebben gepleegd een Halt-achtige reactie te ontwikkelen. Bij diverse Halt-bureaus (Haaglanden, Haarlem, Maastricht, Rotterdam/Rijnmond- Zuid, Venray) zijn vanaf dat moment projecten gestart voor twaalfminners; de nadruk lag daarbij op een groepsgewijs aanbod (alleen in Haarlem is geëxperimenteerd met een individueel aanbod).

De Staatssecretaris van Justitie heeft in 1998 de genoemde aanbeveling overgenomen. Een en ander heeft geleid tot het in gang zetten van een ontwikkeltraject. Met ingang van 1 mei 1999 is de zogeheten Stop-reactie voor twaalfminners op experimentele basis voor de duur van een jaar ingezet in alle arrondissementen.

Uitgangspunt bij de Stop-reactie is de ouderlijke verantwoordelijkheid. De Stop-reactie is in dat licht een vrijwillig en vrijblijvend aanbod dat dient ter ondersteuning van de ouderlijke verantwoordelijkheid bij de correctie van 'Haltwaardige' gedragingen. De Stop-reactie is derhalve te kenschetsen als een pedagogische en preventieve reactie.

Om bereik, ervaringen en effecten tijdens de experimentele fase van de Stop-aanpak in beeld te krijgen is tijdens de experimentele periode een begeleidend evaluatieonderzoek uitgevoerd. Deze publicatie vormt de opbrengst van het onderzoek en bevat de evaluatieve rapportage van de experimentele periode.

Het evaluatieonderzoek bestaat uit twee onderdelen:

- 1 Een brede inventarisatie onder Halt-bureaus naar het bereik en de invulling van de Stop-reactie (op hoofdlijnen in Nederland).
- 2 Een verdiepend onderzoek bij 4 Halt-bureaus in Nederland naar de ervaringen met en effecten van de Stop-reactie.

## 1.2 Doelstelling onderzoek en onderzoeksvragen

Als doelstellingen voor het onderzoek zijn geformuleerd:

- a Het op basis van het bereik in de experimentperiode aangeven voor welke categorieën (kinderen en ouders) en voor welke zaken een Stop-reactie feitelijk wordt ingezet, dit om na de experimentperiode de mogelijkheden voor inzet verder te kunnen bepalen.
- b Het aan de hand van de ervaringen tijdens de experimentperiode bepalen in welke behoeften van betrokkenen (ouders, kinderen en betrokken instanties) de Stop-reactie vooral voorziet, dit om na de experimentperiode de Stop-reactie verder 'op maat' te kunnen snijden.
- c Het aan de hand van de ervaringen tijdens de experimentperiode analyseren hoe organisatie, voorwaarden voor effectieve afdoening en samenwerking gestalte krijgen (en welke knelpunten zich daarbij voordoen) om na de experimentperiode de organisatorische inbedding van de Stop-reactie verder te kunnen verbeteren.
- d Het aan de hand van de (pedagogische en preventieve) effecten en de waardering daarvan door betrokkenen in de

experimentperiode aangeven wat kan worden beschouwd als de belangrijkste (doel)opbrengst van de inzet van een Stop-reactie, dit om na de experimentperiode de effectiviteit van de reactie nader te kunnen aanscherpen.

Deze doelstellingen zijn verder uitgewerkt in de hierna volgende onderzoeksvragen.

Ad a:

- 1 Welke criteria hanteert de politie voor verwijzing in verband met een Stop-reactie en welke criteria voor verwijzing naar de Raad voor de Kinderbescherming<sup>1)</sup>? Treden hier verschillen op tussen politiekorpsen?
- 2 Wat zijn de kenmerken van twaalfminners en hun ouders die een Stop-reactie krijgen aangeboden en verschilt dit per Halt-bureau? Spelen er naast Stop nog andere interventies?
- 3 Hoe verhoudt de groep twaalfminners die voor een Stop-reactie (door de politie) wordt doorverwezen c.q. (door politie en Halt) krijgt aangeboden zich tot de totale groep twaalfminners die bij de politie binnenstroomt?
- 4 In hoeverre gaan ouders in op het aanbod (bij politie en Halt) en waar hangt dat mee samen?

Ad b:

- 5 In hoeverre voldoet de Stop-reactie aan een behoefte bij ouders, kinderen en betrokken instanties?
- 6 In hoeverre ervaren ouders de Stop-reactie als een ondersteuning bij de correctie van hun kinderen?
- 7 Hoe wordt (invulling van) de Stop-reactie door kinderen en ouders ervaren (straf en/of hulpverlening) en gewaardeerd en door welke factoren wordt dit beïnvloed?

- 8 Hoe denken betrokkenen over (invulling van) de Stop-reactie, afgemeten naar preventief/juridisch perspectief, pedagogisch nut/opbrengst en kwaliteit/meerwaarde?

Ad c:

- 9 Welke invulling wordt er in de praktijk door de Halt-bureaus gegeven aan de Stop-reactie (inhoud, soort aanbod (individueel of groepsgewijs), duur, aantal gesprekken/bijeenkomsten, tijdsinvestering, (door)verwijzing en samenwerking, betrokkenheid ouders/gezin) en zijn er verschillen tussen de bureaus?
- 10 Wat zijn redenen voor Halt om (door) te verwijzen en hoe vaak gebeurt dat?
- 11 Hoe worden de voorwaarden voor een effectieve Stop-reactie in de praktijk gerealiseerd (verwijtbaar gedrag, tijdsverloop delict-afdoening, tijdsverloop politie-contact-afdoening, relatie met aard delict, koppeling aan beloning, uitleg reactie/straf, relatie met reactie/straf door ouders)?
- 12 Hoe is de informatievoorziening geregeld bij Halt-bureaus en andere betrokken instanties?
- 13 Hoe verloopt de samenwerking tussen betrokken instanties?
- 14 In hoeverre wordt een Stop-reactie ook daadwerkelijk uitgevoerd?
- 15 Welke knelpunten doen zich voor bij de uitvoering (attitude of vaardigheden kind, motivatie ouders, gezinssituatie, toerusting politie en Halt-bureaus)?

Ad d:

- 16 Wat is het effect op kinderen in termen van recidive en met welke factoren hangt dit samen?
- 17 Wat is het effect (preventief, pedagogisch, anderszins) op kinderen naar de waarneming van de ouders?

1) De politie is volgens de aanwijzing Stop-reactie gehouden te verwijzen naar de Raad in het geval van herhaalgedrag, achterliggende problematiek of bij verdenking van zwaardere dan 'Haltwaardige' feiten.

- 18 Wat is het effect (preventief, pedagogisch, anderszins) op kinderen naar de waarneming of mening van andere direct betrokkenen?
- 19 Zijn er eventueel onbedoelde effecten (privacy, confrontatie voor de ouders, stigmatisering)?

De onderzoeksvragen 1, 2, 4 en 9 komen met name in de brede inventarisatie aan de orde, de overige onderzoeksvragen met name in het verdiepend onderzoek.

### **1.3 Gehanteerde onderzoeksmethode**

#### **Brede inventarisatie**

De brede inventarisatie is uitgevoerd in drie fasen.

In de eerste fase zijn de (geautomatiseerde) cliënt-bestanden van een selectie van 20 Halt-bureaus geanalyseerd voor de periode 1 mei 1999 tot en met 15 januari 2000.<sup>2</sup>

Deze selectie is tot stand gekomen in overleg met de begeleidingscommissie op basis van een overzicht van het Ministerie van Justitie van Halt-bureaus die reeds werkten met een Stop-reactie, op het moment van inventariseren een substantieel aantal cliënten hadden en zo mogelijk Stop-materiaal in ontwikkeling hadden.

Verder diende de selectie zo breed mogelijk te zijn.

Aan de Halt-bureaus is een groot aantal gegevens gevraagd die in het geautomatiseerde gegevensbestand van de Halt-bureaus (AuraH) kunnen worden geregistreerd. Slechts een beperkt aantal daarvan wordt consequent en eenduidig geregistreerd in AuraH en verder is er een aantal Halt-bureaus die niet of slechts gedeeltelijk in AuraH registreren.<sup>3</sup> Daarom is aan de bureaus gevraagd gegevens zoveel mogelijk in AuraH aan te leveren en aan te vullen met gegevens op papier. Er zijn drie belrondes gehouden om de response te maximaliseren. Van deze gegevens is uiteindelijk één bestand gemaakt.

In de tweede fase is dezelfde selectie van Halt-bureaus, uitgebreid met 6 bureaus die in de eerste fase afhaakten<sup>4</sup>, een enquête voorgelegd om aanvullende informatie over de Stop-reactie (criteria voor doorverwijzing naar Halt, kenmerken, doorlooptijden, samenwerking) en de Stop-cliënten (kenmerken kind en ouders) te verkrijgen. Uiteindelijk is van 20 Halt-bureaus een ingevulde enquête ontvangen. Ook hier is in drie belrondes geprobeerd de response te maximaliseren.

2] Er zijn 22 Halt-bureaus aangeschreven; 6 bureaus haakten af vanwege drukte, onderbezetting of ziekte. Uiteindelijk hebben 4 van deze 6 bureaus de gevraagde gegevens alsnog (deels) aangeleverd.

3] Daarbij moet worden opgemerkt dat tijdens het onderzoek bleek dat het aanvankelijk niet de bedoeling was dat de Halt-bureaus Stop-cliënten in AuraH zouden registreren, mede omdat het programma daar niet geheel geschikt voor was.

4] Van deze 6 bureaus hebben uiteindelijk 4 bureaus de enquête ingevuld en geretourneerd.

	Deelname Halt-bureaus	Onderzoekperiode	Gegevensverzameling
cliëntbestand-analyse (fase 1)	20	1 mei 1999 – 15 januari 2000	Zoveel mogelijk gegevens geregistreerd
aanvullend enquête-onderzoek (fase 2)	20	1 mei 1999 – 15 januari 2000	Aanvullende informatie m.b.t. cliëntbestandanalyse
brede eindmeting op kerngegevens (fase 3)	53	1 mei 1999 – 1 mei 2000	Enkele kerngegevens



In de *derde* fase zijn alle Halt-bureaus in Nederland benaderd om informatie te verzamelen op een aantal kernvariabelen voor de periode 1 mei 1999 tot en met 1 mei 2000. Het doel van deze laatste fase was om in een beknopte eindmeting de meest recente cijfers voor het afgelopen jaar in beeld te brengen. De response is hier maximaal geweest. 53 van de 62 bureaus hebben gegevens aangeleverd; de resterende 9 bureaus waren net begonnen met de Stop-reactie en konden daarom geen gegevens aanleveren of werken niet met een Stop-reactie.

Ter verduidelijking worden in het onderstaande schema de drie fasen samengevat.<sup>5</sup>

#### Verdiepend onderzoek

Voor de uitvoering van het verdiepend onderzoek is in samenspraak met de begeleidingscommissie een selectie gemaakt van vier Halt-bureaus. Om tot een selectie te komen is via een belronde langs de Halt-bureaus door het Ministerie van Justitie geïnventariseerd:

- welke Halt-bureaus inmiddels een Stop-reactie hebben en sinds wanneer;
- hoeveel Stop-cliënten de Halt-bureaus tot 1 februari 2000 gehad hebben;
- welke Halt-bureaus specifiek en divers materiaal ontwikkeld hebben voor de Stop-reactie en welke verschillen er globaal zijn in materiaal en aanpak; per type Stop-materiaal diende 1 bureau te worden geselecteerd.

Op basis van deze criteria is ervoor gekozen de volgende vier Halt-bureaus in het verdiepende onderzoeksdeel te betrekken:

- Halt Rotterdam-Rijnmond;<sup>6</sup>
- Halt Tilburg e.o.;
- Halt Zuid-Holland Noord;
- Halt Haaglanden.

Bij de selectie van bureau Halt Haaglanden heeft meegespeeld dat dit bureau een heel eigen aanpak ontwikkeld heeft in samenwerking met de politie, de Stichting Jeugdzorg Den Haag/Zuid-Holland Noord, de Raad voor de Kinderbescherming en het Openbaar Ministerie.

Geconstateerd kan worden dat de selectie op basis van genoemde criteria een bepaald type Halt-bureau heeft opgeleverd: 3 van de 4 Halt-bureaus zijn gelokaliseerd in de Randstad en alle Halt-bureaus zijn onder meer werkzaam voor steden met meer dan 100.000 inwoners (Tilburg, Leiden, Rotterdam, Den Haag).<sup>7</sup> Dit dient bij het lezen en wegen van de conclusies, voorzover getrokken op basis van het verdiepte deel, in ogenschouw te worden genomen.

Voor het verdiepend onderzoek zijn per Halt-bureau de volgende onderzoeksactiviteiten verricht:

- 1 voorgesprek met betrokkenen van het Halt-bureau;
- 2 interviews met vertegenwoordigers van betrokken instanties (Halt-bureau, politie, Raad voor de Kinderbescherming, jeugdzorg, OM);
- 3 interviews met ouders van kinderen die aan een Stop-reactie hebben deelgenomen en met ouders die deelname van hun kind aan een Stop-reactie hebben geweigerd;
- 4 (groeps)interviews met kinderen die hebben deelgenomen aan een Stop-reactie;
- 5 raadplegen van politieregistraties voor aanvullende registratiegegevens.

Ad 1:

Het voorgesprek is gebruikt om kennis te maken en uitleg te geven over de opzet van en de werkwijze in het onderzoek. In het kennismakingsgesprek is gekeken naar de

5] Een uitgebreidere onderzoeksverantwoording is opgenomen in een bijlagenboek. Daarin is ook een groot aantal extra tabellen opgenomen. Het bijlagenboek is voor geïnteresseerden te bestellen bij Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP).

6] Uiteindelijk zijn in de regio Rotterdam-Rijnmond twee Halt-bureaus betrokken geweest bij de gegevensverzameling, te weten Halt-Rotterdam en Halt-Rijnmond-Zuid.

7] Bij de selectie is gestreefd naar landelijke spreiding van de te selecteren bureaus. Dit bleek niet mogelijk op basis van de selectiecriteria.

selectie van de in onderzoeksdeel 2, 3 en 4 te interviewen personen. In de voorgesprekken werden door Halt-medewerkers twijfels geuit over de haalbaarheid van selectie van voldoende ouders (10 per bureau) en kinderen (8 per bureau).<sup>8</sup>

Tevens werd aangegeven dat het heel lastig zou worden kinderen in een groepsinterview te betrekken, onder meer omdat twee van de vier bureaus een individuele aanpak hanteren.

Vervolgens zijn met de Halt-medewerkers afspraken gemaakt over de wijze van benaderen van kinderen en ouders.

In onderstaande tabel is het aantal interviews vermeld dat uiteindelijk is afgenomen.

**Ad 2:**

De interviews met de vertegenwoordiger van het Halt-bureau, de politie en de Raad voor de Kinderbescherming, jeugdzorg en OM zijn voornamelijk telefonisch afgenomen aan de hand van een bij aanvang van het verdiepend onderzoeksdeel opgestelde vragenlijst.

**Ad 3:**

De interviews met ouders van kinderen die aan een Stop-reactie hebben deelgenomen zijn telefonisch afgenomen aan de hand van een bij aanvang van het verdiepend onderzoeksdeel opgestelde gesloten vra-

genlijst met de mogelijkheid voor toelichtende opmerkingen. Aan de respondenten werd de keuze gelaten voor een face to face of telefonisch interview. Al snel bleek dat veel ouders alleen wilden meewerken aan een telefonisch interview.

De interviews met Marokkaanse ouders zijn in het Marokkaans-Arabisch afgenomen door een Marokkaanse interviewer.

**Ad 4:**

Aanvankelijk zouden groepsinterviews worden gehouden met Stop-deelnemers. Uiteindelijk konden slechts in 1 regio (Haaglanden) face to face groepsinterviews worden afgenomen (in kleinere groepjes). In de andere regio's zijn, omdat de ouders alleen toestemming wilden geven voor een telefonisch interview met hun kind, de interviews individueel en per telefoon afgenomen.

Voor het afnemen van de interviews is een gesloten vragenlijst opgesteld die de kinderen onder begeleiding van de interviewer hebben ingevuld. Vervolgens is samen met het kind/de kinderen ingegaan op de antwoorden en in 'opiniërende' en toelichtende zin verder uitgewerkt.

**Ad 5:**

Aan de hand van politieregistratie in de vier betrokken regio's is gepoogd in beeld

	Kinderen	Deelnemende ouders	Weigerende ouders
Haaglanden	8	5	2
Rotterdam-Rijnmond	6	10	0
Tilburg e.o.	4	5	0
Zuid-Holland Noord	5	7	1

8] Halt-bureaus worden de laatste tijd overstelpt door verzoeken van de media om (ex-)cliënten aan te leveren voor publicitaire doeleinden. Ook willen veel ouders na de Stop-afdoening de zaak zo snel mogelijk afsluiten volgens de Halt-medewerkers.

te brengen hoeveel twaalfminners die een Stop-reactie hebben ondergaan binnen een jaar opnieuw met de politie in aanraking zijn gekomen.

Tevens is geprobeerd te onderzoeken hoe de groep twaalf-minners die voor een Stop-reactie wordt doorverwezen *zich verhoudt tot de totale groep twaalf-minners* die met de politie in aanraking komt. Hierbij zijn de gegevens uit de brede eindmeting (zie brede evaluatiedeel) voor de vier betrokken regio's en de politieregistratie van de bijbehorende politieregio's gebruikt.

#### **1.4 Leeswijzer**

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de belangrijkste resultaten van de cliëntbestand-analyse en de brede eindmeting. Aan de hand van feiten en cijfers zal een algemeen beeld worden geschetst van de stand van zaken rond de Stop-reactie. In hoofdstuk 3, 4 en 5 wordt dieper ingegaan op de resultaten van de interviews die in de vier geselecteerde Halt-regio's zijn gehouden met respectievelijk professionals betrokken bij de uitvoering van de Stop-reactie en ouders en kinderen die een Stop-reactie kregen aangeboden. In hoofdstuk 6 worden de conclusies en aanbevelingen van het onderzoek gepresenteerd.

In een bijlagenboek dat opvraagbaar is bij DSP zijn nadere tabellen en gegevens te vinden.

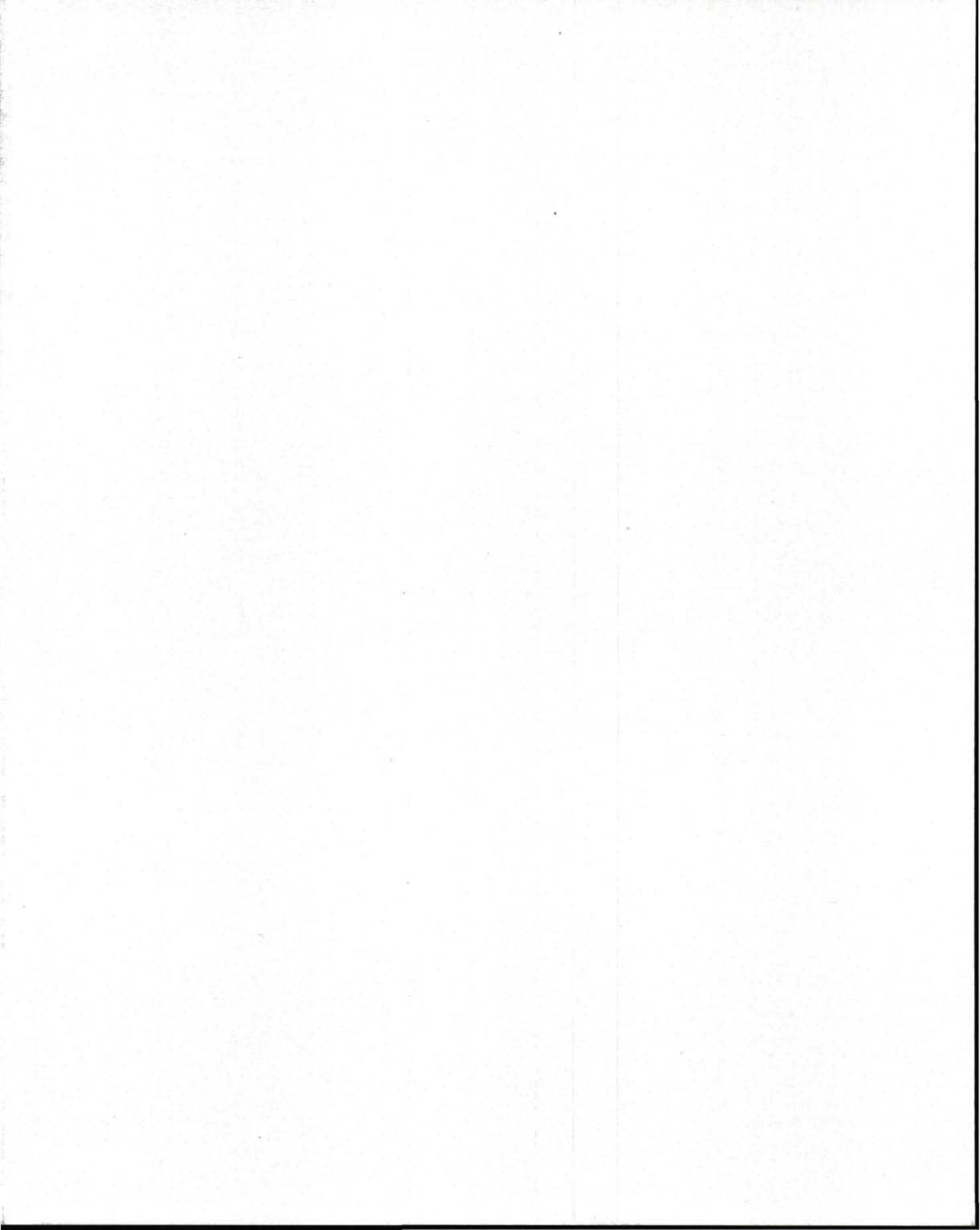
#### **1.5 Dankwoord**

Dank is verschuldigd aan de Halt-bureaus voor hun moeite tijdens het eerste experimentele jaar van de Stop-reactie om cijfermateriaal en andere onderzoeksgegevens aan te leveren. Speciale dank gaat daarbij

uit naar de vier Halt-bureaus voor de extra inspanningen die zij hebben geleverd voor het verdiepende deel van dit onderzoek en de prettige wijze waarop de samenwerking verliep.

Ook de respondenten, zowel professionals als in het bijzonder ouders en kinderen met wie de onderzoekers hebben gesproken worden op deze plaats bedankt voor hun bereidheid en moeite.

Tenslotte is een woord van dank verschuldigd aan de leden van de begeleidingscommissie van het onderzoek voor de constructieve en kritische wijze waarop zij de onderzoeksopzet en rapportages hebben becommentarieerd. ■





## Stop in feiten en cijfers

### 2.1 Vooraf

In dit hoofdstuk worden de resultaten van achtereenvolgens de brede eindmeting op enkele kernvariabelen onder 53 van de 62 Halt-bureaus en de resultaten van de cliëntbestand-analyse en van de enquête onder een selectie van Halt-bureaus (20) gepresenteerd.<sup>1</sup>

De resultaten van de brede eindmeting hebben betrekking op de periode 1 mei 1999 - 1 mei 2000, het experimentele jaar dat de Stop-reactie is ingezet.

De resultaten van de cliëntbestand-analyse en de enquête hebben betrekking op de periode 1 mei 1999 - 15 januari 2000. De datum van 1 mei is de officiële invoeringsdatum van de Stop-reactie. De datum van 15 januari is gekozen om ook vuurwerkcliënten te kunnen meenemen.

Waar mogelijk worden gegevens uit de brede eindmeting gebruikt. Indien die niet voorhanden zijn omdat het hier om een beperkt aantal variabelen gaat zullen gegevens uit de cliëntbestand-analyse en de enquête worden gebruikt. Steeds zal per

tabel worden aangegeven uit welke bron de gegevens afkomstig zijn.

### 2.2 Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens

In deze paragraaf worden gegevens gepresenteerd over het aantal Stop-cliënten dat bij de Halt-bureaus is aangemeld, gegevens over de doorstroom en uitvalpercentages, de snelheid waarmee de aanmelding bij Halt plaatsvindt door de politie en de snelheid waarmee een Stop-reactie wordt doorlopen.

#### Aantal aanmeldingen

In de periode 1 mei 1999 - 1 mei 2000 zijn over heel Nederland ruim 1.700 kinderen aangemeld voor een Stop-reactie. In de onderstaande tabel is weergegeven hoe deze Stop-cliënten zijn verdeeld over de 53 van de 62 Halt-bureaus die in deze periode hebben gewerkt met de Stop-reactie. In de tabel zijn de bureaus nader gerubriceerd naar het aantal aanmeldingen. De vier Halt-bureaus die (onder meer) werkzaam zijn voor de G4-gemeenten (Amsterdam,

1] De overige 9 bureaus waren ten tijde van de eindmeting net begonnen met de uitvoering van de Stop-reactie, hebben geen twaalfminzaken behandeld of hanteren de Stop-reactie niet.

Tabel 2.1: Aantal aangemelde Stop-cliënten (tussen haakjes het aantal bureaus per categorie) (Bron: brede eindmeting)

	aantal cliënten	%
Haaglanden	240	14
Amsterdam-Amstelland	125	7
Rotterdam	101	6
Utrecht	55	3
51 - 100 cliënten (6 bur.)	357	21
26 - 50 cliënten (13 bur.)	444	26
11 - 25 cliënten (18 bur.)	309	18
1 - 10 cliënten (12 bur.)	86	5
<b>Totaal</b>	<b>1.717</b>	<b>100</b>

Rotterdam, Den Haag, Utrecht) zijn apart vermeld.

Tien Halt-bureaus, waaronder de 4 bureaus die werkzaam zijn voor de vier grootste steden, kregen elk meer dan 50 Stop-cliënten aangemeld. Deze 10 bureaus blijken bij elkaar opgeteld goed te zijn voor een meerderheid van het totale aantal cliënten in de onderzoeksperiode (51%). Gesteld kan worden dat deze bureaus (die een minderheid vormen van het totaal aantal Halt-bureaus) ruime ervaring hebben opgedaan met de Stop-reactie. Bij in totaal 30 bureaus zijn 25 of minder Stop-cliënten aangemeld.

#### Verwijzende instantie

Voor 352 Stop-cliënten uit de cliëntbestand-analyse is geregistreerd door welke instantie zij zijn verwezen: in ruim 96% van de gevallen is de politie de verwijzende instantie.

#### Verwijzingscriteria

Volgens de aanwijzing Stop-reactie (uitgevaardigd op 1 april 1999 door het college van procureurs-generaal) worden twaalfminners naar Stop verwezen als:

- de jongere een leeftijd van beneden de 12 jaar heeft;
- de persoonlijke situatie van de jongere niet wordt gekenmerkt door een achterliggende problematiek (dan volgt doorverwijzing naar de Raad voor de Kinderbescherming);
- de jongere first-offender is;
- de jongere een bekentenis heeft afgelegd (alleen op uitdrukkelijk verzoek van de ouders/opvoeders kan daarop een uitzondering worden gemaakt);
- de ouders/opvoeders van de jongere toestemming geven voor een Stop-reactie;
- de jongere een Haltwaardig delict heeft gepleegd.

In de enquête onder 20 Halt-bureaus is nagegaan welke criteria de politie volgens de bureaus hanteert bij doorverwijzing voor een Stop-reactie of naar de Raad voor de Kinderbescherming. Hierop worden door de bureaus geen andere dan de genoemde criteria genoemd. Wel geven enkele Halt-bureaus aan dat zij betwijfelen of de politie alle cliënten die voor een Stop-reactie in aanmerking komen daadwerkelijk doorverwijst.

#### Slaag- en uitvalpercentages

Tabel 2.2 geeft de slaag- en uitvalpercentages van de 53 bureaus uit de brede eindmeting weer.

Uit tabel 2.2 blijkt dat gemiddeld 72% van de in de periode 1 mei 1999 - 1 mei 2000 bij Halt aangemelde twaalfminners de Stopafdoening succesvol heeft afgesloten. Het slaagpercentage voor de Stop-cliënten kan nog met maximaal 5% worden verhoogd, omdat 5% van de Stop-cliënten nog in behandeling is.

Het percentage Stop-cliënten dat uitvalt omdat onterecht is verwezen naar Stop (alsnog naar de Raad voor de Kinderbescherming doorverwezen c.q. voldoet niet aan de Stop-criteria) is beperkt tot bijna 2% (26 zaken). Geconcludeerd kan worden dat indien een twaalfminner door de politie wordt verwezen naar Stop deze verwijzing adequaat gebeurt.

In totaal haakt 17% van de ouders af; het merendeel ziet af van deelname na contact met het Halt-bureau te hebben gehad (10%).

Uit de enquête onder 20 Halt-bureaus is door de Halt-bureaus als belangrijkste reden waarom ouders afzien van deelname naar voren gebracht dat de ouders vinden dat het kind inmiddels genoeg is gestraft.

Andere genoemde redenen hebben betrekking op een gebrek aan motivatie of tijd bij kinderen en/of ouders. Overigens noemden Halt-bureaus met een hoger uitvalpercentage geen andere redenen dan andere bureaus. In het onderzoek is nog globaal gekeken naar de vraag of Halt-bureaus met een hoog uitvalpercentage zich onderscheiden in de invulling van de Stop-reactie ten opzichte van andere Halt-bureaus. Dit lijkt echter niet het geval te zijn.

Indien het contact met het kind eenmaal tot stand is gekomen verloopt de Stop-reactie vrijwel altijd succesvol. Het percentage kinderen dat na toestemming van de ouders tijdens de Stop-reactie zelf afhaakt is beperkt tot 2%.

#### Doorverwijzing

In de enquête onder 20 Halt-bureaus is nagegaan hoeveel (ouders van) cliënten na afloop van de Stop-reactie behoefte hadden aan verdere hulpverlening. In

totaal 15 van de 20 bureaus hebben hierover informatie verstrekt. Over het algemeen worden door deze bureaus geen of slechts enkele gevallen gesignaleerd en doorverwezen (in totaal 1% van het aantal cliënten in de onderzoeksperiode). De cliënten worden meestal doorverwezen naar Bureau Jeugdzorg. In een aantal gevallen worden ouders/cliënten niet direct doorverwezen, maar gewezen op mogelijkheden voor verdere ondersteuning.

Aansluitend is gevraagd hoeveel cliënten naar de mening van het Halt-bureau wel verdere hulpverlening nodig hebben, maar niet zijn doorverwezen, omdat de ouders van de cliënt aangaven hier geen behoefte aan te hebben. Ook hierbij gaat het volgens de Halt-bureaus slechts om enkele gevallen. Wel geven twee bureaus aan dat veel van hun cliënten reeds contacten hebben met de (jeugd)hulpverlening, waardoor doorverwijzing niet nodig is.

Tabel 2.2: Resultaat Stop-afdoening (in %) (Bron: brede eindmeting)

	Instroom (aantal)	Als nog naar RvdK	Voldoet niet aan criteria aan Stop	Ouders weg zonder contact	Ouders weg na contact	Klnd weg tijdens Stop	Geslaagd	Nog in be- handeling	Rest- Groep
Haaglanden	240	0	0	2	7	8	76	4	3
Amsterdam-Amstelland	125	0	0	22	2	0	71	4	2
Rotterdam	101	0	0	10	12	0	72	6	0
Utrecht	55	0	0	20	20	2	36	22	0
51 - 100 cliënten (6 bur.)	357	2	1	7	12	1	72	4	1
26 - 50 cliënten (13 bur.)	444	1	2	7	13	1	70	4	3
11 - 25 cliënten (18 bur.)	309	0	0	5	8	1	81	5	1
1 - 10 cliënten (12 bur.)	86	1	5	2	9	1	70	9	2
<b>Totaal</b>	<b>1.717</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>7</b>	<b>10</b>	<b>2</b>	<b>72</b>	<b>5</b>	<b>2</b>



**Doorloopsnelheid**

Via de cliëntbestand-analyse is nagegaan wat de doorloopsnelheid van de Stop-reactie is. In tabel 2.3 wordt de gemiddelde reactiesnelheid op het plegen van delicten door twaalfminners weergegeven voor 14 van de 20 Halt-bureaus die hierover gegevens konden aanleveren.

De reactiesnelheid is als volgt geoperationaliseerd. Enerzijds is de periode tussen de pleegdatum van het delict en de datum van de inschrijving bij het Halt-bureau berekend (duur opsporing en overdracht door de politie, kolom 2). Anderzijds is de

periode tussen de inschrijving bij het Halt-bureau en de afsluiting van de Stop-afdoening berekend (duur afwikkeling binnen het Halt-bureau, kolom 3<sup>2</sup>). In de vierde kolom zijn beide periodes bij elkaar opgeteld, waardoor een beeld ontstaat van de totale duur van de periode tussen de delictdatum en de afsluiting door Halt. Voor deze periodes is gekozen, omdat deze door de betrokken Halt-bureaus het meest consequent en uniform geregistreerd zijn.

De informatie in tabel 2.3<sup>3</sup> is door 14 Halt-bureaus respectievelijk voor 95% van de

Tabel 2.3: Periode (aantal dagen) tussen afhandeling politie en afhandeling Bureau Halt (in dagen)  
(Bron: cliëntbestand-analyse)

	Periode afhandeling Politie (n=540)	Periode afhandeling Bureau Halt (n=442)	Totaal (n=442)
Amsterdam	30	40	70
Haaglanden	13	46	59
Eemland	18	51	69
OZ Limburg	34	43	77
Rotterdam	40	58	98
Utrecht	13	24	37
Tilburg	18	?	?
Venlo	28	?	?
Zuid Holland N	34	21	55
W Mijnstreek	38	42	80
Friesland	28	68	96
Waterweg NW	38	29	67
Rijnmond-Zuid	4	10	14
Schiedam	18	46	64
<b>Gemiddeld</b>	<b>22</b>	<b>42</b>	<b>64</b>

2] Waar beschikbaar (voor 9 van de 14 Halt-bureaus) is de door bureau Halt geregistreeerde "duur van de afdoening (in dagen)" gebruikt. Waar dit gegeven niet beschikbaar was, is de duur berekend aan de hand van de geregistreerde datum van inschrijving en (administratieve) datum van afsluiting.

3] In de tabellen 2.3 en 2.4 zijn de 14 Halt-bureaus die de gevraagde gegevens voor de cliëntbestand-analyse konden leveren apart weergegeven. De overige Halt-bureaus leverden geen gegevens.

Stop-cliënten (eerste cijferkolom) en 78% van de Stop-cliënten (tweede en derde cijferkolom) over de periode 1 mei 1999 - 15 januari 2000 geregistreerd. In het bijlagenboek zijn meer uitgebreide tabellen over deze gegevens opgenomen.

Gemiddeld bedraagt de periode voor afhandeling van zaken door de politie (periode tussen plegen van een delict en inschrijving bij het Halt-bureau voor een Stop-reactie) 22 dagen. De periode voor afhandeling door bureau Halt (periode tussen inschrijving en (administratieve) afsluiting) bedraagt gemiddeld 42 dagen. Deze doorlooptijden komen redelijk overeen met de gemiddelde

doorlooptijden van een Halt-afdoening, zoals deze in een onderzoek van ITS ("Kwaliteit en effectiviteit van de Halt-afdoening") naar voren kwamen. Deze cijfers geven overigens de gemaximeerde (administratieve) doorlooptijd weer. Onder de vier aan dit onderzoek deelnemende Halt-bureaus bedroeg de periode voor afhandeling door de politie 18 dagen en de periode voor afhandeling door het Halt-bureau 37 dagen. Overigens zijn zowel in het onderhavige onderzoek als in het onderzoek naar de Halt-afdoening de verschillen tussen de bureaus groot.

Tabel 2.4: Aantal zaken binnen 1 week afgehandeld door politie en binnen 3 weken afgehandeld door bureau Halt (in aantallen en in %) (Bron: cliëntbestand-analyse)

	Binnen 1 week afhandeling politie		Binnen 3 weken afhandeling Bureau Halt	
	Aantal	%	Aantal	%
Amsterdam	30	33	26	28
Haaglanden	100	55	50	28
Eemland	0	0	4	15
OZ Limburg	2	20	4	40
Rotterdam	18	35	5	9
Utrecht	0	0	11	44
Tilburg	9	27	?	?
Venlo	15	75	?	?
Zuid Holland N	35	67	28	54
W Mijnstreek	23	64	12	33
Friesland	2	14	3	21
Waterweg NW	0	0	0	0
Rijnmond-Zuid	6	86	4	57
Schiedam	3	25	1	8
<b>totaal/ gemiddeld</b>	<b>243</b>	<b>39</b>	<b>148</b>	<b>24</b>

In aanvulling is voor de Halt-bureaus uit tabel 2.3 bekeken welk percentage zaken binnen 1 week na delictdatum ingeschreven wordt bij het Halt-bureau en welk percentage binnen 3 weken na inschrijving wordt afgesloten. Bij de keuze voor deze periodes is vooral uitgegaan van het perspectief van ouders en kinderen, die over het algemeen het gebeuren snel en goed willen kunnen afsluiten. Aangenomen is dat een periode van 4 weken daaraan in elk geval voldoet. Tabel 2.4 bevat een overzicht.

Uit tabel 2.4 blijkt dat gemiddeld 39% van de zaken door de politie binnen 1 week bij het Halt-bureau gemeld wordt. In totaal 5 bureaus scoren bovengemiddeld (Haaglanden, Venlo, Zuid-Holland Noord, Westelijke Mijnstreek en Rijnmond-Zuid). Gemiddeld 24% van de zaken wordt door bureau Halt binnen 3 weken na aanmelding (administratief) afgesloten. Van de Halt-bureaus met verhoudingsgewijs veel

zaken valt Zuid-Holland Noord op met een snelle doorlooptijd. Andere Halt-bureaus die meer zaken dan gemiddeld binnen 3 weken afdoen zijn vooral bureaus met een klein aantal zaken.

Voor de toekomst dient te worden gezien in hoeverre de registratie op dit punt eenduidiger en zorgvuldiger kan geschieden. Daarbij zijn vooral de contactmomenten (datum politiecontact, datum eerste en tweede contact met Halt, datum afrondend gesprek) van belang. Deze momenten worden op dit moment over het algemeen nog niet zorgvuldig geregistreerd.

In de enquête is gevraagd in hoeverre de Halt-bureaus tevreden zijn over de doorloopsnelheid. In het totaal hebben 18 bureaus hierover een oordeel uitgesproken. In tabel 2.5 staat het resultaat.

De meeste bureaus zijn tevreden over de tijd die met elke afdoeningfase gemoeid is.

Tabel 2.5: Oordeel doorloopsnelheid (in aantallen)  
(Bron: enquête)

De periode tussen	Tevreden	Neutraal/ geen mening	Ontevreden	Totaal
de pleegdatum en de datum waarop de cliënt bij uw Halt-bureau is aangemeld?	12	4	2	18
de datum waarop de cliënt bij uw Halt-bureau is aangemeld en het eerste intakegesprek door Halt.	17	1	0	18
het eerste intakegesprek door Halt en de officiële startdatum van de Stop-reactie (zijnde de eerste dag van de Stop-afdoening)?	15	2	1	18
de officiële startdatum van de Stop-reactie (zijnde de eerste dag van de Stop-afdoening) en de officiële (schriftelijke vastgelegde) afrondingsdatum van de Stop-reactie?	15	3	0	18

Wel noemt men een aantal knelpunten die grotendeels terug te voeren zijn op het feit dat de politie sneller zou moeten doorverwijzen. Aangegeven wordt dat door de werkdruk aldaar zaken wel eens te lang blijven liggen. Ook vragen bureaus zich af of de doorverwijzing niet een dwingender karakter zou moeten hebben en de Stop-reactie – net als Halt – verplicht zou moeten worden gesteld. Andere knelpunten waardoor vertragingen optreden is dat de ouders niet (snel) reageren en/of het kind onvoldoende stimuleren om de opdracht in te leveren. Er is weinig zelfkritiek op de trage doorloopsnelheid bij de Halt-bureaus zelf.

Geconcludeerd kan worden dat de doorloopsnelheid bij de uitvoering van de Stop-reactie tijdens de eerste acht maanden van het experimentele jaar traag is geweest en voor verbetering vatbaar is; enigszins haaks daarop staat de tevredenheid van de meeste Halt-bureaus over de doorloop-

snelheid tussen delict en aanmelding en aanmelding en afrondingsdatum van de Stop-reactie.

### **2.3 Kenmerken Stop-cliënten**

In deze paragraaf worden gegevens gepresenteerd omtrent de persoonlijke kenmerken van de Stop-cliënten en de door hen gepleegde delicten.

#### **Geslacht, leeftijd en etniciteit**

In tabel 2.6 wordt het geslacht van de Stop-cliënten weergegeven.

Het overgrote deel van de Stop-cliënten bestaat uit jongens. Het is opvallend dat het percentage meisjes hoger is bij de Halt-bureaus in de 4 grote steden (met uitzondering van Haaglanden).

In tabel 2.7 wordt de leeftijd van de Stop-cliënten op de delictdatum weergegeven.

*Tabel 2.6: Geslacht van Stop-cliënten (in aantallen en in %) (Bron: brede eindmeting)*

	jongen		meisje	
	aantal	%	aantal	%
Haaglanden	210	88	30	13
Amsterdam-Amstelland	105	84	20	16
Rotterdam	80	79	21	21
Utrecht	45	82	10	18
51 - 100 cliënten (6 bur.)	325	91	32	9
26 - 50 cliënten (13 bur.)	390	88	54	12
11 - 25 cliënten (18 bur.)	274	89	35	11
1 - 10 cliënten (12 bur.)	78	91	8	9
<b>Totaal</b>	<b>1.507</b>	<b>88</b>	<b>210</b>	<b>12</b>

Het merendeel van de Stop-cliënten is 10 of 11 jaar oud (77%). Het aantal Stop-cliënten jonger dan 9 jaar is gering (8%). Uit tabel 2.7 blijkt verder dat 2% van de Stop-cliënten 12 jaar is. De vraag is of deze categorie op basis van het leeftijds criterium (ten tijde van het plegen van het delict niet ouder dan 12 jaar) voor een Stop-reactie in aanmerking had kunnen komen.

De categorie concentreert zich vooral bij 3 bureaus (Den Bosch, Oosterschelderegio, Waterland, alle drie meer dan 20% ouder dan 11 jaar).

In de enquête is aan de Halt-bureaus gevraagd of, en met welke redenen, in de onderzoeksperiode aan kinderen ouder dan 11 jaar een Stop-reactie is aangeboden. De bureaus die daarover iets aangeven melden dat het in de meeste gevallen ging om een cliënt die een delict pleegde met een jongere vriend of familielid en die om die reden samen voor Stop werden aangemeld. Incidenteel werd aan een twaalfjarige een Stop-reactie aangeboden

omdat cliënt het ontwikkelingsniveau had van een twaalfminner.

In de brede eindmeting is gevraagd of de 53 Halt-bureaus cijfers kunnen geven over de etnische herkomst van Stop-cliënten. Niet alle bureaus registreren de etniciteit; slechts 30 Halt-bureaus konden cijfers leveren, die overigens ook niet altijd het hele cliëntenbestand dekten. Bij navraag van deze gegevens is uitdrukkelijk aangegeven dat het om etniciteit volgens de landelijke definitie moet gaan; dat wil zeggen dat de cliënt en/of één van beide ouders in het buitenland geboren is.

Van 65% van alle geregistreerde Stop-cliënten is de etniciteit onbekend. Voor zover de etniciteit bekend is, is gemiddeld drie kwart van de Stop-cliënten Nederlands. Hieraan kunnen door de onvolledige registratie geen harde conclusies worden verbonden.

Tabel 2.7: Leeftijd Stop-cliënten (in %) (Bron: brede eindmeting)

	Totaal aantal	6	7	8	9	10	11	12
Haaglanden	240	2	5	8	22	24	39	0
Amsterdam-Amstelland	125	0	1	6	13	22	58	0
Rotterdam	101	0	2	8	17	35	39	0
Utrecht	55	2	2	7	9	27	53	0
51 - 100 cliënten (6 bur.)	357	1	1	5	16	23	54	0
26 - 50 cliënten (13 bur.)	444	1	2	5	12	25	52	4
11 - 25 cliënten (18 bur.)	309	0	1	3	11	28	55	3
1 - 10 cliënten (12 bur.)	86	0	3	5	6	33	52	0
<b>Totaal</b>	<b>1.717</b>	<b>1</b>	<b>2</b>	<b>5</b>	<b>14</b>	<b>26</b>	<b>51</b>	<b>2</b>

**Delicten**

In tabel 2.8 wordt weergegeven voor welke delicten de Stop-cliënten zijn aangemeld. Het aantal geregistreerde delicten is hoger dan het aantal cliënten doordat in enkele gevallen meer dan één delict per cliënt is geregistreerd.

De top drie van door Stop-cliënten meest gepleegde delicten is:

winkeldiefstal en diefstal	41%
vernieling en baldadigheid	30%
vuurwerkdelicten	16%

Deze top drie wordt bij veel Halt-bureaus teruggevonden. In drie van de vier Halt-bureaus in grote steden ligt het percentage Stop-cliënten dat diefstal of winkeldiefstal heeft gepleegd duidelijk boven het gemiddelde.

## 2.4 De Stop-cijfers in perspectief: politieregistratie in vier regio's

In deze paragraaf wordt voor de vier regio's die voor het verdiepend onderzoek zijn geselecteerd ingegaan op de bij de betreffende politiekorpsen opgevraagde kerncijfers met betrekking tot geregistreerde twaalfminners en aantal verwijzingen voor een Stop-reactie. Het betreft achtereenvolgens de politieregio Rotterdam-Rijnmond (voor de Halt-regio Rotterdam-Rijnmond), de politieregio Midden- en West-Brabant (voor de Halt-regio Tilburg e.o) de politieregio Hollands Midden (voor de Halt-regio Zuid-Holland Noord) en de politieregio Haaglanden (voor de Halt-regio Haaglanden). De betreffende politiekorpsen is gevraagd naar de wijze van registreren, het totale aantal twaalfminners, het aantal verwijzin-

Tabel 2.8: Delicten gepleegd door Stop-cliënten (in %) (Bron: brede eindmeting)

	Totaal aantal	Baldadigheid	Brandstichting	Diefstal	Winkeldiefstal	Openlijke geweldpleging	Vernieling	Vuurwerk	Overige
Haaglanden	240	5	3	14	29	0	29	12	8
Amsterdam-Amstelland	125	3	3	15	47	5	10	5	11
Rotterdam	101	2	0	24	50	0	15	2	8
Utrecht	55	7	2	31	31	2	9	13	5
51 - 100 cliënten (6 bur.)	357	17	5	12	27	2	15	20	2
26 - 50 cliënten (13 bur.)	444	10	8	14	22	3	16	22	6
11 - 25 cliënten (18 bur.)	309	17	3	15	17	2	27	13	6
1 - 10 cliënten (12 bur.)	86	9	3	2	31	0	17	31	5
<b>Totaal</b>	<b>1717</b>	<b>11</b>	<b>5</b>	<b>14</b>	<b>27</b>	<b>2</b>	<b>19</b>	<b>16</b>	<b>6</b>

gen naar Stop en het aantal recidivisten, en naar achtergrondvariabelen als leeftijd, geslacht, etniciteit en type delict.

Om de gevraagde cijfers te kunnen vergelijken met de cijfers uit de brede eindmeting is gefocust op de betreffende onderzoeksperiode van 1 mei 1999 tot 1 mei 2000.

Vooraf dient te worden opgemerkt dat omdat twaalfminners niet strafwaardig zijn, zij formeel niet in HKS voorkomen en conform de Stop-aanwijzing daar ook niet in kunnen worden geregistreerd.

Registratie dient plaats te vinden in het cliëntvolg-systeem (indien sprake is van pv-criteria) of, indien dat nog niet operationeel is, in dagrapporten van de politie en registratie van het Halt-bureau.

De meeste korpsen hadden grote moeite de gegevens te leveren. Dat heeft te maken met het feit dat meestal nog geen apart registratiesysteem (zoals het cliëntvolgsysteem) is ingevoerd voor twaalfminners en/ dan wel (ter vervanging daarvan, conform de Stop-aanwijzing) twaalfminners versnipperd in het Bedrijfs-proces-systeem worden geregistreerd.

In de politieregio *Rotterdam-Rijnmond* wordt een zaak die wordt verwezen naar het Halt-bureau in de regel geregistreerd in de vorm van een verkorte versie van het gewone procesverbaal, een zogenaamd mini-pv. Het mini-pv wordt tevens gebruikt als schriftelijke verwijzing naar Halt. Volgens de politie wordt met het kind tijdens aanhouding een vragenformulier ingevuld en wordt het Cliëntvolgsysteem (CVS) en Multipol geraadpleegd om te bekijken of er aanwijzingen zijn voor achterliggende problematiek en eerdere mutaties. Overigens is Multipol het moederbestand; gaat daar iets verkeerd dan komt de

zaak ook verkeerd in het CVS te staan.

In de regio Rotterdam-Rijnmond is men pas per 1 september 1999 met Stop begonnen; de politieregio heeft sinds die datum 150 Stop-ers naar het Halt-bureau verwezen. Volgens de zegsman van de politie zijn deze gegevens van het Halt-bureau zelf afkomstig. Extra navraag bij de politie levert voor 1999 in *Rotterdam-stad* het aantal van 314 geregistreerde twaalfminners op (waarvan 86% 9 jaar of ouder) en voor de eerste twee kwartalen van 2000 het aantal van 178 twaalfminners (waarvan 87% 9 jaar of ouder). Uit deze aantallen is in ieder geval duidelijk dat niet alle twaalfminners die bij de politie bekend zijn naar Stop worden doorverwezen.

Het aandeel van winkeldiefstallen in 1999 en 2000 is 45% respectievelijk 47%; het aandeel van diefstallen 21% respectievelijk 25%, het aandeel van vernieling in beide jaren 12% en het aandeel van bedreiging, geweld en delicten tegen de openbare orde in beide jaren totaal 9%. Vuurwerkdelicten en brandstichting komen niet voor in het overzicht.

Hoewel deze cijfers niet goed af te zetten zijn tegen de Stop-cijfers uit Rotterdam-Rijnmond (het zijn jaarcijfers en ze betreffen een specifiek deel van het werkgebied (Rotterdam-stad)) zijn er geen opvallende verschillen met de Stop-registratiegegevens uit Rotterdam-Rijnmond.

In vergelijking met de cijfers van de politie Haaglanden (zie hierna) is het percentage winkeldiefstallen en diefstallen in Rotterdam-stad hoger.

In de politieregio Midden- en West-Brabant wordt een zaak voor verwijzing naar Halt geregistreerd in het Bedrijfs-proces-systeem (BPS) van de politie in de vorm van een mutatieformulier.

Vervolgens wordt (na bespreking in het ORI) in een Halt-verwijsformulier met een

mini-pv de zaak schriftelijk overgedragen aan het Halt-bureau. Van zaken die in het ORJ worden besproken worden de persoonsgegevens, een korte weergave van de problematiek en de gemaakte afspraken vastgelegd.

Tot op heden worden twaalfminners hier niet afzonderlijk geregistreerd. Men is begonnen met het invoeren van het landelijke cliëntvolgsysteem (CVS) en daarnaast een geautomatiseerde "jeugdkaart". De Stop-reactie wordt in ieder geval niet in het CVS geregistreerd.

In de politieregio Hollands Midden wordt een zaak die wordt verwezen naar Halt eveneens geregistreerd via een mutatieformulier waarna screening op achterliggende problematiek plaatsvindt conform de Stop-aanwijzing door de coördinator Jeugd van de politie.

Door middel van een Stop-verwijsrapport wordt de zaak schriftelijk overgedragen aan het Halt-bureau.

Regiokorps Hollands Midden deelde mee dat zij in de onderzoeksperiode 23 twaalfminners heeft verwezen voor een Stop-reactie. Dat aantal strookt niet met het aantal van 71 verwezen twaalfminners dat volgens de brede eindmeting door Halt Zuid-Holland Noord is geregistreerd voor een Stop-reactie. Andere gegevens konden niet geleverd worden.

In de politieregio Haaglanden wordt een zaak geregistreerd in het bedrijfsprocessen-systeem (Genesys), waarna een meldingsformulier wordt opgemaakt. De mutatie en het meldingsformulier worden zo snel mogelijk (volgens het convenant binnen 1 werkdag) naar de jeugdzakenmedewerker gezonden, waarna de zaak wordt geregistreerd in JIP-H. Na inbreng in het zakenoverleg wordt de melding overgedragen aan Prejop of het Halt-bureau. Prejop

en Halt-bureau koppelen na afdoening terug naar Jip-H.

Daarnaast dienen zaken in het cliëntvolgsysteem (CVS) te worden geregistreerd.

Dat kan volgens de politie pas nadat er in Genesys een afhandelingsactie is ingevuld. Politieregio Haaglanden heeft redelijk uitgebreide cijfers beschikbaar over de Stop-reactie en de Twaalfmin-aanpak. De cijfers zijn bijeengebracht vanuit diverse registraties.

In deze regio zijn in de onderzoeksperiode 627 (532 jongens, 95 meisjes) twaalfminners geregistreerd, waarvan 240 zijn verwezen naar Halt voor een Stop-reactie. 276 twaalfminners zijn door de politie verwezen naar Prejop.

In totaal werden 34 recidiverende twaalfminners geregistreerd die reeds eerder werden verwezen voor een Stop-reactie (ruim 12% van het aantal aanmeldingen bij Stop). Hierbij wordt aangetekend dat een recidiverende twaalfminner in de eerste plaats wordt doorverwezen naar Prejop. Drie recidiverende twaalfminners kregen (in overleg met de ouders) voor een tweede keer een Stop-reactie aangeboden.

Van de 627 twaalfminners zijn er volgens de politieregistratie 322 allochtoon op basis van de "ruime" landelijke definitie (cliënt en/of één van beide ouders in het buitenland geboren).

De leeftijdsverdeling van de twaalfminners in de regio Haaglanden is te zien in tabel 2.9.

Het aantal geregistreerde twaalfminners neemt toe met de leeftijd. Dat is een tendens die ook waarneembaar is in de Stop-registratie van Halt Haaglanden. Het percentage zeer jeugdige twaalfminners (jonger dan 9 jaar) is in de politieregistratie enkele procenten hoger dan in de Halt-registratie.



De verdeling van de Stop-klanten naar type delict in de regio Haaglanden staat in tabel 2.10.

De grootste delictcategorie onder twaalfminners in de politieregistratie is winkeldiefstal, gevolgd door openlijke geweldpleging en vernieling.

Geconstateerd kan worden dat de verdeling over de verschillende delictcategorieën van bij de politie Haaglanden geregistreerde twaalfminners in grote lijnen overeenkomt met de verdeling van bij Halt-Haaglanden geregistreerde twaalf-

minners. Kleine verschillen zijn te zien bij winkeldiefstallen, vernieling en vuurwerkdelicten (hoger percentage bij Halt) en baldadigheid (lager percentage bij Halt).

## 2.5 Kenmerken Stop-reactie

Vooruitlopend op het verdiepende deel van het onderzoek bij vier Halt-bureaus (zie hoofdstuk 3, 4 en 5) is in de enquête onder 20 Halt-bureaus nagegaan hoe zij de Stop-reactie invullen (stand van zaken januari 2000).

Tabel 2.9: Leeftijd twaalfminners politieregio Haaglanden (bron: politie Haaglanden)

	Aantal	%
6 jaar en jonger	21	3
7 jaar	32	5
8 jaar	60	10
9 jaar	110	18
10 jaar	155	25
11 jaar	249	40
<b>Totaal</b>	<b>627</b>	<b>100</b>

Tabel 2.10: Twaalfminners naar delicttype politieregio Haaglanden (bron: politie Haaglanden)

	Aantal	%
Baldadigheid	89	14
Brandstichting	45	7
Diefstal	103	16
Winkeldiefstal	146	23
Openlijk geweld/ vernieling	128	20
Vuurwerk	50	8
Overige	66	11
<b>Totaal</b>	<b>627</b>	<b>100</b>

Hierbij is onderscheid gemaakt naar de volgende kenmerken: inhoud, soort aanbod (individueel of groepsgewijs), duur, aantal gesprekken/bijeenkomsten, tijdsinvestering, (door)verwijzing en samenwerking, betrokkenheid ouders/gezin.

In het bijlagenboek wordt per Halt-bureau een korte omschrijving van de Stop-reactie gegeven. In deze paragraaf wordt vooral aandacht besteed aan de overeenkomsten en verschillen tussen de bureaus.

Met betrekking tot de inhoud van de Stop-reactie worden in de richtlijnen de volgende aanwijzingen gegeven:

- 1 Een Stop-reactie bestaat uit een activiteit met een pedagogische strekking.
- 2 De deelnameduur voor een twaalfminner aan een Stop-reactie is maximaal 10 uur.

Hierbij wordt de volgende toelichting gegeven: Bij een activiteit van pedagogische strekking wordt gedacht aan het schrijven van een opstel en aanverwante activiteiten, naast het aanbieden van excuses aan de benadeelde.

Onder een activiteit van pedagogische strekking wordt in geen geval begrepen schadeherstelwerkzaamheden.

#### **Inhoud Stop-reactie**

Eerst wordt beschreven hoe de Stopafdoeningen bij de 20 geënquêteerde Halt-bureaus worden ingevuld. Deze informatie is per Halt-bureau ook terug te vinden in bijlage 1.

Vrijwel alle bureaus starten met een intakegesprek, waarbij naast het kind ook de ouders aanwezig zijn. Hierin wordt uitleg gegeven over de Stop-afdoening en nogmaals instemming van de ouders gevraagd. Alleen in Roermond wordt het intakegesprek alleen met de ouders gehouden.

Vervolgens wordt de Stop-reactie aangeboden. Ongeveer de helft van de bureaus (11) organiseert hiertoe één bijeenkomst, 6 bureaus organiseren 2 of 3 bijeenkomsten. Bij 3 bureaus is het aantal bijeenkomsten variabel. Zeven bureaus werken met individuele bijeenkomst(en), 5 bureaus met groepsbijeenkomst(en). Bij 7 bureaus zijn beide varianten mogelijk, afhankelijk van het aantal cliënten en de gekozen invulling van de Stop-reactie.

De meeste bureaus (15) geven ook huiswerk mee. Welke huiswerkopdracht wordt aangeboden hangt meestal af van de leeftijd en het niveau van het kind en het gepleegde delict. De aard van het huiswerk varieert per bureau (aanbieden van excuses, het bekijken van een video, het schrijven van een verhaal, het maken van een tekening, etc.).

De Stop-afdoening wordt bij de meeste bureaus (15) afgesloten met een afrondend gesprek, waarin de opdracht en de Stop-reactie wordt geëvalueerd. Hierbij zijn zowel ouders als kind aanwezig (behalve in Roermond, waar alleen de ouders aanwezig zijn). Indien wenselijk/noodzakelijk volgt een advies over een vervolgtraject.

#### **Betrokkenheid ouders**

Bij de meeste Stop-reacties is de ouderlijke verantwoordelijkheid een punt van aandacht. Bij alle bureaus zijn de ouders aanwezig bij het intakegesprek en, indien van toepassing, het afrondingsgesprek. Verder worden zij in veel gevallen betrokken bij huiswerkopdrachten en zijn zij soms aanwezig bij bijeenkomsten.

Halt Roermond heeft alleen maar contact met de ouders, en niet met het kind zelf. De bedoeling is dat ouders de procedure zelf in huiselijke kring afhandelen. De ouders krijgen hiertoe tijdens het intakegesprek een spel mee, dat zij samen met hun

kind moeten spelen. Vervolgens komen zij zelf (zonder het kind) terug op het bureau om de opdracht te bespreken.

Daarentegen geeft Halt Zwolle aan de Stop-aanpak minder op ouders te richten, omdat voor ouders goed materiaal en een vragenlijst ontbreken.

#### **Tijdsinvestering**

Volgens de Stop-aanwijzing neemt de Stop-reactie voor de twaalfminder in het totaal maximaal 10 uur in beslag. In de praktijk is de twaalfminder aan de Stop-reactie ongeveer 1 tot 4,5 uur kwijt. Hierin zijn wel individuele en groepsbijeenkomsten en huiswerk verdisconteerd, maar niet eventuele intake- en afrondingsgesprekken. Dit zijn er bij de meeste bureaus 2 (1 intake- en 1 afrondingsgesprek), die tezamen ongeveer 40 minuten tot een uur in beslag nemen. Alle bureaus blijven ruim onder de in de richtlijnen gestelde termijn van maximaal 10 uur.

#### **Stop-materiaal**

Vijf bureaus krijgen financiële steun van het Ministerie van Justitie om les- en/of spel materiaal te ontwikkelen. Dit zijn Tilburg, Roermond, Zuid-Holland Noord, Haaglanden en Rotterdam. Dit materiaal wordt ook gebruikt door andere Halt-bureaus. Sommige bureaus hebben zonder financiële steun van het departement materiaal ontwikkeld.

In bijlage 1 wordt de herkomst van het materiaal – voor zover bekend – gepresenteerd. In het bijlagenboek is nadere informatie te vinden over het materiaal.

#### **Samenwerking met politie**

Alle bureaus werken samen met de politie in de zin dat zij cliënten via de politie krijgen doorverwezen. Enkele bureaus (4) bespreken zaken/cliënten met de politie, bilateraal met een specifiek daarvoor aangestelde politiefunctaris (zoals een

jeugdcoördinator, taakaccenthouder jeugd, etc.) of in een netwerkoverleg waaraan onder meer de politie en Halt deelnemen.

Aan de 20 ondervraagde Halt-bureaus is gevraagd in hoeverre men tevreden is over hun samenwerking met de politie. De meeste Halt-bureaus (14) zijn positief over deze samenwerking. Door veel Halt-bureaus worden wel knelpunten aangegeven. Die komen vrijwel steeds neer op het feit dat de politie onvoldoende op de hoogte is van de inhoud en strekking van de Stop-reactie, waardoor onduidelijk is of alle zaken die daarvoor in aanmerking komen ook daadwerkelijk worden doorverwezen. Ook geven 3 bureaus aan dat de politie, door een hoge werkdruk, niet altijd toekomt aan de doorverwijzing of dat daarin vertragingen optreden.

#### **Raad voor de Kinderbescherming**

De samenwerking tussen Halt-bureaus en Raad voor de Kinderbescherming houdt in dat Halt-bureaus cliënten waarbij alsnog sprake blijkt te zijn van een achterliggende problematiek doorverwijst naar de Raad (en deze dus niet reeds door de politie zijn verwezen), waarna de Raad actie onderneemt. In principe worden alleen cliënten met een achterliggende problematiek door de Raad voor de Kinderbescherming geregistreerd. Eén bureau (Nijmegen) geeft echter aan dat de politie in het arrondissement Arnhem-Zutphen alle aangehouden twaalfminners bij de Raad meldt, ook wanneer zij voor een Stop-reactie in aanmerking komen. In het laatste geval wordt echter alleen geregistreerd en vindt er geen onderzoek plaats. Van de 20 bureaus hebben 11 bureaus een oordeel gegeven over de samenwerking met de Raad voor de Kinderbescherming. Vier van de elf bureaus zijn ontevreden over de samenwerking. Ook de bureaus die tevreden zijn hebben kritiek op de samen-

werkingsrelatie. Zo geeft men aan dat de communicatie moeizaam verloopt.

### **Jeugdhulpverlening**

Acht Halt-bureaus geven aan samen te werken met een jeugdhulpverleningsinstelling, anders dan de Raad voor de Kinderbescherming. Soms betreft dit het regionale Bureau Jeugdzorg, soms andere lokale instellingen of projecten voor (jeugd)hulpverlening. Zes van deze acht Halt-bureaus zijn tevreden over deze samenwerking.

De aard en intensiteit van de samenwerking verschilt per bureau. Meestal wordt aangegeven dat cliënten/gezinnen met een specifieke problematiek naar deze instellingen worden doorverwezen.

In Tilburg functioneert het "Overleg Risico Jeugd" waarin alle aangehouden jongeren worden besproken door de politie, bureau Halt, Raad voor de Kinderbescherming, OM, de leerplichtambtenaar, de jeugdreclassering en de vrijwillige hulpverlening. In Haaglanden (zie uitgebreider hoofdstuk 3) vindt wekelijks zakenoverleg plaats tussen politie, Prejop (onderdeel van Stichting Jeugdzorg Haaglanden/Zuid-Holland Noord) en het Halt-bureau. In dit overleg worden aangehouden twaalfminners die voor Stop in aanmerking komen of direct naar Stop doorverwezen of – bij risicosignalen – naar PreJop. In Eemland is sprake van een soortgelijke opzet.

### **Openbaar Ministerie**

Het Openbaar Ministerie is verantwoordelijk voor de naleving en uitvoering van de Stop-aanwijzing. Zij werkt dus minder direct samen met de eerdergenoemde instellingen. Geen van de Halt-bureaus melden bijzonderheden over de samenwerking met het OM. ■



## Stop en professionals

### 3.1 Vooraf

In dit hoofdstuk zal worden ingegaan op de mening over de Stop-reactie van de professionals betrokken bij de uitvoering van de Stop-reactie in vier Halt-regio's (Rotterdam-Rijnmond, Tilburg, Zuid-Holland Noord en Haaglanden). In paragraaf 3.2 is een overzicht te vinden van kenmerken van de Stop-reactie per Halt-bureau. Vervolgens wordt ingegaan op de werkwijze en samenwerking (paragraaf 3.3), de doelgroep en de vraag of deze ook wordt bereikt (paragraaf 3.4), de vraag of de Stop-reactie aansluit bij behoeften van betrokken organisaties (paragraaf 3.5) en effecten van de Stop-reactie en voorwaarden voor effectiviteit (paragraaf 3.6).

### 3.2 De Stop-reactie: inhoud en materiaal

In paragraaf 2.5 is reeds globaal ingegaan op de inhoud van de Stop-reactie voor de brede onderzoeksgroep, waaronder de vier Halt-bureaus uit dit deel van het onderzoek. In deze paragraaf wordt daar voor de vier geselecteerde Halt-bureaus nader op ingegaan aan de hand van de interviews met de Halt-medewerkers. Op basis daarvan volgt per Halt-regio/bureau een nadere typering.

#### Halt Rotterdam-Rijnmond

Voor het ontwikkelen van het materiaal zijn de volgende vier voorwaarden richtinggevend geweest:

- een bijdrage leveren aan het vergroten van het empathisch vermogen van het kind;
- het aanreiken van mogelijkheden om in de toekomst normoverschrijdend gedrag te voorkomen;
- het kunnen doen van een aanbod op maat rekening houdend met de leeftijd en ontwikkeling van het kind;

- een aanbod in verschillende modules kunnen doen.

De 7 Halt-bureaus in de regio Rotterdam-Rijnmond hebben gezamenlijk richtlijnen voor het materiaal vastgesteld waarna het materiaal verder is ontwikkeld. Bureau Halt Rijnmond-Zuid heeft daarbij een voortrekkersrol vervuld. In het materiaal staat het (gedrag van het) kind centraal. Doel is het kind te stimuleren om te kijken naar het eigen gedrag en de consequenties van positief en negatief gedrag. Het materiaal bestaat uit vijflesmodules (3 delict-gerelateerd en 2 niet-delict-gerelateerd), te weten vandalisme, vuurwerk, winkeldiefstal, jezelf onder controle houden en maatjes (groepsdruk). In de modules wordt gewerkt met schriftelijke opdrachten en rollenspelen.

De modules worden in de regel aan groepen van 3-4 kinderen gegeven die voor een vergelijkbaar delict zijn aangehouden. In de praktijk worden meer kinderen opgeroepen omdat de ervaring leert dat een deel van de kinderen niet komt opdagen. Er wordt gewerkt met twee groepsbijeenkomsten van 1,5 uur. Bij bureau Halt Rotterdam is om organisatorische redenen gekozen voor één groepsbijeenkomst van 2 uur. Het aanbod is vooral kindgericht; ouders worden betrokken bij het kennis-makingsgesprek en het afsluitend gesprek, waar aan de hand van een speciaal ontwikkelde vragenlijst wordt gewerkt. Er wordt niet gewerkt met huiswerkopdrachten. De Halt-medewerkers zijn van mening dat het materiaal goede aanknopingspunten biedt om een groepsgebesprek met de kinderen aan te gaan. Kinderen worden in dat groepsgebesprek ondersteund om te zoeken naar positieve alternatieven voor negatief gedrag. De ervaringen met themagericht werken en het werken in groepen kinderen die een vergelijkbaar delict hebben

gepleegd zijn goed. Als het door het kind gepleegde feit niet aansluit bij een van de vijf modules is het materiaal minder bruikbaar.

#### **Halt Tilburg en omstreken**

Kenmerk van het Tilburgse materiaal is dat de Halt-medewerkers kunnen beschikken over verschillende typen opdrachten die door hen flexibel te gebruiken zijn als huiswerkopdrachten, individuele of groepsopdrachten. Het materiaal bestaat uit stripverhalen die het kind als (huiswerk)opdracht moet afmaken en de insteek vormen voor een gesprek. Er zijn vijf delict-gerelateerde stripverhalen: vernieling, vuurtje stoken, winkeldiefstal, baldadigheid en vuurwerk. Daarnaast kan men beschikken over algemene opdrachten aan de hand van 10 schetsen van alledaagse situaties over grensoverschrijdend gedrag, normen en waarden en groepsgedrag. Deze opdrachten hebben onder meer tot doel ouders en kind te stimuleren om te komen tot een gesprek over normen en waarden.

Voor de ouders is een aparte handleiding bij de opdrachten gemaakt. Naar aanleiding van het eerste gesprek met ouders en kind bepaalt de Halt-medewerker welke opdrachten worden ingezet; daarbij wordt zowel het delict als de situatie van het kind meegewogen. De tweede bijeenkomst staat in het teken van het bespreken van het gemaakte huiswerk of het samen met ouders en kind maken van de opdrachten. Aan kinderen wordt standaard gevraagd hoe zij kunnen voorkomen dat zij dezelfde fouten maken; aan de ouders wordt gevraagd wat zij kunnen doen om het kind daarbij te begeleiden. Het maken van excuus door het kind is onderdeel van de reactie.

Het aanbod in Tilburg is nadrukkelijk zowel op het kind als op de ouders gericht.

Voor een groepsgewijze aanbod wordt alleen gekozen als kinderen samen een delict hebben gepleegd; in de praktijk is dat nog niet voorgekomen.

De Halt-medewerkers zijn tevreden over het materiaal, vooral omdat de toegan-lijkheid voor ouders en kind en de toepasbaarheid van het speciaal ontwikkelde materiaal goed is. Het werken met stripverhalen sluit goed aan bij de leeftijd, kennis en fantasie van kinderen, terwijl de situatieschetsen stimuleren dat tussen het kind en de ouders een gesprek op gang komt over verschillen van mening ten aanzien van normen en waarden.

#### **Halt Zuid-Holland Noord**

Het speciaal ontwikkelde Stop-materiaal bestaat uit een werkboek met opdrachten die als huiswerk dan wel onder begeleiding van de Halt-medewerker gemaakt kunnen worden. De opdrachten in het werkboek zijn gekoppeld aan een verhaal over twee kinderen die iets vernield en gestolen hebben. De centrale boodschap is: 'Stoppen en nadenken voordat je iets doet dat verkeerd is'. Die boodschap komt ook terug in een 'rap' die speciaal voor de Stop-reactie is gemaakt en op cassette is gezet.

Het werkboek kan voor individuele en groepsbijeenkomsten gebruikt worden. Tot op heden is om logistieke redenen (gespreide melding van deelnemers) de meeste ervaring opgedaan met een individueel aanbod.

De Stop-reactie bestaat uit drie bijeenkomsten (inclusief kennismaking en afronding). Ouders worden nadrukkelijk betrokken en worden uitgenodigd voor de eerste en laatste bijeenkomst en worden soms gevraagd huiswerkopdrachten samen met het kind te maken.

In de eerste bijeenkomst probeert de Halt-medewerker vertrouwen te winnen bij kind

(en ouders) en zicht te krijgen op de eventuele achterliggende problematiek. Ter voorbereiding op de tweede bijeenkomst kunnen kind (en ouders) worden gestimuleerd enkele huiswerkopdrachten te maken. Doel van die tweede bijeenkomst is vooral om te kijken naar mogelijkheden voor het kind om herhaling te voorkomen.

De derde bijeenkomst staat in het teken van het 'goedmaken'. Ter voorbereiding op het gesprek met de benadeelde wordt met het kind geoefend op het maken van excuses. Vervolgens wordt een excuusgesprek gehouden met de benadeelde, die vooraf moet instemmen met een dergelijk gesprek. Bij dat gesprek zijn het kind, zo mogelijk de ouders en de Halt-medewerker aanwezig. Het kind wordt gestimuleerd 'iets kleins' aan te bieden als een tekening of een klein persoonlijk cadeautje. Een polaroidfoto van het excuusgesprek wordt in het werkboek geplakt.

Hoewel de methode van het werkboek nog niet bij ieder kind direct inzetbaar is (moeite met begrijpend lezen, niveau van de teksten) zijn de Halt-medewerkers te spreken over het materiaal. Het werkboek biedt een goede basis om in gesprek te raken met het kind en de ouders. De verhaallijn helpt kinderen de aandacht vast te houden voor de opdrachten en het werkboek stimuleert kinderen om na te denken over het belang van regels, leuke vrijetijdsbesteding en het leren 'nee zeggen en weglopen'.

Het gebruik maken van verschillende werkvormen biedt de gelegenheid tijdens de bijeenkomsten een onderbreking in te bouwen (bijvoorbeeld door de 'rap').

### **Halt Haaglanden**

Ook in Haaglanden is speciaal Stop-materiaal ontwikkeld. Het materiaal bestaat uit twee werkbladen en een computerprogramma dat zowel individueel als in

groepsbijeenkomsten wordt gebruikt.

Tijdens het eerste gesprek met ouders en kind krijgt het kind ter voorbereiding op de groepsbijeenkomst een werkblad mee voor een interview over normen en waarden dat zij/hij moet afnemen met de eigen ouders. Het eerste gesprek met ouders en kind heeft een extra signalerende functie.

In de groepsbijeenkomst (maximaal 4 kinderen) wordt het computerprogramma gebruikt. Het is een quiz in verhaalvorm over 3 vriendjes waarin 5 thema's aan de orde komen: regels, motieven, gevolgen voor jezelf, gevolgen voor de ander en excuus aanbieden. In het computerprogramma zit een competitie-element voor de deelnemers: wie het eerst op een knop drukt mag het antwoord geven en door de vraag goed te beantwoorden kan de deelnemer zoveel mogelijk punten halen. Het is de taak van de begeleider er zorg voor te dragen dat alle kinderen voldoende aanbod komen. Aan het eind van de groepsbijeenkomst krijgt het kind een tweede werkblad mee met de hoofdvraag: 'Hoe kan ik het weer goedmaken?' Het kind mag deze opdracht uitwerken in een excuusbrief of een tekening.

In de groepsbijeenkomst is uitgangspunt dat kinderen van elkaar moeten kunnen leren en dat er vanuit verschillende gebeurtenissen nagedacht kan worden. Daardoor kunnen kinderen die verschillende delicten gepleegd hebben in een groep zitten.

In de handleiding voor de begeleider staan gespreksuggesties om tijdens de groepsbijeenkomst nader op de voorbeeldsituaties uit het computerprogramma of de concrete situatie van de kinderen in te gaan.

In Haaglanden wordt van de groepsgewijze aanpak in incidentele gevallen afgeweken. De aanpak is kindgericht maar de betrokkenheid van de ouders is in vergelijking



met voorheen intensiever geworden door de huiswerkopdrachten. Ook wordt gestreefd naar een actieve informatieuitwisseling tussen het Halt-bureau en de ouders tijdens de Stop-reactie. De Halt-medewerkers zijn van mening dat met het nieuwe materiaal twee belangrijke knelpunten zijn opgelost, te weten het feit dat lang niet alle kinderen in staat zijn tot begrijpend lezen en het feit dat het lastig was kinderen twee uur lang aan de praat en geconcentreerd te houden. Een belangrijke toevoeging is volgens de betrokken professionals verder dat kinderen worden geconfronteerd met de gevolgen van hun gedrag voor de ander (het slachtoffer) en dat het gebruik van het computerspel als didactisch middel aansluit bij de interesse en leefwereld van de doelgroep.

### 3.3 Werkwijze en samenwerking

#### Eerste contactlegging en Stop-verwijzing

In bijna alle gevallen wordt een twaalfminner via de politie verwezen naar Stop nadat de politie het kind heeft aangehouden (in de regel) of op huisbezoek is gegaan bij het kind en de ouders. Een twaalfminner mag maximaal 6 uur worden opgehouden voor verhoor. In de praktijk wordt ernaar gestreefd deze periode zo kort mogelijk te houden. Bij verhoor op het politiebureau worden zo snel mogelijk de ouders geïnformeerd en vindt een gesprek plaats op het politiebureau. Bij zeer lichte zaken wordt volstaan met een reprimande. In Rotterdam-centrum wordt de zaak formeel voorgelegd aan de dienstdoende hulpofficier van justitie. In Zuid-Holland Noord overlegt de behandelend politiefunctaris altijd met zijn chef of coördinator over wat er moet gebeuren.

De behandelend politiefunctaris geeft bij een Stopwaardig feit het kind en de ouders informatie over Stop (in

Haaglanden over het Twaalfmin-project, zie hierna).

Door de professionals, met name door politie en Halt-medewerkers, wordt geconstateerd dat de bekendheid met Stop niet bij alle politiefunctarissen even groot is, waardoor onvolledige informatie gegeven wordt of een verwijzing achterwege blijft. Ook komen niet alle Stopwaardige zaken daadwerkelijk bij Halt terecht. Zo verwijzen politiemensen in de regio Rotterdam-Rijnmond deze zaken ook wel naar hulpverlening (o.a. Pak je kans, een kortdurend hulpverleningstraject door medewerkers van Bureau Jeugdzorg en Humanitas) en/of netwerken in de wijk.

In de regio Haaglanden is een speciaal Twaalfmin-project ontwikkeld.<sup>1</sup> De aanpak binnen het project voorziet allereerst in een registratie van alle door de politie aangehouden twaalfminners door het JeugdInformatie Punt Haaglanden (JIP-H) van de politie. Al deze geregistreerde zaken worden vervolgens in een wekelijks zakenoverleg tussen de politie, Halt en Prejop besproken, waarna een vervoltraject wordt gestart. In de regel blijft verdere actie achterwege als een reprimande voldoende is, de reactie van de ouders correct, adequaat en voldoende is, schadevergoeding heeft plaatsgevonden of ouders verdere bemoeienis weigeren. In alle andere gevallen wordt gekozen voor een actie door bureau Halt (Stop-reactie), een huisbezoek door Prejop (zogenaamde 'bemoeizorg', bij achterliggende problematiek, risicofactoren als recidive, twijfelachtige reactie van ouders, omstandigheden delict, geraffineerde werkwijze, tijdstip delict, brandstichting, bekendheid gezin bij politie) of melding bij de Raad (bij acute bedreiging van – de ontwikkeling van – het kind).

1] In het kader van het Twaalfminproject is een convenant afgesloten tussen politie Haaglanden (coördinatie berust bij het JeugdInformatiepunt Haaglanden (JIP-H), Stichting Jeugdzorg Den Haag/Zuid-Holland Noord (coördinatie van de werkzaamheden binnen het project ligt bij de afdeling Preventie voor jongeren met politiecontacten (Prejop)), Halt Haaglanden en de Raad voor de Kinderbescherming, vestiging Den Haag.

De Stop-aanwijzing geeft aan dat bij zwaardere dan Haltwaardige feiten, recidive of vermoeden van achterliggende problematiek een andere weg moet worden bewandeld. De politie behoort in dat geval de zaak te melden bij de Raad voor de Kinderbescherming en er vindt er (in eerste instantie) geen verwijzing voor een Stop-reactie plaats.

In de regio Rotterdam-Rijnmond vindt in de regel doorverwijzing naar de Raad plaats maar is volgens de respondenten van de politie ook in dit soort zaken sprake van verwijzing naar andere hulpverlening. In de regio Tilburg worden alle niet-Haltwaardige zaken en die zaken waar de hulpverlening zich mogelijk over moet ontfermen besproken in het Overleg Risicojeugd (ORJ), waaraan deelnemen Halt, politie, Raad, het Openbaar Ministerie, Bureau Jeugdzorg, jeugdreclassering en de leerplichtambtenaar. Na inbreng (in de regel) door de politie wordt besproken welk aanbod het meest passend is.

In de regio Zuid-Holland Noord worden zaken met een vermoeden van achterliggende problematiek via melding aan de Sociale Jeugd- en Zedenpolitie in het district doorverwezen naar de Raad.

In de regio Haaglanden wordt in zaken met een vermoeden van achterliggende problematiek, risicofactoren (zie hiervoor) als ook bij zogenaamde 'PV-criteria' (professionele/geraffineerde werkwijze, aard/aantal gepleegde delicten, ernstige verontrusting of overlast, aanmerkelijke schade of letsel benadeelde, verontrustende persoonlijke omstandigheden, strafbare feiten die beschermingsmaatregel kunnen uitlokken) eerst actie ondernomen door Prejop (jeugdzorg) waarna eventueel melding bij de Raad plaatsvindt.

In tweede instantie kan Prejop overigens ook nog verwijzen naar bureau Halt voor een Stop-reactie als blijkt dat er geen sprake is van achterliggende problematiek of een Stop-reactie in een individuele zaak een passend aanbod is. Tegelijkertijd kan indien nodig verdere hulpverlening aan het gezin gestart worden.

#### **Contactlegging door Halt-bureau en doorverwijzing**

In de regio Rotterdam-Rijnmond krijgen ouders binnen drie weken na aanmelding een brief met een uitnodiging voor een gesprek samen met het kind. Signalering van verdere hulpvragen en eventuele doorverwijzing naar jeugdhulpverlening of de Raad hebben geen prioriteit in het gesprek. Wel krijgen ouders en kind na afloop van het gesprek een vragenlijst voorgelegd met een aantal vragen over het karakter en de gezondheid van het kind, de opvoeding en de schoolsituatie.

In de regio Tilburg gaat er na het besluit dat het om een Stop-zaak gaat binnen drie dagen een uitnodigingsbrief uit naar de ouders om samen te praten over het gebeuren. Volgt er geen reactie dan neemt de Halt-medewerker telefonisch contact op met de ouders. Het is de bedoeling dat er binnen een week na aanmelding bij Stop een eerste gesprek met kind en ouders plaatsvindt. In Tilburg kan een Stop-reactie overigens gecombineerd worden met een vrijwillig ambulante aanbod aan het kind en/of de ouders of een raads melding.

In de regio Zuid-Holland Noord krijgen de ouders een week na aanmelding een brief met een uitnodiging voor een gesprek samen met het kind en een Halt-medewerker. Het is gebruikelijk dat deze bijeenkomst plaatsvindt op een politiebureau in de woonomgeving van het gezin.

Halt Zuid-Holland Noord heeft de eventuele hulp- en ondersteuningsbehoefte van ouders en kind een belangrijke plaats gegeven. Aan de ouders wordt tijdens de Stop-reactie gevraagd of zij nog behoefte hebben aan verdere ondersteuning. De helft van de ouders blijkt al contacten te hebben met de hulpverlening. De overige ouders krijgen geen hulp maar ongeveer de helft daarvan zou volgens Halt een hulpaanbod (vooral opvoedingsondersteuning) kunnen gebruiken. Deze ouders worden zo goed mogelijk geïnformeerd en verwezen en soms wordt een gesprek geregeld. In de gevallen dat ouders niet zelf komen met een hulpvraag maar Halt de situatie in het gezin als ongunstig voor het kind beoordeelt wordt op initiatief van Halt contact gelegd met een instelling voor vervolghulp.

In de regio Haaglanden horen alle ouders in principe binnen een week na de pleegdatum een bericht van Prejop of Halt te hebben. In een vernieuwde aanpak sinds medio 2000 gebeurt dat bij een Stop-reactie in de vorm van een brief met een uitnodiging voor het maken van een afspraak. Reageert men daar niet op dan wordt een brief verzonden met de aankondiging van huisbezoek.

Vindt verwijzing in tweede instantie plaats via Prejop, dan vervalt (de uitnodiging voor) het eerste gesprek.

Doorverwijzing door Halt vindt slechts incidenteel plaats. Dat kan verklaard worden door het feit dat in het voortraject reeds een selectie plaatsvindt van zaken waarin via Prejop (jeugdzorg) een aanbod wordt gedaan. Indien Halt alsnog denkt aan verwijzing dan wordt in de regel Prejop ingeschakeld.

#### **Samenwerking met instanties**

In de regio Rotterdam-Rijnmond bestaat geen overleg dat zich specifiek richt op de

Stop-reactie. Wel is er de Regiegroep Jeugdcriminaliteit Arrondissement Rotterdam (RJAR) die zich met name op beleidsniveau bezighoudt met samenwerking rond de aanpak van jeugdcriminaliteit en waar ook de gang van zaken met betrekking tot de Stop-reactie worden besproken. Samenwerking in het kader van de Stop-reactie krijgt vooral op bilateraal niveau gestalte tussen Halt en de politie, het OM en de Raad voor de Kinderbescherming. Over het algemeen geldt daarbij dat de kleinere Halt-bureaus in de regio kortere lijnen en informeler contact hebben naar en met de politie dan in Rotterdam.

Samenwerking tussen Halt-bureaus in Rotterdam-Rijnmond en de Raad verloopt moeizaam, vooral doordat men niet goed op de hoogte is van elkaars aanbod en formele afspraken of de gewoonte om naar elkaar te verwijzen ontbreken.

Van samenwerking met Bureau Jeugdzorg (BJZ) is in deze regio ook nauwelijks sprake. Volgens de geïnterviewde professionals is de organisatorische opzet van BJZ de reden dat het voor andere organisaties moeilijk is om een aanspreekpunt te vinden. Op uitvoerend niveau en in verwijzende zin heeft Halt geen contacten met BJZ.

In de regio Tilburg vindt samenwerking plaats in het eerder genoemde Overleg Risicojeugd (ORJ). Het ORJ is een regionaal overlegteam dat is ingesteld door het Arrondissementaal Platform Jeugdcriminaliteit en is gericht op het doen van een adequaat hulp- en begeleidingsaanbod aan jeugdigen die door wetsovertreding in aanraking met politie, justitie of de leerplichtambtenaar zijn gekomen. Het ORJ komt wekelijks bijeen en een van de vaste agendapunten is het bespreken van alle aangehouden jeugdigen en jeugdigen die volgens de politie of andere partners zoge-

naamd 'signaal-gedrag' vertonen. In het overleg wordt bepaald welk aanbod het beste past bij de jeugdige. Bureau Halt koppelt afgehandelde zaken terug in het ORJ en de verbalisant krijgt via de ORJ-contactpersoon een afhandelingsbericht van de zaak retour.

De geïnterviewde professionals zijn tevreden over de wijze van samenwerken en de kwaliteit van de doorverwijzingen. Door te overleggen over zaken kunnen verschillen in de aanpak van individuele twaalfminners zoveel mogelijk worden voorkomen.

In de regio Zuid-Holland Noord hebben de bij Stop betrokken instanties een samenwerkingsconvenant getekend waarin onder meer is afgesproken driemaandelijks overleg te hebben op beleidsniveau. Om verschillende redenen zijn de samenwerkingspartners in het eerste halfjaar slechts eenmaal bij elkaar gekomen. Tussen instellingen in de regio bestaan geen afspraken op uitvoerend niveau in het kader van de twaalfmin-aanpak. Halt en de Raad hebben daar wel behoefte aan. Momenteel is samenwerking in het kader van de uitvoering van de Stop-reactie nog teveel afhankelijk van individuele medewerkers bij instellingen, verloopt de onderlinge doorverwijzing niet altijd optimaal en is er slechts beperkt zicht op het aantal aangehouden en doorverwezen twaalfminners en eventuele verdere ondersteunings- of hulpvragen van ouders of kind. Een regelmatig overleg om samen alle twaalfminners door te spreken wordt door Halt en de Raad gewenst. De politie en Bureau Jeugdzorg (BJZ) staan daar kritisch tegenover om redenen van werkdruk en efficiency. BJZ geeft wel aan met Halt te willen samenwerken om een aanbod te ontwikkelen voor ouders op basis van zicht op de hulp- en ondersteuningsbehoefte van ouders (b.v. opvoedingsondersteuning) en

kinderen (b.v. sociale vaardigheidstrainingen) die met een Stop-reactie in aanraking komen.

In de regio Haaglanden is in het kader van het hiervoor genoemde Twaalf-min-project een stuurgroep en een projectoverleg ingesteld. Door middel van de stuurgroep geven de partners gezamenlijk leiding aan het project. Leden van de stuurgroep zijn vertegenwoordigers van de partners met mandaat ten aanzien van de aansturing van het project, het maken van strategische keuzes, financiële bewaking, gewenste positionering en de vormgeving van een optimale communicatiestructuur. In het projectoverleg zijn ook alle partners op uitvoerend niveau vertegenwoordigd en vindt onderlinge afstemming plaats. Het projectoverleg dient te komen tot een zo effectief mogelijke procedure en methode. Daarnaast vindt als gezegd zakenoverleg plaats tussen drie partners: politie, Prejop en Halt.

De winst van deze samenwerking kan volgens de geïnterviewde professionals worden gevonden in korte lijnen, het feit dat men op elkaar kan bouwen, het aanscherpen van eigen taken en verantwoordelijkheden die elkaar aanvullen en versterken en het feit dat men elkaar zeer regelmatig treft. Ook zijn de professionals zeer te spreken over de onderlinge informatievoorziening. Het OM is in Haaglanden overigens minimaal betrokken. Punt van aandacht blijft de gezamenlijke voorlichting van politie, Halt en Prejop aan politiefunctionarissen, temeer omdat de politie (die momenteel participeert in het zakenoverleg) sinds medio 2000 de uitvoering van het Twaalfmin-project heeft gedecentraliseerd naar de 22 wijkbureaus. Deelname aan het wekelijkse zakenoverleg met bureau Halt en Prejop vervalt in principe; onderlinge afstemming met de

politie (check op de aanvoer van zaken) zal anders worden vormgegeven. Met de Raad is afgesproken dat als een zaak vanuit het Twaalfmin-project gemeld wordt, deze hoge prioriteit heeft.

### **3.4 De doelgroep en het bereik**

Aan de geïnterviewde professionals is de vraag voorgelegd of de doelgroep van de Stop-reactie aan de hand van de landelijke criteria nader gespecificeerd kan worden en of deze doelgroep ook wordt bereikt.

In de regio Rotterdam-Rijnmond wordt door alle geïnterviewde professionals aangegeven dat de verwijscriteria voor de Stop-reactie helder zijn. Desondanks gaan niet alle 10 betrokken politiedistricten op dezelfde wijze met deze criteria om. Formeel zijn de criteria voor doorverwijzing: kinderen onder de 12 jaar die voor de eerste maal zijn aangehouden voor een Haltwaardig feit waarbij geen vermoeden bestaat van achterliggende problematiek. Er zijn vooral verschillen in de procedure van doorverwijzing, het aantal doorverwijzingen per district en de instellingen waarnaar wordt doorverwezen.

Het aantal kinderen dat voor een Stop-reactie of naar de Raad wordt doorverwezen is minder dan verwacht. Als belangrijkste factoren die volgens de professionals van invloed zijn op het bereik van de Stop-reactie worden genoemd de bekendheid van de individuele politiefunctionaris met de Stop-reactie, draagvlak en prioriteit voor verwijzing naar Stop en het feit dat in sommige politiedistricten direct wordt doorverwezen naar instellingen in de eigen buurt/het eigen (buurt)netwerk. Daarnaast weigeren ouders ook nogal eens deelname aan een Stop-reactie.

Door de politie wordt de link gelegd met het Schooladoptieplan (SAP). Het SAP dekt

bijna 95% van de regio en is gericht op dezelfde doelgroep. Bij de uitvoering van het SAP werkt de politie overigens nauw samen met bureau Halt (voorlichting op scholen).

De Halt-bureaus in deze regio registreren niet op etnische achtergrond van cliënten. De indruk bestaat dat het aantal allochtone Stop-cliënten naar verhouding hoog is, maar of er daadwerkelijk sprake is van oververtegenwoordiging is niet duidelijk. Ouders reageren heel verschillend op het Stop-aanbod. Vooral ouders die aangeven 'met de handen in het haar te zitten' reageren positief op het aanbod, terwijl ouders die aangeven zelf goed te kunnen reageren op het kind eerder geneigd zijn het aanbod te weigeren. De indruk bestaat dat hoger opgeleiden eerder bemoeienis weigeren, evenals die gezinnen die al bekend zijn bij de politie, terwijl ouders met een lagere opleiding of met weinig kennis van het hulpen ondersteuningsaanbod eerder instemmen.

Een andere opvallende categorie weigerende ouders is volgens de politie de groep Marokkaanse ouders. De reden die zij opgeven is meestal dat zij de kinderen inmiddels al hebben gestraft.

Uitval van ouders bij Halt wordt vooral verklaard door het feit dat ouders vinden dat het kind inmiddels voldoende gestraft is of dat ouders het te druk hebben om hun kinderen naar het Halt-bureau te brengen.

In de regio Tilburg worden de landelijke verwijscriteria gebruikt met uitzondering van het feit dat alleen 10- en 11-jarigen in aanmerking komen voor een Stop-reactie. Het bereik van de doelgroep wordt goed genoemd, mede als gevolg van de organisatie in wijkteams en het Schooladoptieplan (SAP). Wel wordt geconstateerd dat ook hier voor verwijzing de inzet van de individuele politiefunctionaris bepalend is.

In het ORJ wordt geconstateerd dat een redelijk aantal delicten van twaalfminners wordt 'geseponeerd' dan wel met een politiecorrectie wordt afgedaan, terwijl een Stop-reactie op zijn plaats was geweest. Een tweede factor van invloed is de vrijwillige basis waarop de Stop-reactie plaatsvindt. Bureau Halt geeft aan weinig met weigerachtige ouders geconfronteerd te worden. Als ouders weigeren (meestal bij de politie) dan geven zij als reden aan zelf al voldoende gestraft te hebben of bestaat bij de politie de indruk dat zij zich minder interesseren voor hun kind of zijn ouders bekend bij de politie.

De verhouding tussen allochtone en autochtone kinderen lijkt op het eerste gezicht een redelijke afspiegeling te zijn van de bevolkingssamenstelling. Volgens de geïnterviewde professionals lijken Turkse, Marokkaanse en Antilliaanse kinderen ondervertegenwoordigd te zijn. Bureau Jeugdzorg herkent dit gegeven: ook zij hebben weinig cliënten uit etnische minderheden. Een verklaring zoekt BJZ vooral in communicatieproblemen en culturele afstand: cultuurgebonden schaamte en de houding om een en ander zelf wel op te kunnen lossen spelen daarbij een prominente rol.

Ook in Zuid-Holland Noord worden de landelijke criteria voor de doelgroep als uitgangspunt gehanteerd.

De indruk is dat onder de kinderen die een Stop-aanbod hebben gekregen het aantal kinderen met een allochtone achtergrond relatief klein is. Cijfers daarover ontbreken in de Haltregistratie. Het ingeschatte percentage is ongeveer 20%. De belangrijkste verklaring die daarvoor wordt gegeven is het feit dat de regio vooral bestaat uit kleine en middelgrote gemeenten waar het aantal allochtone inwoners gering is. De politie meldt dat een derde van de

ouders die de Stop-reactie krijgen aangeboden meteen weigert. Een voorzichtige inschatting van de politie is dat vooral ouders uit sociaal zwakkere milieus (waarbij in sommige gevallen leden van het gezin bekend zijn bij de politie) en hoger opgeleide ouders (waarvan sommige een autoritaire opvoeding voorstaan) weigeren. Volgens bureau Halt hebben kinderen die deelnemen aan de Stop-reactie vaker dan gemiddeld een leerachterstand en hebben ouders vaker dan gemiddeld contacten met de hulpverlening of een (al dan niet manifeste) hulpvraag.

In de regio Haaglanden worden bij de werkverdeling tussen Stop en Prejop de landelijke Stop-richtlijnen gehanteerd. De professionals vinden de criteria voldoende helder. Wel wordt een probleem voorzien bij de door de politie gewijzigde, decentrale aanpak via de wijkbureaus (zie hiervoor).

In Haaglanden kan door de opzet van de Twaalfmin-aanpak ook aan kinderen die andere dan Haltwaardige delicten hebben gepleegd een aanbod worden gedaan. De Stop-reactie voor niet Haltwaardige delicten wordt alleen ingezet als de ouders daarom verzoeken of na voorafgaande instemming van de Officier van Justitie. In het geval van brandstichting wordt vanwege de aard van het feit een individuele aanpak gevolgd. Datzelfde geldt in veel gevallen voor geweld tegen personen. De werkwijze maakt dat kinderen en ouders worden bereikt (vooral in achtersandwijken) die anders minder goed bereik zouden worden. Bureau Halt noemt het gunstig dat juist deze groep wordt bereikt omdat Stop vooral bedoeld is als pedagogische handreiking. Het percentage kinderen met een allochtone achtergrond ligt mede door het bereik van de werkwijze hoger dan bij de Halt-afdoening.

De Stop-reactie zet vooral in op praten, educatie en in contact komen en aanspreken op de ouderlijke verantwoordelijkheid en betrokkenheid. Het Twaalfmin-project als geheel zet daarnaast ook in op hulpverlening aan het hele gezin.

Marokkaanse twaalfminners worden met name volgens de politie onvoldoende bereikt. Een verklaring daarvoor is volgens de politie het taalprobleem enerzijds en cultuurverschillen (vooral het ontbreken van een strafkarakter van de Stop-reactie) anderzijds. De aanpak vindt niet altijd aansluiting bij de verwachting van de Marokkaanse ouders.

De groep ontkenkende kinderen en ouders die het kind daarin onvoorwaardelijk geloven is een andere groep waarbij het uitvalrisico groter is, maar die volgens de professionals door de gezamenlijke inzet wel beter bereikt wordt dan voorheen.

### **3.5 Aansluiten bij behoeften van instellingen**

Voor de meeste professionals die geïnterviewd zijn voorziet de Stop-reactie in een behoefte ten aanzien van de aanpak van twaalfminners. Voorheen was er eigenlijk geen goede pedagogische, op het delict gerichte en passende aanpak voor twaalfminners die met de politie in aanraking kwamen. Dat wil overigens niet zeggen dat voorheen niets gebeurde. Het feit dat ook na invoering van de Stop-reactie wordt verwezen naar andere hulpverleningsinstanties geeft aan dat deze niet als een geïsoleerde aanpak gezien wordt.

Door de professionals van de Halt-bureaus in de regio Rotterdam-Rijnmond wordt benadrukt dat de Stop-reactie een inhoudelijke invulling is van een al langer levende behoefte. Op basis van het aantal meldingen bestaat de indruk dat ook

voor de politie in een behoefte is voorzien. De politie maakt overigens wel een kanttekening bij de inhoud van het aanbod, waarbij met name de beperkte betrokkenheid van de ouders is genoemd. De politie wijst er verder op dat een deel van de kinderen of ouders meer ondersteuning nodig heeft dan via een Stop-reactie mogelijk is. De mogelijkheid van vrijwillige ambulante hulpverlening en opvoedings-ondersteuning zouden volgens de politie eerder in beeld mogen komen. Tussen Stop-reactie en Raadsinterventie zit immers nog een heel terrein aan hulpverleningsmogelijkheden. In dat verband buigt het Bureau Politie Jeugdzorg van de Rotterdamse politie zich momenteel over mogelijkheden om de samenwerking met Bureau Jeugdzorg en Stichting Humanitas te versterken.

De Raad geeft aan dat zicht op de meerwaarde van de Stop-reactie, mede doordat voor medewerkers van de Raad niet duidelijk is wat de Stop-reactie inhoudt, ontbreekt.

De professionals in de regio Tilburg zijn het eens over de meerwaarde en de beperkingen van de Stop-reactie. De waarde is volgens hen vooral gelegen in het feit dat nu een pedagogische reactie geboden kan worden op strafbaar gedrag van twaalfminners. De Stop-reactie is een aanvulling op het aanbod aan kinderen tussen 9 en 12 jaar voor wie het nodig is om in passende vorm goed duidelijk te maken wat de consequenties zijn van hun gedrag. In het verleden was het zo dat niet veel anders gedaan kon worden dan blijven waarschuwen tot de kinderen 12 jaar werden en voor een Halt-aanpak in aanmerking kwamen. De beperking van de Stop-reactie is voor de instellingen in de regio Tilburg vooral gelegen in het vrijwillige karakter waarin het aanbod gedaan wordt. Ouders die zich onverschillig opstellen naar de Stop-

reactie doen dat vaak ook naar hun kinderen is de indruk. De groep die daardoor niet bereikt wordt is misschien wel de groep die een pedagogische interventie juist het meeste nodig heeft.

De professionals in de regio Zuid-Holland Noord zien de Stop-reactie als een belangrijke aanvulling op het reeds bestaande aanbod voor twaalfminners die met de politie in aanraking komen. De politie spreekt van een verademing na de komst van de Stop-reactie, zeker voor grotere gemeenten.

Bureau Jeugdzorg geeft aan dat men voor invoering van de Stop-reactie regelmatig geconfronteerd is met de vraag van de politie om 'iets te doen' met een aangehouden twaalfminner. In de praktijk gingen dan aan de slag met de hulpvraag maar volgde er geen reactie op het delict. Volgens Bureau Jeugdzorg is de winst en de kracht van de Stop-reactie binnen het aanbod voor twaalfminners juist gelegen in de combinatie van aandacht voor het delictgedrag en aandacht voor de ouders.

In de regio Haaglanden wordt door bureau Halt benadrukt dat de winst is gelegen in het voorhanden hebben van een uitgewerkt aanbod voor twaalfminners; er was al een aanbod, maar dat is nu verder gestructureerd en er is een vaste procedure voor ontwikkeld.

Prejop benadrukt dat de winst vooral gelegen is in het feit dat er in het bredere Twaalfmin-project met de Stop-reactie gedifferentieerd kan worden in 'straffen' op maat (Stop-reactie, vooral kindgericht) en begeleiden van de ouders (Prejop, vooral gezinsgericht).

De politie in Haaglanden benadrukt dat zij eindelijk iets inhoudelijks kunnen aanvangen met kinderen bij wie voorheen werd volstaan met een gesprek, het thuis afleve-

ren van het kind of een telefoontje naar de ouders. Ook wordt in dit verband opnieuw benadrukt dat de Stop-reactie voor de politie een belangrijke aanvulling betekent op de investering door middel van het netwerk van politiecontactfunctionarissen op basisscholen en de inzet in het kader van de Veilige School.

Voor de Raad vult de Stop-reactie de Prejop-aanpak aan en sluit Stop daarmee aan op een behoefte om meer preventief te werken en in dat verband aandacht te schenken aan de gevolgen van delictgedrag voor het slachtoffer en het weer goedmaken daarvan (excuus).

De meerwaarde van de Stop-reactie (en de Twaalfmin-aanpak) voor de instellingen in Haaglanden gezamenlijk is vooral gelegen in het feit dat je nu vroegtijdig kunt reageren op delictgedrag van een twaalfminner. De belangrijkste winst is de brede contactlegging met deze doelgroep, onder het motto: binnen zijn, in beeld hebben en ze iets te bieden hebben.

### **3.6 Effecten en voorwaarden voor effectiviteit**

Als belangrijkste effect wordt door de professionals preventie van verder strafwaardig gedrag genoemd.

Daarbij of daarnaast spelen naar de mening van de professionals pedagogische effecten een belangrijke rol. Met de Stop-reactie worden ouders en kinderen suggesties aangereikt voor toekomstig handelen in soortgelijke situaties. Verder dwingt de Stop-reactie ouders en kinderen stil te staan bij het gebeuren en leren kinderen dat je niet zomaar en zonder gevolgen dingen kunt doen die niet mogen. De conclusie is dat preventieve en pedagogische effecten van de Stop-reactie in de opinie van professionals onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.



Een aantal professionals (vooral vanuit politiezijde) problematiseert het ontbreken van een strafkarakter van de Stop-reactie. De aanpak staat soms op gespannen voet met de verwachtingen van de ouders, met name allochtone ouders, die de Stop-reactie ervaren als een lichte interventie en te weinig als strafmaatregel. Dit beperkt de effectiviteit van de Stop-aanpak.

Een ander belangrijk effect is volgens de professionals dat de Stop-reactie meer zicht biedt op een groep die voorheen bij betrokken instellingen niet of minder in beeld was. Het sterkst geldt dat voor de Stop-praktijk waarin de reactie is geïntegreerd in een brede en intensievere aanpak van twaalfminners. Daardoor kan ook beter en sneller dan voorheen gesignaleerd worden waar dingen misgaan en waar nodig worden gereageerd door jeugdzorg en jeugdbescherming. Overigens zijn doorverwijzing en samenwerking voor verbetering vatbaar.

In het verlengde daarvan wordt het 'prospectieve' karakter van de Stop-reactie benadrukt. Voorheen moest met het oppakken van een kind, ook als men wist dat die al van alles uitgehaald had, worden gewacht totdat de leeftijd van 12 jaar werd bereikt. Met de Stop-reactie kan op jongere leeftijd al worden gereageerd op strafwaardig gedrag.

Verskillende Halt-medewerkers hebben de indruk dat de Stop-reactie een positief bij-effect heeft op de thuissituatie van het kind, vooral in de zin dat er meer gesproken wordt over normen en waarden en positief en negatief gedrag. De medewerkers hebben de indruk dat deze onderwerpen normaliter niet in alle gezinnen worden besproken.

Over de effecten van de Stop-reactie ten aanzien van recidive valt nog zeer weinig

te zeggen. De professionals zeggen te willen wachten op de eerste recidivecijfers van de politie voordat daar uitspraken over gedaan kunnen worden. Een voorzichtige inschatting is dat een aanzienlijke groep deelnemers aan de Stop-reactie eenmalige plegers zijn.

Uit de eerste jaarcijfers van de Twaalfmin-aanpak (deze cijfers hebben dus niet uitsluitend betrekking op de Stop-reactie!) in Haaglanden, die echter vooral als 'nulmeting' gebruikt worden voor de komende jaren, blijkt dat 47 van de 531 geregistreerde twaalfminners binnen dat jaar recidiveerden (bijna 9%). Uit de politiecijfers over de onderzoeksperiode 1 mei 1999 – 1 mei 2000 komt voor Haaglanden een percentage van 12%.

Over de structurele meerwaarde van de Stop-reactie in dit opzicht kan pas over een paar jaar iets zinnigs gezegd worden.

Door veel geïnterviewden wordt als belangrijkste voorwaarde voor effectiviteit de snelheid en vroegtijdigheid van handelen genoemd: hoe eerder, hoe beter.

Als cruciale voorwaarden voor effectiviteit zijn verder genoemd:

- goede en begrijpelijke voorlichting en uitleg aan kinderen en ouders over wat de Stop-reactie inhoudt;
- bereikbaarheid van de locatie waar de Stop-reactie wordt uitgevoerd;
- samenwerking van instellingen vooral ook op uitvoerend niveau om zicht te hebben op elkaars aanbod en daarvan actief gebruik te kunnen maken;
- oog hebben voor eventuele andere ondersteuningsbehoeften van kinderen en/of ouders;
- consequent handelen: alle gevallen gelijk behandelen en een heldere route volgen: één keer Stop, dan andere maatregelen (hulpverlening);

- optimaliseren van de koppeling van de inhoud van de Stop-reactie aan leeftijd en ontwikkeling van het kind en het gepleegde feit (aanbod op maat);
- kinderen aanspreken op verantwoordelijkheden (drie van de vier bureaus noemen in dit verband het maken van excuus);
- de Stop-reactie een minder vrijblijvend en een meer verplichtend karakter geven.

In aanvulling daarop kunnen uit het eerste jaarverslag van de Twaalfmin-aanpak in Haaglanden de volgende succesfactoren worden ontleend:

- formuleren projectdoelstellingen in concrete, meetbare resultaten;
- centrale monitoring van twaalfminzaken en alle interventies die gedaan worden;
- outreachende werkwijze van het Haltbureau en eventueel andere partners in een brede aanpak van twaalfminners;
- instellingen die betrokken zijn bij de aanpak van twaalfminners maken menskracht vrij waardoor een snelle reactie gewaarborgd is;
- inzet hulpverlening op wachtlijstbegeleiding waar nodig (ondersteuning en begeleiding ter overbrugging wachttijd binnen de hulpverlening);
- waarborgen lik-op-stuk principe van de Stop-reactie: snelheid van handelen en aanbod op maat voor twaalfminners;
- de positie van de Raad voor de Kinderbescherming: de raad speelt een rol wanneer pogingen van de hulpverlening tot ondersteuning in zaken met een achterliggende problematiek mislukt zijn of eerste screening directe indicatie voor de Raad oplevert. ■



## 4 Stop en ouders

### 4.1 Inleiding

Er zijn interviews gehouden met 30 ouders van kinderen die door de politie voor een Stop-reactie zijn doorverwezen. Van deze ouders hebben er 27 ingestemd met de deelname van hun kind aan de Stop-reactie en hebben 3 ouders een Stop-reactie geweigerd.

Er zijn meer dan 40 ouders door de Halt-medewerker benaderd met het verzoek om mee te werken aan het onderzoek. Niet alle benaderde ouders zijn geïnterviewd.

Sommigen weigerden vanwege praktische redenen, anderen waren te druk, op vakantie etc. Soms weigerden ouders omdat ze zich in tweede instantie realiseerden dat het interview geen onderdeel was van de Stop-reactie. Een enkele ouder vertelde genoeg te hebben van de hele ophef sinds de aanhouding van het kind.

In paragraaf 4.2 wordt ingegaan op de mening van professionals over de vraag of en in hoeverre de Stop-reactie aansluit op de behoeften van de ouders. Paragraaf 4.3 geeft de mening van ouders weer over informatie en contactlegging in het kader van de Stop-reactie. Paragraaf 4.4 beschrijft vervolgens de behoeften, verwachtingen en redenen voor deelname van ouders zelf. Paragraaf 4.5 gaat in op de mening van de ouders over de inhoud van de Stop-reactie en de vraag of de Stop-reactie aansluit op hun behoeften. In paragraaf 4.6 wordt apart ingegaan op de mening van de ouders die een Stop-reactie hebben geweigerd. Ter illustratie zijn in dit hoofdstuk enkele citaten van ouders opgenomen.

### 4.2 Aansluiting op behoeften ouders volgens professionals

In paragraaf 3.4 kwam reeds aan de orde dat er een aantal categorieën ouders is te

onderscheiden die niet instemt met een Stop-reactie. Voor die groepen biedt de Stop-reactie (althans voor de ouders) geen adequaat aanbod (zie ook paragraaf 4.6). Een andere groep ouders is die waarbij deelname van hun kind aan de Stop-reactie enige overredingskracht vergt. Het argument waarmee deze groep vaak 'gewonnen' wordt is dat het belangrijk is voor hun kind dat ook een ander iets vindt van het normoverschrijdend gedrag van het kind en dat dat gedrag niet door de beugel kan.

Daar komt bij dat, ook als de ouders dat niet in eerste instantie aangeven, Halt-medewerkers zeggen te signaleren dat deze ouders belang hechten aan het doorpraten over het gedrag van hun kind. Een redelijk omvangrijke groep ouders is volgens Halt-medewerkers vooral op zoek naar hulp en steun.

Volgens de professionals geven de ouders die instemmen vooral aan dat zij het belangrijk vinden dat bij de Stop-reactie gericht aandacht wordt besteed aan het door hun kind gepleegde feit, de gevolgen daarvan en het voorkomen van herhaald gedrag en mogelijkheden voor alternatief gedrag in de toekomst. Ook wordt door professionals aangegeven dat de Stop-reactie, afgemeten naar de behoefte van ouders, iets belangrijks toevoegt aan de rol en positie van ouders: vreemde ogen dwingen. De pedagogische rol van de ouders wordt in zekere zin 'extern versterkt'. Ouders zijn volgens professionals gevoelig voor het pedagogisch karakter van de Stop-reactie.

Haaks daarop staat overigens de indruk dat ouders de Stop-reactie toch vooral als straf ervaren en dat een bepaalde groep ouders teleurgesteld is over de zwaarte van de Stop-reactie (nu eens te zwaar, dan weer te licht). Goede voorlichting aan

ouders over de inhoud van de Stop-reactie, de mogelijkheden en onmogelijkheden (en andere wegen om hulp en steun te vinden) is daarbij cruciaal.

Omdat in de Stop-reactie in het algemeen zowel schriftelijke als mondelinge componenten zitten sluit deze volgens Halt-medewerkers redelijk goed aan op de specifieke behoeften van allochtone ouders. Surinaamse ouders geven (bij die bureaus die daar aandacht aan besteden) nog wel eens aan blij te zijn met de mogelijkheid om excuus aan te bieden.

### **4.3 Informatie en contactlegging**

#### **Toeleiding naar Stop: contact met politie**

De meeste ouders (22 van de 27) horen bij de politie voor het eerst over de Stop-reactie. 15 van de 27 ouders hebben een positief oordeel over dat eerste contact, meestal omdat de politie goede uitleg heeft gegeven. Een andere factor die leidt tot een positief oordeel is dat de politie een goede en aan het kind aangepaste reactie en uitleg gaf.

*"Je gaat van alles en nog wat denken, maar ze legden het goed uit en waren erg vriendelijk."*

De ouders in de politieregio's Rotterdam-Rijnmond en Haaglanden zijn het vaakst (ongeveer driekwart) positief over de contacten met de politie. Opvallend is het feit dat waar het gaat om de uitleg over de Stop-reactie ouders in Haaglanden minder positief zijn. Dit heeft te maken met het feit dat verschillende Marokkaanse ouders weinig begrijpen van de uitleg.

Zeven ouders zijn tevreden noch ontevreden over de contacten met de politie. De resterende 5 ouders vertellen ontevreden te zijn over de contacten met de

politie. Zij geven voorbeelden waarin naar hun mening onpedagogisch is opgetreden naar hun kinderen. Wat hen betreft stond de reactie van de politie niet in verhouding tot de leeftijd van het kind en het gepleegde feit. Sommige ouders vinden dat het te lang geduurd heeft voordat zij over de aanhouding van hun kind zijn geïnformeerd. Ook de voorlichting over de Stop-reactie noemen deze ouders onvoldoende. Het is dan ook belangrijk om na te gaan hoe in de toekomst gewaarborgd kan worden dat het politie-optreden ter voorbereiding op de feitelijke inzet van de Stop-reactie pedagogisch adequaat is.

*"De politie doet hen even schrikken van de consequentie van hun daden. Dat is wel goed maar het moet in verhouding staan tot het delict. De benadering van de politie was vervelend en overtrokken, niet het feit dat de politie optreedt."*

*"De politie deed alsof er iets verschrikkelijks was gebeurd (stenen gooien op bouwterrein, toel.). Zij hebben ons nauwelijks geïnformeerd over Stop. Mijn zoon dacht dat hij met andere criminelen aan tafel moest zitten. (...). Hij heeft er een nacht niet van kunnen slapen."*

Er zijn ouders die bij de politie niet geheel vrijwillig hebben ingestemd met een Stop-reactie. Zo vertellen twee Marokkaanse ouders dat hen niet duidelijk is gemaakt dat er sprake was van vrijwillige deelname. Tenslotte zeggen twee ouders ingestemd te hebben omdat zij zich onder druk gezet voelden door de politie en door de waarschuwing dat bij herhaling de Raad zou worden ingeschakeld.

Eén Marokkaanse jongen is door de politie thuis gebracht. Zijn ouders hebben het gevoel dat hun reputatie in de buurt hier-

door geschaad is, hetgeen enorme indruk op hen heeft gemaakt.

#### **Contact met Halt**

De eerste contacten met het Halt-bureau worden door de meeste ouders positief beoordeeld. Ouders hebben weinig kritiek op de contacten met de Halt-medewerkers en hun uitleg van de Stop-reactie. Wel hebben Marokkaanse ouders met een taalachterstand moeite met de uitleg door de Nederlandse Halt-medewerkers en haken sommige om die reden af bij het kennismakingsgesprek. De constatering door professionals dat de Stop-reactie door de afwisseling in mondelinge en schriftelijke componenten redelijk goed aansluit op specifieke behoeften van allochtone ouders (zie paragraaf 4.2) geldt in elk geval niet voor Marokkaanse ouders.

Er is bij de ouders veel waardering voor de ruimte die genomen wordt om hen goed te informeren. Het persoonlijke gesprek met de Halt-medewerker is voor ouders en kinderen vaak een opluchting, omdat zij meestal vooraf geen idee hebben wat zij moeten verwachten van de Stop-reactie.

*“Toen ik de uitnodiging kreeg had ik een gevoel dat ik veroordeeld werd. Maar toen ze bij mij thuis kwamen praten was dat weg. Toen we gingen praten besepte hij (zoon) wat hij gedaan had en toen ze weg was moest hij huilen omdat hij het snapte.”*

De uitleg die de Halt-medewerkers geven over de Stop-reactie in het kennismakingsgesprek vinden ouders goed en volledig. Van de geïnterviewde allochtone ouders geeft de meerderheid aan dat zij liever in de eigen taal waren voorgelicht en dat de brieven van Halt onvoldoende duidelijk waren.

Marokkaanse ouders spreken, ondanks het feit dat zij door gebrek aan kennis van de

Nederlandse taal niet alles begrijpen van de uitleg, toch waardering uit voor de rustige wijze waarop de Halt-medewerker en de politiefunctionaris in kwestie met hen hebben gesproken.

#### **4.4 Behoeften, verwachtingen en redenen voor deelname**

##### **De aanpak van kinderen en Haltwaardige feiten**

Het overgrote deel van de ouders (24 van de 27) vindt het goed dat er een reactie wordt ontwikkeld voor kinderen die aangehouden zijn voor Haltwaardige delicten. Ouders vinden de reactie belangrijk om verschillende redenen, waarvan voorkomen van herhaling en pedagogische ondersteuning het meest genoemd zijn. Dat strookt met de mening van professionals als hiervoor beschreven.

Het feit dat Bureau Halt de reactie uitvoert wordt ondersteund door de meeste ouders (20 van de 27). Vooral het feit dat de Halt-medewerkers geen bekenden zijn van de kinderen wordt als voordeel genoemd. Kinderen zouden eerder onder de indruk zijn van de reactie van derden dan van een reactie van school of ouders. Ook dit is door de professionals naar voren gebracht. Ouders zien voor het onderwijs ook een rol weggelegd, namelijk bij het geven van voorlichting over de Stop-reactie en andere consequenties van ontoelaatbaar gedrag. De relatie die onder meer door de politie wordt gelegd tussen Stop-reactie en een schooladoptieplan (SAP) en de voorlichtingsactiviteiten van Halt-bureaus op scholen sluiten daar goed op aan.

Hoewel de suggestie om bij kinderen in de basisschoolleeftijd (via school) meer aan preventie te doen veelvuldig wordt genoemd, is het opvallend dat ouders minder zeker zijn over de effecten van preventie

wanneer het hun eigen kind betreft. Bijna de helft (13) van de ouders meent dat het door hun kind gepleegde feit niet voorkomen had kunnen worden. Nog eens 12 ouders zeggen te twijfelen. Negen ouders geven aan dat het delict door hun kind gepleegd te zien als een gevolg van de leeftijd en het leren omgaan met andere kinderen. De Stop-reactie kan daaraan een nuttige bijdrage leveren.

*"Hij is meegetrokken door kinderen op straat, eigenlijk gaat het verder heel goed met hem."*

*"Het was niet te voorkomen door voorlichting. Kinderen proberen uit en moeten gaandeweg leren. De schrik bij de politie maakte wel indruk."*

#### **Instemmen met de Stop-reactie**

De meest genoemde reden waarom ouders instemmen met de Stop-reactie is de hoop daarmee herhaling te voorkomen (17 ouders). Dat komt overeen met de inschatting van professionals. Verder geven 3 ouders aan ingestemd te hebben omdat zij behoefte hebben aan ondersteuning bij het opvoeden van hun kind.

*"Kinderen van deze leeftijd zijn niet altijd geneigd om naar de wensen van ouders te handelen. Ze weten wel wat wel en niet mag maar doen het toch. Het is goed om ze dan toch eens te laten schrikken en zich te laten realiseren wat er gebeurt als je toch iets fout doet."*

#### **4.5 Inhoud van de Stop-reactie en aansluiting op behoeften**

##### **Inhoud van de Stop-reactie**

Aan ouders is de vraag gesteld of de Stop-reactie aansluit bij de verwachting. Bij eerste beschouwing ontstaat een positief beeld: 17 ouders vinden dat het aanbod

aansluit, 3 ouders zeggen dat het aansluit maar niet genoeg. Slechts 2 ouders zeggen meteen dat het aanbod helemaal niet aansluit en 5 hebben geen mening of twijfelen. Uit de toelichting van ouders komt een wat diverser beeld naar voren. Ouders die positief zijn zeggen dat het kind zich nu bewust is van de consequenties van het gedrag (7 keer) en dat de Stop-reactie en het delict in de juiste verhouding staan (5 keer). Meer kritische geluiden betreffen het feit dat ouders de Stop-reactie juist te licht (6 keer) ofte zwaar (4 keer) vonden. Dit probleem (te licht/te zwaar) is ook door de professionals genoemd.

Uit de interviews is bij nadere analyse een aantal factoren af te leiden die een rol spelen bij de beantwoording van de vraag op de Stop-reactie aansluit op behoeften van ouders (en die een rol kunnen spelen de Stop-reactie meer op maat te snijden):

- De aard van het kind: hoe steviger ouders hun kind inschatten, hoe meer een stevige reactie wordt bepleit.
- Het idee dat de eerste 'fout' op zichzelf staat: ouders die menen dat er op zich weinig aan de hand is met het kind vinden de Stop-reactie eerder overbodig en benadrukken dat een pedagogische reactie volstaat.
- Het idee hebben de grip op het kind te verliezen: ouders bij wie dit leeft verwachten vaak veel van het schrikeffect, een aantal van hen vindt de toegepaste werkvormen daar onvoldoende aan bijdragen.
- De culturele achtergrond: Surinaamse en Marokkaanse ouders verwachten meer een straf, zijn teleurgesteld over de Stop-reactie, maar ondersteunen wel het ingrijpen door politie en Halt. Surinaamse ouders geven aan wel tevreden te zijn met het verplichte excuses aanbieden. Marokkaanse ouders vinden een

individuele aanpak nodig voor hun kinderen.

De Marokkaanse ouders vinden het op zich zeer goed dat er een aanpak wordt ontwikkeld voor kinderen die strafbare feiten plegen. De minder positieve beoordeling van de Stop-reactie heeft vooral te maken met een visie op opvoeding waar Stop niet geheel op aansluit. Een opmerking van verschillende Marokkaanse ouders is dat zij van mening zijn dat kinderen van deze leeftijd niet aangesproken kunnen worden op hun gedrag, omdat zij nog geen keuzes maken. Alleen door straf kan een kind volgens hen gecorrigeerd worden. Een reactie op strafwaardig gedrag is goed op voorwaarde dat het om een individuele en autoritaire correctie gaat. De ouders geven aan zelf niet betrokken te willen worden bij de Stop-reactie.

Aan de ouders is ook gevraagd of zij vinden dat de Stop-reactie en de gehanteerde methode past bij hun kind. 15 ouders beantwoorden deze vraag positief, 2 gematigd positief, terwijl 6 ouders deze vraag negatief beantwoorden. Vier ouders hebben geen mening of zeggen te twijfelen. Op basis van de toelichtingen op deze vragen kan de vraag of de Stop-reactie een passende reactie biedt verder worden verkend.

#### **Aanpak: te soft**

Ouders die van de Stop-reactie een straf verwachten en dit ook nodig vinden gezien de aard van het kind of de angst voor afglijden van het kind worden deels teleurgesteld. Ook is er een klein deel van de ouders die vinden dat de Stop-reactie weinig indruk heeft gemaakt op het kind of dat dat bij onderdelen, die door kinderen alleen maar 'erg leuk' gevonden werden, het leerelement verloren gaat (film kijken, liedje zingen, computerspel).

Een aantal van deze ouders is overigens wel weer positief over het aanbieden van excuses omdat juist dit onderdeel veel indruk op het kind zou maken.

#### **Aanpak: (precies) goed**

De ouders die tevreden/redelijk tevreden zijn noemen argumenten die zowel pleiten voor als tegen de individuele/groepsaanpak. Ouders die tevreden zijn over de aanpak en de methode blijken bij de beoordeling ook primair af te gaan op de vraag of die past bij de aard en het karakter van het kind. Argumenten die werden genoemd zijn:

- verlegen kind, kwam in individuele gesprekken tot zijn recht;
- kind kan druk van grotere kinderen niet weerstaan, in individueel gesprek geleerd hoe hij weg kan lopen van een groep zonder gezichtsverlies;
- kind kreeg individueel gesprek, dat was goed want in groep heeft hij al snel een grote mond;
- kind leerde in individueel gesprek op een speelse manier dat het gedrag fout was en dat ze het niet nog een keer doet;
- kind leerde in groepsgesprekken luisteren naar anderen;
- kind leerde in groepsbijeenkomst gevolgen van verschillende soorten van dingen die niet kunnen of mogen inzien.

#### **Aanpak: te zwaar**

Een klein deel vindt de Stop-reactie te zwaar, meestal in verhouding tot de ontwikkeling en leeftijd van het kind en/of het gepleegde delict (3 keer) dan wel achterliggende problematiek (1 keer). Argumenten die werden genoemd zijn:

- twee ouders geven aan dat hun kind een rolletje snoep respectievelijk een mascararoller heeft gestolen; zij vinden de combinatie Stop-reactie en politiecontact een overreactie en er is onvoldoende



de gekeken naar de thuissituatie; een politiereprimande had volstaan;

- één ouder geeft aan dat het kind kleine gedragsproblemen heeft en zeer verlegen is; de contacten met de politie en Halt zijn voor hem te veel geweest;
- één ouder is blij met de ondersteuning en voorlichting door Halt maar geeft aan eerder behoefte te hebben aan ondersteuning bij de opvoeding en de Stop-reactie is vooral te zwaar voor het kind; er is reeds eerder tevergeefs gepoogd contact te leggen met de hulpverlening;

#### Stop en andere reacties

Er zijn enkele ouders die menen dat de Stop-reactie niet geïsoleerd mag staan van de andere contacten met het kind en gezin. School (en hulpverlening) moeten geïnformeerd zijn en zo nodig bijdragen aan de reactie op het gedrag waarvoor het kind aangehouden is, menen deze ouders.

*"Stop is maar een ding, voor de rest gebeurt er niets. School zou bijvoorbeeld ook betrokken moeten zijn. Als ouder heb je de kinderen soms korter onder je dan de school en dan zal het dus samen met ouders, school en hulpverlening moeten gebeuren. De juffrouw van de kinderen heeft een gesprek gehad met Prejop, dat was goed."*

Ouders die menen dat het kind geen problemen heeft en het gepleegde feit beschouwen als een 'eenmalige misstap', geven aan juist geen behoefte te hebben aan de koppeling naar school (en hulpverlening).

#### Indruk van het effect

Opvallend is dat, ondanks de kritische kanttekeningen die een deel van de ouders heeft bij de inhoud van de Stop-reactie, de indruk van het effect op de kinderen over het algemeen positief is.

Aan ouders is de vraag voorgelegd hoeveel naar hun inschatting hun kind aan de Stop-reactie heeft gehad. Op deze vraag antwoorden 21 ouders dat hun kind er veel of redelijk wat aan heeft gehad en 3 ouders weinig of niets. Drie ouders hebben geen mening.

Een aantal opmerkingen die ouders maken om hun beoordeling van het effect van de Stop-reactie toe te lichten zijn:

- kind vindt zijn gedrag niet meer zo stoer;
- kind is rustiger geworden, of dat komt door Stop of de politie weet de ouder niet;
- kind is erg onder de indruk, praat er veel over en de consequenties zijn hem duidelijk; kind heeft spreekbeurt over Stop gehouden omdat hij vond dat andere kinderen op school ook van Stop moesten weten;
- kind heeft alternatief geboden gekregen hoe hij volgende keer kan reageren;
- kind is de volgende dag alles vergeten.

#### 4.6 Ouders die deelname aan de Stop-reactie weigeren

Er is geprobeerd ook interviews te houden met ouders die niet hebben toegestemd om hun kind te laten deelnemen aan een Stop-reactie. Het bleek niet gemakkelijk daartoe bereidwillige ouders te vinden. De Halt-medewerkers en interviewers kregen regelmatig te horen dat ouders 'genoeg hadden van de hele zaak' en geen behoefte hadden om daar nog eens een gesprek over te voeren.

Drie ouders bleken uiteindelijk toch bereid hun weigering toe te lichten. Hier volgt een weergave van de interviews met deze ouders.

Allereerst zijn deze ouders, evenals de ouders die wel instemden met deelname

van hun kind aan een Stop-reactie, tevreden over de wijze waarop het kind en ouders door de Halt-medewerker zijn benaderd en over de uitleg over de Stop-reactie. Ook vinden zij dat een gepaste reactie moet volgen op gedrag van kinderen die aangehouden worden door de politie en vinden zij dat Bureau Halt de geschikte instantie is om die reactie uit te voeren.

Het is wat betreft deze ouders dan ook niet zo zeer de Stop-reactie op zich, als wel het ontbreken van volgens hen essentiële voorwaarden rond de Stop-reactie waar het in hun geval fout liep.

Wat betreft deze ouders volgt een 'reactie op maat' kort op de aanhouding. Ook moet de Stop-reactie (en de reactie door de politie) in verhouding staan tot de leeftijd van het kind, de gezinssituatie en de ernst van het delict. Aan één of meer van deze voorwaarden was volgens de ouders in hun situatie niet voldaan. De volgende opsomming van citaten maakt het een en ander duidelijk:

*"De politie kwam op school omdat een groepje kinderen iets had gepikt. Ons kind stond erbij. Thuis en op school is er stevig over gesproken. Alles is erg duidelijk gemaakt. Drie volle weken daarna kwam Stop (...). Om er dan nog een keer op in te gaan is te veel, dat zou dubbelop zijn geweest."*

*"Voor een rolletje snoep is Stop een heel duur traject. Er wordt vaak binnen het gezin al veel opgelost. In zo'n geval is Stop teveel en heeft het een negatief effect: je trapt kinderen de grond in (...). Ik vond ook dat ze al genoeg gestraft was bij de politie, ze heeft twee uur op ons moeten wachten op het bureau en heeft niets te drinken gehad. Zij is erg geschrokken."*

*"De politieaanpak kwam hard over en ver- gaand. Er werd meteen over de thuissituatie gesproken en over haar stiefvader, terwijl wij daar thuis niet zo over spreken. Het schrik-effect en oponthoud bij de politie is op zich goed, maar voor mijn dochter was dat al teveel...We hebben het (diefstal mas- cararoller, toel.) verder zelf opgepakt. We hadden er thuis al iedere avond erover gepraat en het afgesloten (...). Toen kwam Stop. Voor bepaalde kinderen die aan hun lot worden overgelaten of veeleisend zijn is het misschien wel goed." ■*



## Stop en kinderen

### 5.1 Inleiding

In drie Halt-regio's (Rotterdam-Rijnmond, Tilburg, Zuid-Holland Noord) is in overleg met het Halt-bureau gekozen voor een telefonische benadering. De Halt-bureaus volstonden hier met het doorgeven van namen van (bereidwillige) ouders en kinderen aan de onderzoekers. Vervolgens zijn de ouders gebeld voor een interview. Aan de ouders is na afloop van het interview gevraagd of zij aan de onderzoeker toestemming wilden geven voor een interview met hun kind. Daarbij konden zij een voorkeur aangeven voor de wijze van interviewen (telefonisch of face to face); door de onderzoeker is daarbij aangegeven dat het om een interview van beperkte omvang ging.

In de gevallen waarin ouders toestemming gaven voor een interview met hun kind gaven zij steeds de voorkeur aan een telefonisch interview.

In bijna de helft van de gevallen gaven ouders geen toestemming voor een interview met hun kind. De belangrijkste redenen die werden genoemd zijn:

- het kind heeft al voldoende tijd besteed aan de Stop-reactie;
- de Stop-reactie is afgesloten; ouders willen niet dat er opnieuw met hun kind over wordt gepraat;
- het kind is heel erg onder de indruk van de Stop-reactie en de ouders willen een extra confrontatie vermijden;
- het kind kan er volgens de ouders niet goed over praten.

In de regio Haaglanden zijn in overleg met het Halt-bureau alle kinderen direct na afloop van de Stop-groepsbijeenkomst face to face geïnterviewd na voorafgaande toestemming van de ouders aan Halt Haaglanden.

In totaal zijn 23 kinderen geïnterviewd. Het merendeel van de kinderen was ten tijde

van het interview 11 jaar (13), 6 kinderen waren jonger dan 11 jaar en 4 kinderen waren 12 jaar. Acht geïnterviewde kinderen waren van Nederlandse afkomst, 11 kinderen van Marokkaanse afkomst en 4 van andere afkomst.

Van de 23 kinderen hebben 11 kinderen zich schuldig gemaakt aan (winkel)diefstal, 6 stonden te kijken terwijl anderen een misdrijf pleegden; de overige kinderen maakten zich schuldig aan andere vergrijpen.

In paragraaf 5.2 wordt de mening van de professionals over de vraag of en in hoeverre de Stop-reactie aansluit op de beleving (en behoeften) van de kinderen weergegeven. Paragraaf 5.3 gaat in op de mening van de kinderen over de informatie en contactlegging in het kader van de Stop-reactie. Paragraaf 5.4 gaat in op de waardering van de inhoud en methode van de Stop-reactie door de kinderen.

Ter illustratie zijn in dit hoofdstuk citaten van de kinderen opgenomen.

### 5.2 Aansluiting op behoeften van kinderen volgens professionals

Door de geïnterviewde professionals wordt aangegeven dat het moeilijk is om te spreken over 'behoeften' bij kinderen, laat staan een antwoord te geven op de vraag of de Stop-reactie daarop aansluit. Ieder kind reageert anders. Wel is de indruk dat kinderen over het algemeen goed meedoen en open vertellen over het gebeuren en hun aandeel daarin. Zo wordt door de Halt-medewerkers in Rotterdam-Rijnmond verteld dat de kinderen tijdens rollenspelen blijke geven van moreel besef en in staat zijn hun rol tijdens het plegen van het delict goed aan te geven.

Waar wordt gewerkt met groepsbijeenkomsten merken Halt-medewerkers op dat

kinderen elkaar ondersteunen tijdens spelen verwerkingsvormen en elkaar stimuleren om te praten en daardoor ook te vertellen over minder prettige ervaringen. Halt-medewerkers in Rotterdam-Rijnmond melden dat zij regelmatig te horen krijgen dat kinderen thuis behoorlijk tot zwaar fysiek gestraft zijn.

De vraag of de Stop-reactie aansluit bij de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de kinderen is volgens de professionals makkelijker te beantwoorden. De vraag:

"waarom straf?" kan op deze leeftijd nog vrij gemakkelijk worden beantwoord met: "omdat je iets gedaan hebt wat niet mag". Elk kind heeft (latent) behoefte aan regels en correctie. Het is de kunst kinderen tijdens de Stop-reactie een stap verder te laten denken, namelijk over de gevolgen voor anderen. Als kinderen nog niet zover zijn pikken ze dat niet op; veel hangt af van de houding van ouders op dat punt. Voor de kinderen die met de Stop-reactie in aanraking komen is waarschijnlijk het belangrijkste dat op een speelse, maar tegelijk ook confronterende manier duidelijk gemaakt wordt dat er op 'iets doen wat niet mag' niet alleen door ouders maar ook door anderen gereageerd wordt.

Er is volgens de professionals een kleine groep lastige en recidiverende kinderen op wie de Stop-reactie waarschijnlijk geen enkele invloed heeft. Ook bestaat de indruk dat kinderen (en ouders) die afhaken vooral onvoldoende inzicht hebben in hun gedrag en zij in feite hun gedrag en de gevolgen bagatelliseren of niet inzien.

Belangrijk voor de kinderen is volgens de professionals ook dat de Stop-reactie zoveel mogelijk wordt aangeboden in de buurt of wijk waar het kind woont. Het feit dat kinderen de wijk uit moeten maakt hen afhankelijk van de praktische mogelijkheden van ouders hen te begeleiden naar de

locatie waar de Stop-reactie wordt aangeboden.

Via ouders horen betrokken professionals nogal eens dat hun kinderen deelname aan de Stop-reactie vooral erg leerzaam en leuk hebben gevonden. Een beperkte groep kinderen zou het 'wel kicken' vinden om op school te vertellen wat zij bij het Halt-bureau hebben meegemaakt.

### **5.3 Informatie en contactlegging**

#### **Ik wist het wel, maar...**

Bijna alle kinderen (21 van de 23) geven aan dat zij vinden dat zij iets gedaan hebben wat niet goed was. Door 14 kinderen werd aangegeven dat ze dat ook voordien wel wisten, maar dat zij ten tijde van het gebeuren niet goed hebben nagedacht over wat ze aan het doen waren of gewoon meededen.

*"Ik wou het niet doen. Ik ging gewoon winkelen en daar zag ik vriendjes van school die waren aan het stelen en toen moest ik ook meedoen maar ik wilde het niet."*

*"Ik dacht dat het geen kwaad kon, gewoon een beetje stoer doen."*

Zeven andere kinderen geven aan dat zij om andere redenen ook wel weten (of wisten) dat wat zij gedaan hebben niet goed is: de ouders hebben dat gezegd, er is op school over verteld, of zij hebben iets op de televisie gezien over dingen die niet mogen.

Dit gegeven sluit aan bij de constatering door professionals in Rotterdam-Rijnmond (zie paragraaf 5.2) dat kinderen tijdens rollenspelen blijken te geven van moreel besef en zicht hebben op hun aandeel in het gebeuren.

### De politie

Veertien van de 23 kinderen geven aan dat zij het vervelend of heel vervelend vonden om met de politie te praten. Een aantal van hen licht toe dat zij het eng vonden om met de politie in aanraking te komen (9 keer) of bang en geschrokken zijn (5 keer) van het contact met de politie.

*"Ik was heel bang; ik dacht dat ik ergens anders werd gebracht."*

*"Je krijgt geen klappen en ook geen straf maar je gaat er ook niet voor je plezier heen."*

Voorzover de kinderen iets naders loslaten over de wijze waarop de politie hen behandelde verschillen de meningen op dat punt. Sommige kinderen vinden dat de politie moeilijke vragen stelde, andere kinderen vonden dat de politie 'wel gewoon' en 'grappig' deed.

*"En ze riepen tegen mij: 'Waarom heb je dat gedaan, enzo.'"*

*"Want het is normaal dat je met de politie praat, ki jken of je niet liegt. En als je liegt, dan ben je erbij. Vooral de baas was aardig en die maakte grapjes tegen ons."*

Een aantal kinderen is door de politie thuis of op school opgehaald en moesten mee naar het bureau en zijn daar erg van geschrokken. Sommige kinderen vertellen dat zij enige tijd zijn vastgehouden op het politiebureau; dat heeft op deze kinderen veel indruk gemaakt.

### Bureau Halt

Het contact met de Halt-medewerker(s) wordt door 19 van de 23 kinderen leuk of niet vervelend gevonden. Elf kinderen merken ter toelichting op dat zij de

mensen van het Halt-bureau wel aardig of leuk vonden, in elk geval leuker, aardiger en vrolijker dan de politie. Negen kinderen geven hier als toelichting dat zij het materiaal, de opdrachten en de vragen leuk en begrijpelijk vonden.

*"De mensen waren wel lief maar eigenlijk wilde ik daar niet zijn."*

*"Die spelletjes waren wel leuk. Toen ging ze met ons praten en gaf ze informatie wat je fout deed."*

*"Ze heeft gezegd dat ik niet mag pikken en ze was aardiger dan de politie. Ze stelde veel makkelijkere vragen."*

Het feit dat de kinderen gewoon over het gebeuren kunnen praten met de Halt-medewerker wordt door de meeste kinderen gewaardeerd. In contrast met de 'waarom'vraag van de politie staan beschrijvende vragen door de Halt-medewerker, zoals: 'met wie was je', 'hoe kwamen jullie op het idee' en 'hoe ging het allemaal in zijn werk'. Het contact met de Halt-medewerker wordt als 'minder streng' ervaren. Het uniform van de politie maakt in de beleving van de kinderen plaats voor de spelletjes en opdrachten bij het Halt-bureau.

*"Je wordt gewoon voor de eerste keer opgepakt en je ziet dan de handboeien bij de politie. Hier bij Stop ga je gewoon naar binnen toe en ga je spelletjes doen en dan ga je praten over wat je hebt gedaan en dat is wel okee."*

Overigens was voor een enkel kind bij het begin onduidelijk dat de Stop-medewerker niet van de politie was.

Aan de kinderen is gevraagd wat zij de vervelendste of moeilijkste momenten von-

den. Het vaakst wordt door de kinderen genoemd dat hun ouders boos waren (12 keer), zij het vertrouwen van hun ouders kwijt zijn of aan hun ouders moesten vertellen wat er gebeurd was. Een enkel kind vertelt fysiek gestraft te zijn.

*"Omdat als mijn ouders boos zijn dan gaan ze schreeuwen en dan mag ik twee weken niet naar buiten. Mijn moeder heeft het nu geregeld en dan hoefde ik maar één dag binnen te blijven omdat ik er alleen maar bijstond."*

*"Mijn moeder heeft een tijdje niets tegen mij gezegd en dat vond ik heel erg."*

Van de 23 kinderen vinden 7 het moeilijkste moment dat zij met de politie moesten praten. De kinderen bij wie de politie thuis met hun ouders is komen praten vinden dat vaak ook een van de vervelendste of moeilijkste momenten (dit wordt door 6 van de 23 kinderen genoemd).

#### **5.4 Inhoud van de Stop-reactie en waardering door de kinderen**

De algemene tendens is dat de kinderen het Stop-materiaal logisch en begrijpelijk vinden. Negentien van de 23 kinderen vonden de opdrachten makkelijk of een beetje makkelijk. Vooral de visuele ondersteuning door middel van een computerspel, stripverhalen of het naspelen van situaties werkt goed. Werk- en verwerkingsvormen en methodieken sluiten hierin goed aan op de doelgroep. Wel werden bepaalde onderdelen als lastig ervaren. Daarbij ging het met name om doorvragen op het waarom van en de gevolgen van het gedrag.

*"Het is allemaal heel logisch, de vragen. Je snapt heel goed waarvoor criminaliteit heel*

*slecht is. Ze geven drie antwoorden en dan weet je het gelijk."*

*"Sommige vragen waren makkelijk en sommige waren wel moeilijk. Bijvoorbeeld die van wie er last van hebben, van de gemeente en de mensen die voorbij fietsen."*

Aan de kinderen is gevraagd hoe ze het vonden om in een groep te zitten met andere kinderen. 15 kinderen hadden met één of meer anderen in een groep gezeten. 12 kinderen gaven aan dat leuk of niet vervelend te hebben gevonden.

*"Het is leuker met een tegenstander (computerspel, toel.). En je kunt ook van elkaar leren bijvoorbeeld: hij doet iets anders en dat je dan denkt: dat doe ik zelf dan ook. Ik wist bijvoorbeeld niet dat als je iets kleins pikt dat je dan ook in aanraking kunt komen met de politie."*

*"Het is minder leuk als je het alleen moet doen want tegen de computer spelen, die is altijd sneller. Als ik alleen zat zou ik me meer schamen."*

*"Een beetje uitsloven en zo; het is wel leuk om met andere kinderen te praten over wat we gedaan hebben en een toneelstukje spelen."*

3 kinderen vonden het vervelend om in een groep te zitten. De redenen daarvoor waren achtereenvolgens:

- één kind zat met twee broers en die stoorden hem bij het spelen van het computerspel;
- één kind gaf aan dat zijn ouders eigenlijk niet wilden dat de andere kinderen wisten wat hij had gedaan;
- één kind (11 jaar) voelde zich klein en daardoor buitengesloten.

Elf van de 23 kinderen kregen te maken met het aanbieden van excuses. In Haaglanden bestaat het maken van excuses uit het opstellen van een brief of maken van een tekening. In Tilburg en Zuid-Holland Noord wordt bekeken of er excuses aan de benadeelde aangeboden kunnen worden. Er wordt dan een afspraak gemaakt met de benadeelde voor een excuusgesprek. 7 kinderen waren blij dat zij excuses konden maken, 2 kinderen waren er niet blij mee en 1 kind geeft aan niet goed te weten wat excuus maken is. In 1 geval is het maken van een afspraak voor een excuusgesprek mislukt.

*"Ik weet niet wat dat is: excuus maken. Ik ga een tekening maken van een man die wat steelt en verder niks."*

*"Het is niet leuk, maar ik was wel opgelucht. Die meneer van de gemeente gaf mij een hand maar hij zei niks. Dat vond ik wel raar."*

*"Ik was de tijd vergeten! Die meneer was al weg. Toen heb ik het wel gedaan bij een andere meneer en dat was een grote opluchting. Nu kan ik daar weer normaal binnenkomen."*

*"Eigenlijk weet ik niet waarom ik mijn excuses moet maken maar voor de zekerheid doe ik het. Ik weet eigenlijk niet wat ik fout heb gedaan, omdat ik bleef kijken op dat terrein of omdat ik op dat terrein ging. Ik maak mijn excuses aan S. want van die was de loods."*

Mede op basis van de toelichting door de kinderen kan worden gesteld dat het maken van excuses een belangrijk onderdeel van de Stop-reactie is. Wel moet zorgvuldig aandacht worden besteed aan de vraag waarvoor excuses moeten worden aangeboden, bijvoorbeeld als de rol van het kind tijdens het delict vooral die van

meeloper of 'toeschouwer' is geweest: het maken van excuses dient in verhouding staan tot het feitelijk gedrag van het kind.

Van de 23 kinderen geven 20 aan veel van de Stop-reactie geleerd te hebben. Gevraagd naar het belangrijkste dat zij van de Stop-reactie geleerd hebben geven de meeste kinderen (16) aan dat zij wat zij hebben gedaan niet meer moeten doen of dat het fout of gevaarlijk was wat zij gedaan hebben. Vier kinderen geven expliciet aan ook voor hun gedrag in de toekomst iets geleerd te hebben. Dat varieert van weggaan en niet blijven kijken of 'nee' zeggen als je weer voor een situatie komt waarin je iets dreigt te gaan doen of ziet wat niet mag tot het aanbieden van excuses, het onthouden van regels of het zoeken van andere bezigheden.

*"Dat je van pikken in grote problemen komt en dat als je een dropje pikt dat dat ook erg is. Het blijft toch pikken."*

*"Dat ik bijvoorbeeld als iemand iets doet wat niet mag gewoon moet weglopen en niet moet blijven staan. Ik weet nu wat ik moet doen."*

*"Ik ben op een sport gegaan om met andere dingen bezig te zijn."*

Kinderen die hebben deelgenomen aan een Stop-reactie leren vooral hun moreel besef ten aanzien van hun eigen gedrag (en dat van anderen) verder aan te scherpen. Sommige dingen mag je gewoon niet doen en regels zijn er niet voor niks. Doe je het toch dan kun je een reactie verwachten. Of zij ook iets geleerd hebben van de Stop-reactie ten aanzien van de gevolgen van hun gedrag voor anderen of voor alternatief gedrag in de toekomst is door de kinderen tijdens de interviews minder vaak naar voren gebracht. ■





## Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de conclusies en aanbevelingen van het onderzoek weergegeven. De conclusies en aanbevelingen zijn gekoppeld aan de vier hoofddoelstellingen van het onderzoek. De conclusies en aanbevelingen ten aanzien van doelstelling a zijn met name gebaseerd op de brede inventarisatie; de conclusies en aanbevelingen ten aanzien van doelstelling b, c en d met name op het verdiepend onderzoekdeel.

### 6.1 Conclusies

*Ten aanzien van het bereik en de feitelijke inzet van de Stop-reactie (doelstelling a)*

- Het grootste deel van de Halt-bureaus in Nederland (53 van de 62) past inmiddels de Stop-reactie toe. In totaal zijn bij deze bureaus in het experimentele jaar ruim 1.700 kinderen ingeschreven voor een Stop-reactie.  
Het aantal Halt-bureaus met ruime ervaring in de afdoening van de Stop-reactie is beperkt, maar groeit gestaag. Het aantal Stop-cliënten varieert (nog) sterk per Halt-bureau, enerzijds omdat er grotere en kleinere Halt-bureaus zijn en anderzijds omdat het ene bureau actiever is op dit terrein dan het andere.
- De politie in de vier nader onderzochte regio's hanteert bij de verwijzing van twaalfminners naar het Halt-bureau voor een Stop-reactie de criteria uit de Stop-aanwijzing over het algemeen zorgvuldig. Omgekeerd zijn er signalen dat niet alle in aanmerking komende twaalf-minners volgens de bureaus Halt (en de politie) voor een Stop-reactie worden verwezen.
- Het overgrote deel van de Stop-cliënten bestaat uit jongens (88%) en is 10 of 11 jaar (77%). Volgens de professionals is dat ook de leeftijdsgroep voor wie de Stop-reactie het meest geschikt is. In de meeste gevallen gaat het om kinderen die (winkel)diefstal (41%) en vernieling/baldadigheid (30%) hebben gepleegd. De registratiecijfers over de etniciteit van de Stop-cliënten zijn te onbetrouwbaar om conclusies te trekken.
- Het percentage twaalfminners dat in het eerste jaar na verwijzing door de politie de Stop-reactie in zijn geheel heeft doorlopen en heeft voldaan aan de verplichtingen in het kader daarvan bedraagt 72% (maximaal op te hogen tot 77% doordat een aantal zaken nog in behandeling is) en is groot te noemen. De belangrijkste uitval wordt verklaard doordat ouders afhaken (gemiddeld 17%). Het merendeel van de ouders die afhaken hebben nog wel een gesprek met het Halt-bureau. Als de Stop-reactie eenmaal in gang is gezet, is de uitval (doordat kinderen niet komen opdagen) minimaal (2%).
- Met de Stop-reactie worden vooral ouders bereikt die zich zorgen maken over het gedrag van hun kind. Een eerste categorie afhakers wordt gevormd door (vooral hoger opgeleide) ouders die menen dat zij zelf al een passende reactie op het gedrag van hun kind hebben laten volgen. Een tweede categorie wordt gevormd door die ouders die zich weinig zorgen (lijken te) maken om hun kind of geregistreerd staan bij de politie. Vooral voor deze groep wordt door professionals getwijfeld aan het vrijblijvend karakter van de Stop-reactie. Een laatste categorie afhakers is die groep die vindt dat de Stop-reactie te licht is of (vooral allochtonen) dat de Stop-reactie te weinig het karakter van straf heeft.

- De feiten en cijfers met betrekking tot de Stop-reactie en twaalfminners blijken moeilijk boven tafel te krijgen. De registratie van twaalfminners (die voor een Stop-reactie in aanmerking komen) dient zowel door politie als bureaus Halt zorgvuldiger en meer eenduidig te geschieden.

*Ten aanzien van de vraag in welke behoefte van betrokkenen de Stop-reactie vooral voorziet (doelstelling b)*

- De Stop-reactie voorziet in een behoefte van betrokken professionals bij de Stop-reactie (politie, Halt-bureau, OM, Raad voor de Kinderbescherming) vooral omdat de Stop-reactie pedagogische en preventieve effecten sorteert voor een doelgroep waar men voorheen weinig mee kon of die bij betrokkenen niet of minder zichtbaar was. Bovendien zijn professionals het er over eens dat de Stop-reactie het mogelijk maakt om een direct op het grensoverschrijdend gedrag/delict gerichte reactie te laten volgen; als er voorheen actie volgde was dat vooral ingegeven door achterliggende (hulpverlenings)problematiek.
- Het optreden van de politie naar twaalfminners en hun ouders sluit naar de mening van een deel van de ouders niet voldoende aan op het (pedagogisch) karakter van de Stop-reactie en staat niet altijd in de juiste verhouding tot de leeftijd van het kind. Met een passend optreden dat in verhouding staat tot het gepleegde feit en de daarop volgende Stop-reactie kan het politiecontact een zinvolle en voor het kind leerzame bijdrage leveren.
- De contacten met de Halt-medewerkers worden door ouders positief gewaar-

deerd. Vooral het feit dat zij in een persoonlijk gesprek van gedachten kunnen wisselen over het grensoverschrijdend gedrag van hun kind en de Stop-reactie wordt door veel ouders als een opluchting ervaren.

- Ouders zijn over het algemeen tevreden over de inhoud van de Stop-reactie. De Stop-reactie kan per individuele twaalfminder wel verder op maat worden gesneden. Uit de interviews met ouders kan daarvoor een aantal factoren worden afgeleid: de aard van het kind (toesnijden op de stevigheid van de inzet), de vraag of de overtreding door het kind een eenmalige misstap is (toesnijden op een vooral pedagogische insteek), het idee van ouders de grip op het kind te verliezen (toesnijden op schrikeffect op het kind) en de culturele achtergrond (toesnijden op het belang van excuses en straf).
- De Stop-reactie is voor Marokkaanse ouders een minder passend aanbod. Daarbij speelt een taalprobleem (het is deze ouders vaak niet duidelijk wat de Stop-reactie inhoudt) en een cultuurprobleem (vooral het ontbreken van een strafkarakter).
- De reactie van de ouders op het gepleegde feit maakt het meeste indruk op de kinderen. Daarnaast is ook het feit dat zij in contact zijn gekomen met de politie voor de meerderheid van de kinderen moeilijk en vervelend geweest. Het contact met de Halt-medewerker wordt door kinderen in tegenstelling tot het politiecontact positief gewaardeerd. Dat heeft vooral te maken met het feit dat kinderen op een normale manier kunnen praten over wat zij gedaan hebben, dat er op de kinderen afgestemd

vragen worden gesteld en dat er voor kinderen herkenbare werk- en verwerkingsvormen worden gebruikt.

- Voorzover tijdens de Stop-reactie aandacht wordt besteed aan gevolgen voor de ander en het maken van excuses maakt dat indruk op de kinderen. Soms staat het maken van excuses echter niet in verhouding tot het aandeel van het kind in het gepleegde feit en is hen onduidelijk waarvoor excuses moet worden aangeboden.

*Ten aanzien van organisatie, voorwaarden voor effectieve afdoening en samenwerking met betrekking tot de Stop-reactie (doelstelling c)*

- In de regel bestaat de Stop-reactie uit een intakegesprek waarbij naast het kind ook de ouders aanwezig zijn, waarna 1 of 2 bijeenkomsten met het kind volgen. Meestal wordt huiswerk meegegeven. Individuele en groepsbijeenkomsten komen ongeveer even vaak voor. Een afrondingsgesprek, waarbij de ouders aanwezig zijn, voltooit de Stop-reactie. De tijdsinvestering voor de twaalfminder is ongeveer 1 tot 4,5 uur; dat blijft ruim onder de maximum deelnameuur voor twaalfminners van 10 uur die wordt genoemd in de Stop-aanwijzing.
- Het door de vier Halt-bureaus uit het verdiepend onderzoek speciaal ontwikkelde Stop-materiaal voldoet naar de mening van Halt-medewerkers en twaalfminners in de praktijk. Bij de ontwikkeling is door de afwisseling in werkvormen en de modulaire opbouw het materiaal toegesneden op de doelgroep. Centrale onderwerpen zijn normoverschrijdend gedrag, het stellen van

grenzen, de gevolgen van dat gedrag voor jezelf en anderen en mogelijkheden om te zoeken naar positieve alternatieven voor dat gedrag in de toekomst. Het materiaal is vooral geschikt voor kinderen vanaf 9 jaar.

- De effectiviteit van de Stop-reactie hangt volgens professionals vooral samen met de doorloopsnelheid, de beschikbaarheid van (leesbare en begrijpelijke) informatie, de bereikbaarheid van de Stop-locatie, de koppeling van de inhoud van de Stop-reactie aan leeftijd en ontwikkelingsniveau van het kind en adequate en gerichte verwijzing en samenwerking.
- Hoewel de eenduidigheid van de registratie op dit punt te wensen overlaat (met name op het punt van de datum van afsluiting) blijkt uit de cijfers dat de doorloopsnelheid van zaken (gemeten is tijd tussen delict en (administratieve) afsluiting door bureau Halt) bij de Stop-reactie 64 dagen bedraagt en daarmee vrij laag is. De periode tussen datum delict en datum inschrijving bij het Halt-bureau bedraagt gemiddeld 22 dagen en de periode tussen inschrijving en (administratieve) afsluiting gemiddeld 42 dagen. Bij deze cijfers dient rekening gehouden te worden met het feit dat ze betrekking hebben op de eerste 8 maanden van de experimentperiode.
- Halt-bureaus werken in het kader van de Stop-reactie vooral samen met de politie en (in verwijzende zin) met de Raad voor de Kinderbescherming. De samenwerking met de politie verloopt in de regel goed, hoewel de politie volgens de Halt-bureaus vaak onvoldoende op de hoogte is van inhoud en strekking van de Stop-reactie, waardoor verwijzing

niet altijd even consequent gebeurt. De communicatie tussen de Raad voor de Kinderbescherming en Halt-bureaus verloopt soms moeizaam.

- De vier Halt-bureaus uit het verdiepend onderzoek werken vooral samen met de politie en de Raad voor de Kinderbescherming. In twee van de vier regio's wordt op uitvoerend niveau in breder verband structureel overlegd over de aanpak van twaalfminners. Instellingen buigen zich gezamenlijk over een passend aanbod aan individuele twaalfminners en hun ouders; de inzet van de Stop-reactie is in deze twee regio's volgens betrokkenen veel gericht mogelijk en de meerwaarde veel duidelijker en kan worden afgezet tegen andere mogelijkheden om aan deze doelgroep een aanbod te doen.
- De regio Haaglanden onderscheidt zich van de drie andere onderzochte Halt-bureaus doordat een speciale twaalfmin-aanpak is ontwikkeld en van de Stop-aanwijzing afwijkende procedurele afspraken zijn gemaakt. Daarbij worden zaken aan de voordeur (na het politie-contact) op basis van in een convenant vastgestelde criteria en afspraken verdeeld over hulpverlening (Prejop) en het bureau Halt. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen een pedagogische (Prejop) of preventieve (Stop-) reactie, waarbij latere doorverwijzing mogelijk is. Eventuele verwijzing naar de Raad voor de Kinderbescherming geschiedt door Prejop en pas in tweede instantie.
- De Halt-bureaus verwijzen ouders en kinderen slechts incidenteel door voor verdere hulpverlening en/of ondersteuning. Bijna de helft van de 20 onder-

vraagde Halt-bureaus werkt samen met een instelling voor jeugdhulpverlening. De indruk bestaat dat een groep cliënten al wel contacten heeft met de hulpverlening. Hoe groot die groep is, is op basis van dit onderzoek niet aan te geven.

*Ten aanzien van de belangrijkste effecten en de waardering daarvan door betrokkenen (doelstelling d)*

- In hoeverre de Stop-reactie ook leidt tot vermindering van recidive is een vraag die op basis van dit onderzoek, dat zich richtte op het experimentele jaar, nog niet beantwoord kan worden.
- De waarde van de Stop-reactie is voor ouders vooral gelegen in het voorkomen van herhaling door hun kind en de mogelijkheid om met een externe instantie een ondersteunend gesprek te hebben over het gedrag van hun kind. Ouders betwijfelen overigens of het gedrag van hun kind voorkomen had kunnen worden; de Stop-reactie is belangrijk om kinderen te leren dat bepaalde dingen niet mogen, herhaling in de toekomst moet worden voorkomen en dat wanneer het toch gebeurt een reactie volgt.
- De effecten van de Stop-reactie op het kind worden door de ouders positief gewaardeerd. Verreweg de meeste vinden dat hun kind er wat aan gehad heeft. De Stop-reactie en de gehanteerde methode bieden echter niet volgens alle ouders een passende reactie. De grootste groep vindt de Stop-reactie precies goed, andere ouders vinden de Stop-reactie te licht (angst voor afglijden van kind, ontbreken strafkarakter) of te zwaar (aard van het feit, andere ondersteuning gewenst).

- De meeste kinderen die deelnemen aan de Stop-reactie zijn zich in meerdere of mindere mate bewust van het feit dat zij iets gedaan hebben wat niet mag. Het belangrijkste leereffect van de Stop-reactie is dat kinderen vinden dat zij herhaling in de toekomst moeten voorkomen. Kinderen vergroten vooral hun moreel besef. Het effect ten aanzien van het aanleren van gedragalternatieven voor normoverschrijdend gedrag in de toekomst is minder groot. Bedacht dient te worden dat een beperkte (en mogelijk selectieve) groep twaalfminners is geïnterviewd.

## **6.2 Aanbevelingen**

### *Ten aanzien van de feitelijke inzet van de Stop-reactie (doelstelling a)*

- 1 De Stop-reactie voorziet in een behoefte van zowel professionals als ouders, terwijl werkwijze en materiaal in hoofdlijnen aansluiten op het niveau van de kinderen; op basis daarvan wordt voorgesteld om de uitvoering van de Stop-reactie te continueren, waarbij nadere aandacht moet worden besteed aan de taakverdeling tussen politie (intake) en Halt-bureau (afhandeling).
- 2 Er is nader onderzoek nodig naar twaalfminners die niet voor een Stop-reactie worden verwezen. De resultaten van het nu uitgevoerde onderzoek bieden vooral zicht op die twaalfminners (en hun ouders) die voor een Stop-reactie zijn verwezen.
- 3 De Stop-reactie is vooral geschikt en inzetbaar voor kinderen van 9 jaar en ouder; voor jongere kinderen is de huidige aanpak en het bestaande materiaal minder geschikt. Het verdient overwe-

ging de leeftijdsgrenzen voor inzet van de Stop-reactie daaraan aan te passen.

- 4 Er is een gezamenlijke en eenduidige registratie van twaalfminners door politie en Halt-bureaus nodig, vooral om beter zicht te krijgen op de aard en omvang van de problematiek van deze groep, te checken hoe doorverwijzing door de politie verloopt, beter inzicht te krijgen in de doorlooptijd en tevens om eventuele problemen vroegtijdig te kunnen signaleren.

### *Ten aanzien van het verder 'op maat' snijden van de Stop-reactie (doelstelling b)*

- 5 Om ouders (en kinderen) meer op maat te kunnen bedienen dient vooral de samenwerking met en verwijzing naar andere instanties te worden verbeterd en zorgvuldiger te worden afgewogen of kan worden volstaan met een waarschuwing of een ondersteunend gesprek met de ouders.
- 6 Er dient intensieve aandacht te worden besteed aan het oudercontact in het kader van de Stop-reactie als pedagogische handreiking en hen deelgenoot te maken van de inzet (voor- en nagesprek, betrokkenheid bij de afdoening en terugkoppeling).
- 7 De wijze waarop de politie optreedt naar twaalfminners die in aanmerking komen voor een Stop-reactie en hun bejegening dienen zich te verhouden tot de pedagogische en preventieve aard van deze reactie.
- 8 Het is van belang de Stop-reactie naar het kind voor een deel te individualiseren, dit om het leereffect zo groot mogelijk te laten zijn. Indien een

groepsgewijze aanpak wordt gevolgd dient in een nagesprek (dat kan het afrondend gesprek zijn) expliciet aandacht aan het kind zelf te worden besteed.

- 9 Het aanreiken van positieve gedragsalternatieven voor de toekomst in het kader van de Stop-reactie dient mede gericht te zijn op de vraag welke activiteiten of bezigheden het kind aanspreken en of daarvoor voldoende mogelijkheden aanwezig zijn in de directe omgeving van het kind.

- 10 Het door de vier bij dit onderzoek betrokken Halt-bureaus speciaal ontwikkelde Stop-materiaal voldoet volgens betrokkenen en kan, na verbetering op onderdelen, breder beschikbaar worden gemaakt voor andere Halt-bureaus zodat die een keuze kunnen maken uit het beschikbare materiaal.

*Ten aanzien van de organisatorische inbedding van de Stop-reactie (doelstelling c)*

- 11 De verwijzing van de politie dient vooral te worden verbeterd door intensieve en blijvende voorlichting over de Stop-reactie en door regelmatige terugkoppeling en overleg tussen de verwijzende politiefunctionaris en de betreffende Halt-medewerker.
- 12 De afdoening van twaalfminners die door de politie momenteel niet worden verwezen voor een Stop-reactie dient in twee opzichten verder te worden gestroomlijnd:
- in alle gevallen vindt een gestandaardiseerd informatiegesprek (onder ander over de mogelijkheden van de Stop-reactie) met de ouders plaats; of dat een taak van de politie of van

Bureau Halt is dient nader te worden bepaald. Op deze wijze kan het vrijwillig karakter van de Stop-reactie intact blijven en inzet op maat worden vergroot;

- in twijfelgevallen (Stop-reactie te zwaar of te licht) wordt door de politie altijd telefonisch overleg gepleegd met respectievelijk Bureau Halt of de Raad voor de Kinderbescherming (of Jeugdzorg). Op deze wijze kan de inzet van de Stop-reactie als pedagogische en preventieve handreiking worden gewaarborgd en het bereik van de doelgroep worden verhoogd.
- 13 De doorloopsnelheid van de Stop-reactie dient te worden verhoogd. Rekening houdend met het perspectief van ouders en kinderen zou verwijzing door de politie binnen 1 week na delictdatum moeten plaatsvinden, waarna het Halt-bureau binnen 1 week na verwijzing contact legt en de Stop-reactie binnen 4 weken na verwijzing wordt afgehandeld. Naar formatieve en functionele consequenties die dat met zich meebrengt dient te worden gekeken, temeer omdat snelheid niet ten koste mag gaan van werken op maat en zorgvuldige signalering.
- 14 Bekeken dient te worden of het eerste gesprek (bij voorkeur een huisbezoek) van Bureau Halt met de ouders en het kind in het kader van de Stop-reactie mede kan worden gebruikt voor signalering van behoeften van ouders en kind en eventuele verwijzing. Daartoe is samenwerking door de Bureaus Halt met andere organisaties aan te bevelen in de vorm van een gezamenlijke aanpak (koppeling van Stop-reactie aan mogelijkheden voor opvoedingsonder-

steuning en andere vormen van hulp en steun) van twaalfminners binnen een lokaal of regionaal netwerk. Daarbij wordt het onderscheid tussen ondersteuning en hulpverlening gehandhaafd. Deze werkwijze kan mede dienen om uitval verder terug te brengen en bereik van de doelgroep verder te vergroten. ■

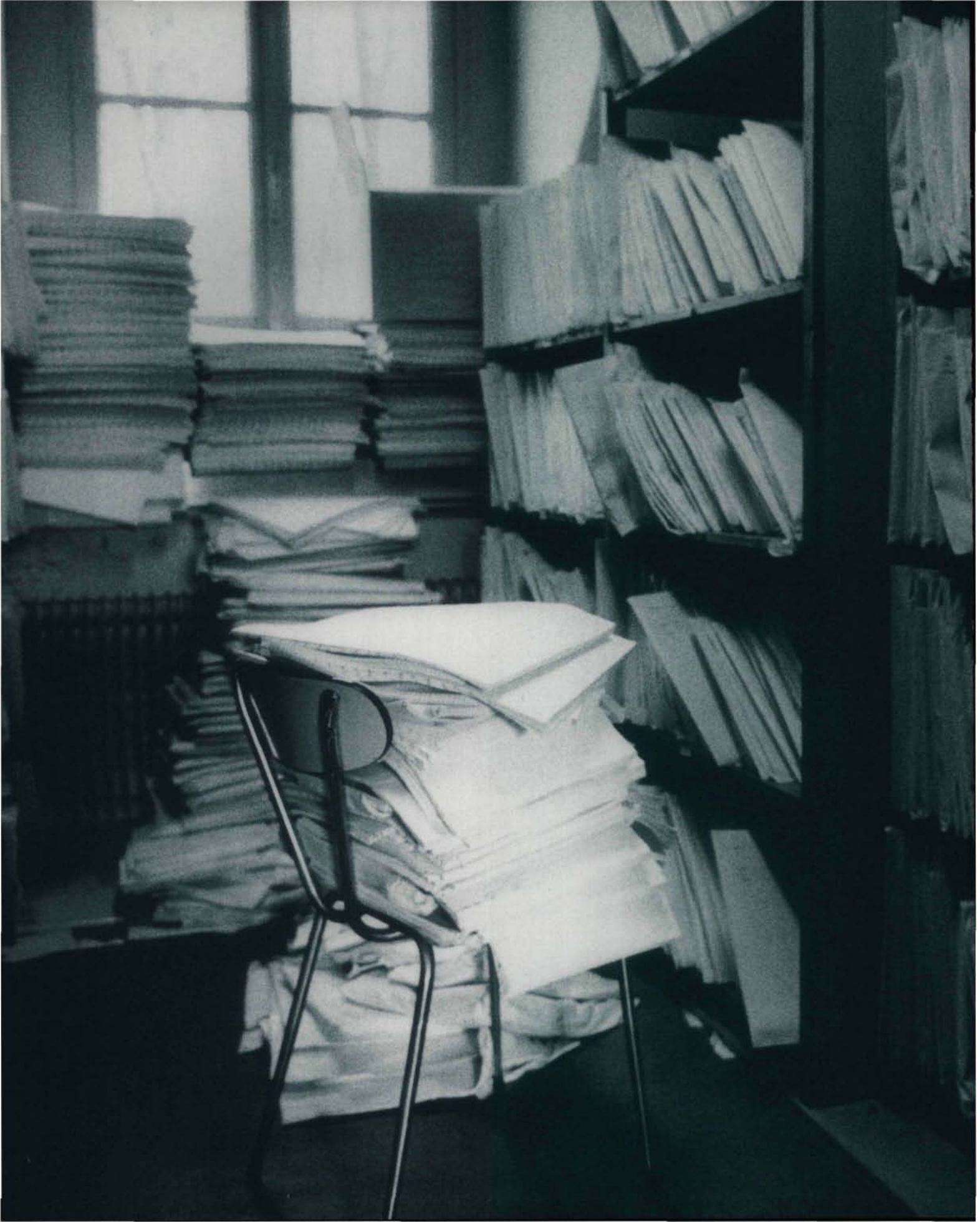
**Erratum toevoegen op pag. 79 rapport Stop-reactie.  
Hoofdstuk Conclusies en aanbevelingen**

- 15 Voor de uitvoering van de Stop-reactie dient lokale/regionale samenwerking te zijn gewaarborgd. Door middel van bindende afspraken komt een uitvoerend netwerk tot stand waarvan onder meer de politie, Halt-bureau, jeugdzorg en de Raad voor de Kinderbescherming deel uitmaken. Binnen het netwerk dient helderheid te bestaan over wat instellingen aan elkaar te bieden hebben, op basis waarvan afspraken worden gemaakt over taken en functies, met name ten aanzien van eventuele vervolghulpverlening of -ondersteuning.

*Ten aanzien van aanscherpen van de effectiviteit van de Stop-reactie (doelstelling d)*

- 16 De tijdsinvestering voor twaalfminners blijft ruim onder het maximum van de 10 uur genoemd in de Stop-aanwijzing en varieert nogal per Halt-bureau. Het verdient aanbeveling om te bezien of voor specifieke doelgroepen de Stop-reactie verder geïntensiveerd dient te worden.
- 17 Bij de verdere ontwikkeling van de Stop-reactie (aanpak en materiaal) dient het accent te worden gelegd op het grenzen stellen aan ontoelaatbaar gedrag en het feit dat als je dat toch doet, een reactie volgt. Inzet is primair gericht op het voorkomen van herhaling. Afhankelijk van de leeftijd en ontwikkeling wordt aandacht besteed aan alternatief gedrag (niet alleen in relatie tot het delict maar ook in positieve zin: "wat vind jij leuk?"), de gevolgen voor anderen en het maken van excuses. Bij dat laatste dient het accent te liggen op het maken van excuses en het





# Bijlagen

## Bijlage 1 Kenmerken Stop-afdoening per Halt-bureau

Samenvatting kenmerken Stop-afdoening per Haltbureau (Bron: enquête)

							Kenmerken
	aanbod individueel/ groeps	aantal bijeenkomsten (excl Intake/ afroding- gesprekken)	huiswerk ja/nee	tijds- investering (excl intake/ afroding- gesprekken (in uren)	tijds- investering (incl Intake/ afroding- gesprekken (in uren)	ouders betrokken buiten Intake/ afroding- gesprekken	herkomst Stop- materiaal
Amsterdam	ind	1	nee*	1,0	?	ja	A'dam
Haaglanden	grp	1	ja	3,5*	4,0	ja	Haaglanden
Eemland	ind	1	ja	2,5	2,5	nee	?
Breda	ind	3	ja	3,5	?	nee	?
Tilburg	ind/grp	1	ja	1,5	3,0	ja	Tilburg
Zwolle	ind/grp	2	ja	3,0	?	ja	Tilburg
OZ Limburg	ind	1	ja	4;5	?	ja	?
Utrecht	grp	1	nee	1,0	1,0	nee	R'dam*
Nijmegen	ind	1	ja	2,5	3,5	ja	?
Rotterdam	grp	min. 1	nee	2,0	2,5	nee	R'dam
Walcheren	ind	1	nee	3,0	4,0	nee	?
Venlo	ind/grp	1	ja	1,5	2,5	nee	?
Zuid Holland N.	ind/grp	1	ja	2,0	3,0	ja	Zuid Holland N.
Schiedam	grp	2	nee	3,0	3,5	nee	R'dam
Friesland	ind	2	ja	3,0	3,5	ja	?
W Mijnstreek	ind/grp	min. 1	ja	1,5	?	ja	?
Roermond	n.v.t.	1*	ja	2,0	2,0	ja	Roermond
Spijkenisse	ind/grp	min. 1	ja	4,0	5,0	nee	R'dam
WaterwegNW	grp*	2	ja	3,5	4,5	nee	R'dam
Rijnmond-Zuid	ind/grp	2	ja	5,0	6,0	ja	R'dam

Amsterdam\*: Huiswerkopdrachten zijn wel in ontwikkeling bij Laverbe

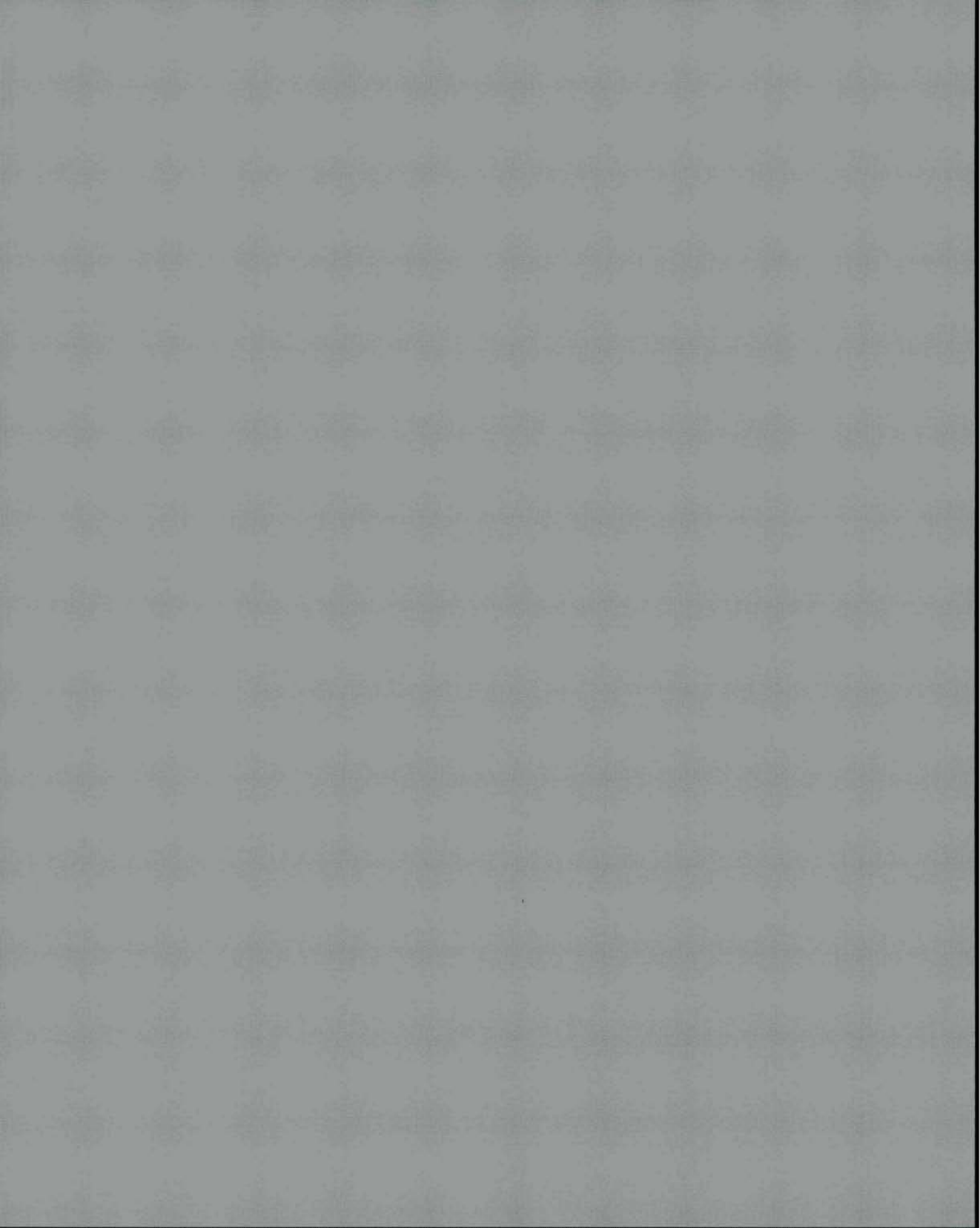
Haaglanden\*: Uitgaande van nieuwe opzet die start op 1 mei 2000.

Roermond\*: Alle bijeenkomsten zijn alleen met ouders, zonder kind.

Utrecht\*: Vanaf 1 april 2000 nieuwe opzet met R'damse modulen.

**Bijlage 2 Leden begeleidingscommissie**

mw. drs. J.C.J. Feleüs	Ministerie van Justitie
dhr. drs. A.W.M. Eijken	Ministerie van Justitie
mw. M.H. v.d. Aardweg-v.d. Laan	Ministerie van Justitie
mw. prof. dr. J. Junger-Tas	Hoogleraar Jeugdcriminologie Universiteit van Lausanne
mw. mr. B.M.R.M. Edelhauser-van Vlijmen	Arrondissementsparket Amsterdam
dhr. drs. D. Nieuwpoort	Halt Nederland
mw. drs. M. van der Leer	Halt Nederland
dhr. mr. D.J.G.M. de Boer	Regiopolitie Friesland
dhr. P. de Regt	Halt-bureau Rijnmond-Zuid
mw. mr. J.Th.M. Dijkman	Hoofdkantoor Raad voor de Kinderbescherming





## PJS-Publicaties

### TIJDSCHRIFTEN

- SEC, Tijdschrift over Samenleving en Criminaliteitspreventie. Verschijnt zes maal per jaar. ISSN 0920-5128
- SEC, Tijdschrift over Samenleving en Criminaliteitspreventie. *Speciale uitgave ter gelegenheid van het eindrapport van de Stuurgroep Bestuurlijke Preventie van Criminaliteit*. Jaargang 5, nummer 2a (mei 1991).
- SEC, Tijdschrift over Samenleving en Criminaliteitspreventie. *Speciale uitgave over criminaliteit in en rond de winkel*. Jaargang 5, nummer 4a (december 1991).
- SEC, Tijdschrift over Samenleving en Criminaliteitspreventie. *Speciale uitgave over woningbraak*. Jaargang 6, nummer 4a (december 1992).
- SEC, Tijdschrift over Samenleving en Criminaliteitspreventie. *Speciale uitgave over fraude*. Jaargang 12, nummer 5 (november 1998).
- SEC, Tijdschrift over Samenleving en Criminaliteitspreventie. *Speciale uitgave over overvalcriminaliteit*. Jaargang 13, nummer 6 (december 1999).

### BOEKEN

- *De preventiepieniers*, Geschiedenis van de Hein Roethofprijs, 1987-1996. Samengesteld op basis van de juryrapporten geschreven door Peter Hoefnagels. September 1997. ISBN 90-5319-049-X.
- *Celebrating prevention*, European Crime Prevention Award 1997, descriptions of the competing projects. November 1997. ISBN 90-5319-052-X.
- *The prevention pioneers*, History of the Hein Roethof Prize, 1987-1996. Compiled on the basis of the jury reports written by Peter Hoefnagels. November 1997. ISBN 90-5319-053-8.
- *De stille revolutie*, Verhalen van Justitie in de Buurt. Door I. van Erpecum. April 2000. ISBN 90-5319-068-6.

### RAPPORTEN

- *Criminaliteitsbeeld van Nederland*, Ontwikkeling van de omvang en de aard van de criminaliteit in de periode 1980-1988. Door A.W.M. Eijken. November 1989. ISBN 90-5319-001-5.
- *Verlichting*, Verlichtingstechniek als hulpmiddel bij criminaliteitspreventie. Door S.W. Heugen, S.M.J. de Krom, A.W.A. Moll en A.J.H. Voermans. December 1989. ISBN 90-5319-002-3.

- *Woninginbraak in Nederland*, Een analyse van het inbraakrisico op landelijk, regionaal en lokaal niveau. Door J.J.A. Essers en A.W.M. Eijken. Januari 1990. ISBN 90-5319-003-1.
- *Voorlichting*, Effecten van voorlichting bij misdaadpreventie, 1985-1988. Door A.W.M. Eijken en D.D. van Oosterzee. 2de druk, maart 1990. ISBN 90-5319-004-X.
- *Bedrijfsleven en criminaliteit*, Kerngetallen uit de eerste Nederlandse slachtofferenquête onder bedrijven, 1988. Door Bureau Criminaliteitspreventie Van Dijk en Van Soomeren bv. Mei 1990. ISBN 90-5319-005-8.
- *Criminaliteitsbeeld van Nederland*, Aard en omvang van de criminaliteit in de periode 1980-1989. Door A.W.M. Eijken. November 1990. ISBN 90-5319-006-6.
- *Standaard enquête bevolking*, Bevolkingsonderzoek in verband met criminaliteitsbeleid ten behoeve van politie, bestuur en openbaar ministerie. Door T.J. van Dijk (AGB/Intomart). Juni 1991. ISBN 90-5319-007-4.
- *Preventie en buurtbeheer*, Criminaliteitspreventie op wijk- en buurtniveau. Door J. de Waard en P.M. de Savornin Lohman. Juni 1991. ISBN 90-5319-007-4.
- *Overvallen*, Overvalcriminaliteit tegen het bedrijfsleven in Nederland, 1960-1989. Door N.J.G. Mertens en R.D. de Leve. Juli 1991. ISBN 90-5319-009-0.
- *Heling*, Onderzoek naar mogelijkheden tot intensivering van helingbestrijding door politie, bestuur en justitie. Door P.H. Renooy. September 1991. ISBN 90-5319-010-4.
- *Slachtofferzorg en criminaliteitspreventie*, Werkwijze en effecten bij slachtofferzorg en preventieve voorlichting door politiefunctionarissen. Door A.W.M. Eijken en D.D. van Oosterzee. Oktober 1991. ISBN 90-5319-011-2.
- *Particuliere beveiliging*, Omvang, wet- en regelgeving in Nederland en Europa. Door J.J. de Waard en J. van der Hoek. December 1991. ISBN 90-5319-012-0.
- *Woninginbraak*, Motieven en werkwijzen vanuit daderperspectief. Door Bureau Van Dijk, Van Soomeren en Partners. December 1991. ISBN 90-5319-013-9.
- *Criminaliteitsbeeld van Nederland*, Criminaliteit, onveiligheid en preventie in de periode 1980-1990. Door A.W.M. Eijken. December 1991. ISBN 90-5319-014-7.
- *Criminaliteit en technology assessment*, Verkenning van een verwaarloosde relatie. Door G.J. de Raaf. Februari 1992. ISBN 90-5319-015-5.

- *Criminaliteit en de detailhandel*, Resultaten van een enquête onder detaillisten, 1991. Door Van Dijk, Van Soomeren en Partners. Maart 1992. ISBN 90-5319-016-3.
- *Criminaliteit en technology assessment*, Wetenschappelijke verkenning van een verwaarloosde relatie. Door G.J. de Raaf. Februari 1992. ISBN 90-5319-017-1.
- *Veiligheidszorg in Nederlandse musea*, Een inventarisatie. Door O. Etman en N. Eelman. Maart 1992. ISBN 90-5319-018-X.
- *Transito's*, Onderzoek naar slachtofferschap onder forenzen en toeristen. Door T.J. van Dijk (AGB Intomart). September 1992. ISBN 90-5319-019-8.
- *Jongeren en geweldscriminaliteit*, Een nadere analyse van de 'harde kern'. Door B.M.W.A. Beke en W.M. Kleiman. September 1992. ISBN 90-5319-020-1.
- *Criminal Victimization in the Industrialised World*, Keys findings of the 1989 and 1992 International Crime Surveys. Door J.J.M. van Dijk en P. Mayhew. November 1992. ISBN 90-5319-021-X.
- *Criminaliteitsbeeld van Nederland*, Criminaliteit, onveiligheid en preventie in de periode 1980-1991. Door A.W.M. Eijken. December 1992. ISBN 90-5319-022-8.
- *Lokaal ernstige criminaliteit*, Een stappenplan voor een integrale aanpak. Door K.B. Blits en A.W.M. Eijken. Februari 1993. ISBN 90-5319-023-6.
- *Criminaliteit in en rond ziekenhuizen*, Een landelijk onderzoek naar criminaliteit, beveiliging en onveiligheidsgevoelens. Door H. Oosten (Schalke & Partners). Februari 1993. ISBN 90-5319-024-4.
- *Criminaliteitspreventie via buurtbeheer*, Resultaten voormetingsfase procesevaluatie van 18 buurtbeheerprojecten. Door Buro Van Dijk, Van Soomeren en Partners. Maart 1993. ISBN 90-5319-025-2.
- *Veiligheidszorg in Vlaamse, Britse en Nederlandse musea*, Een vergelijking. Door O. Etman en P. Geelen (Bureau Eysink Smeets & Etman). Mei 1993. ISBN 90-5319-026-0.
- *Criminaliteitspreventie op bedrijventerreinen*, Beveiliging door middel van publiek-private samenwerking. Door E.M.C. van den Berg en W.A.C. van Oppen. Mei 1993. ISBN 90-5319-027-9.
- *Voorlichting ten behoeve van criminaliteitspreventie; theoretische en empirische aspecten*, Een literatuuronderzoek naar de effectiviteit van voorlichting ten behoeve van de preventie van veel voorkomende criminaliteit. Door M. Humbert. Juli 1993. ISBN 90-5319-028-7.
- *Criminaliteitsbeeld van Nederland*, Omvang, achtergronden, spreiding en preventie van criminaliteit, 1980-1992. Door A.W.M. Eijken. Oktober 1993. ISBN 90-5319-029-5.
- *Autodiefstal*, Omvang, spreiding, achtergronden en preventie. Door A.W.M. Eijken en J.J. de Waard. Maart 1994. ISBN 90-5319-030-9.
- *Stadswachten*, Effectiviteit, draagvlak en organisatorische aspecten. Door A.R. Hauber [et al.] (Criminologisch Instituut, Rijksuniversiteit Leiden) en F. van der Molen [et al.] (Van Dijk, Van Soomeren en Partners). April 1994. ISBN 90-5319-031-7.
- *Autokraak*, Omvang, achtergronden, spreiding en preventie van diefstal uit en vanaf auto's. Door A.W.M. Eijken (DCP) en L. Colombijn (Eysink Smeets & Etman). Juli 1994. ISBN 90-5319-032-5.
- *Criminaliteitsbeeld van Nederland*, Aard, omvang, preventie, bestrafing en zorg voor slachtoffers van criminaliteit in de periode 1980-1993. Door A.W.M. Eijken. December 1994. ISBN 90-5319-033-3.
- *Criminaliteitspreventie door burgers*, Achtergronden en effecten van preventie op basis van een nadere analyse van de Politiemonitor 1993. Door Intomart bv. Februari 1995. ISBN 90-5319-034-1.
- *Criminaliteitspreventie en buurtbeheer*, De procesevaluatie. Door R.W. van Overbeeke en P.F. van Soomeren (Van Dijk, Van Soomeren en Partners bv). April 1995. ISBN 90-5319-035-X.
- *Veiligheid in de stad*, Een vergelijking van 31 Nederlandse gemeenten met meer dan 50.000 inwoners op basis van een nadere analyse van de Politiemonitor Bevolking 1993. Door T. Spapens en O. Henneken (B&A Groep Beleidsonderzoek en -Advies bv). Mei 1995. ISBN 90-5319-036-8.
- *Slachtofferzorg*, Gevolgen van slachtofferschap, behoefte aan hulp en opvang door de politie en verwijzing door de politie naar slachtofferhulp op basis van de Politiemonitor Bevolking 1993. Door M. Visser en T. van Dijk (Intomart) en A.W.M. Eijken (DCP). Juni 1995. ISBN 90-5319-037-6.
- *Inbraak in bedrijven*, Daders, aangiften en slachtoffers onderzocht. Door M. Kruissink. Juni 1995. ISBN 90-5319-038-4.
- *Fietsdiefstal*, Onderzoek naar de dagelijkse praktijk van fietsdieven. Door P. van Kesteren en G. Homburg (Regioplan, onderzoek, advies en informatie bv). Augustus 1995. ISBN 90-5319-039-2.

- *Criminaliteit en de detailhandel*, Resultaten van een enquête onder detaillisten, 1995. Door P. Boekhoorn en K. Loef (Van Dijk, Van Soomeren en Partners). Oktober 1995. ISBN 90-5319-040-6.
- *Woninginbraak*, Omvang, achtergronden en mogelijkheden voor preventie. Door P. Mutsaers m.m.v. R. de Wit en H. Spickenheuer (Eysink Smeets & Etman). Februari 1996. ISBN 90-5319-041-4.
- *Heling van gestolen auto's*, Onderzoek onder daders van autodiefstal. Door A. Elzinga en R. de Wit (Eysink Smeets & Etman). Mei 1996. ISBN 90-5319-042-2.
- *Herhaald slachtofferschap*, Omvang, verschijningsvormen en mogelijkheden voor een aanpak. Door A. Hakkert en E. Oppenhuis m.m.v. K. Blits en T. Eijken. Juni 1996. ISBN 90-5319-043-0.
- *De organisatie van slachtofferzorg*, Resultaten van een onderzoek naar de uitvoering en werking van de wet en richtlijn Terwee. Door H. Geveke en M. Verberk (B&A Groep Beleidsonderzoek & -Advies bv). Augustus 1996. ISBN 90-5319-044-9.
- *Signalen voor toekomstig crimineel gedrag*, Een onderzoek naar de signaalwaarde van kinderdelinquentie en probleemgedrag op basis van casestudies van ernstig criminele jongeren. Door H.B. Ferwerda, J.P. Jakobs en B.M.W.A. Beke m.m.v. N.M. Gerretsen en E. Vandenbussche (Advies- en Onderzoeksgroep Beke). December 1996. ISBN 90-5319-045-7.
- *Preventie voor jongeren met politiecontacten*, Opzet, uitvoering en effecten van het Jeugd Preventie Project in het Land van Cuijk. Door J. Terpstra (ITS, Instituut voor Toegepaste Sociale wetenschappen). Januari 1997. ISBN 90-5319-046-5.
- *Taakstraffen*, Stand van zaken, praktijk en resultaten. Door M. Wijn. April 1997. ISBN 90-5319-047-3.
- *Jaarboek 1996*, Preventie, Jeugdbescherming, Reclassering. (Samenstelling Stafbureau IVP, Dienst PJR, Ministerie van Justitie). April 1997. ISBN 90-5319-048-1.
- *Huiselijk geweld, Aard, omvang en hulpverlening*. Door T. van Dijk, S. Flight, E. Oppenhuis en B. Duesmann (Intomart, Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek). Oktober 1997. ISBN 90-5319-051-1.
- *Groepsriminaliteit*, Een terreinverkenning op basis van literatuuronderzoek en een analyse van bestaand onderzoeksmateriaal, aangevuld met enkele interviews met sleutelinformanten en jongeren die tot groepen behoren. Door A. Hakkert, A. van Wijk, H. Ferwerda en T. Eijken m.m.v. A. Smulders en T. Steeman. Mei 1998. ISBN 90-5319-054-6.
- *Slachtofferhulp aan alloctonen*, Een onderzoek naar de mate waarin politie en Buro's Slachtofferhulp alloctone slachtoffers bereiken. Door A. Lempens, L. Assa, G. Ontas en F. Bovenkerk (Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen, Universiteit Utrecht). Juni 1998. ISBN 90-5319-055-4.
- *Preventie voor en door jongeren*, Een inventarisatie van jeugdparticipatieprojecten gericht op criminaliteitspreventie. Door P. den Otter en A. Elzinga m.m.v. R. Witte (Eysink Smeets & Etman). Juli 1998. ISBN 90-5319-056-2.
- *Slachtofferzorg*, Evaluatie van de huidige stand van zaken aangevuld met een toekomstverkenning. Door M. Meijers, F. Sybrandi en M. Verberk (B&A Groep Beleidsonderzoek en -Advies bv). Augustus 1998. ISBN 90-5319-057-0.
- *Jaarboek 1998*, Preventie, Jeugd, Sancties. Samengesteld door het Stafbureau Informatie, Voorlichting en Publiciteit van de Directie Preventie, Jeugd en Sanctiebeleid van het Ministerie van Justitie. September 1998. ISBN 90-5319-059-7.
- *Interne criminaliteit*, Kenmerken en mogelijkheden voor een aanpak. Door A. Elzinga en P. Klerks i.s.m. T. Eijken, M. van Oostveen en F. van der Vloed. December 1998. ISBN 90-5319-060-0.
- *Alloctonen en strafbeleving*, Een onderzoek naar de strafbeleving van Antilliaanse, Surinaamse, Marokkaanse en Turkse jongens. Door E.M. Klooster, A.J.E. van Hoek en C.A. van 't Hoff (Van Dijk, Van Soomeren en Partners bv). Augustus 1999. ISBN 90-5319-062-7.
- *Ouders en reacties op jeugdcriminaliteit*, Een verkenning van de mogelijkheden en beperkingen van de ouderlijke betrokkenheid. Door A. Hakkert m.m.v. J. van Mantgem (Eysink Smeets & Etman) en C. Spindler. November 1999. ISBN 90-5319-065-1.
- *Jaarboek 1999*, Preventie, Jeugd, Sancties. Samengesteld door het Stafbureau Informatie, Voorlichting en Publiciteit in samenwerking met diverse medewerkers van de Directie Preventie, Jeugd en Sanctiebeleid. December 1999. ISBN 90-5319-066-X.
- *Bemiddeling tussen dader en slachtoffer*, Bemiddelingsvormen voor, tijdens en na het strafproces. Door A.C. Spapens (IVA Tilburg). Mei 2000. ISBN 90-5319-069-4.



- *Aanpak groepsriminaliteit*, Een inventarisatie van preventie- en interventie maatregelen gericht op jeugdgroepen. Door F. van Gemert en E. Wiersma (Regioplan Onderzoek Advies en Informatie). November 2000. ISBN 90-5319-071-6.
- *Vrijwilligers*. Een verkennend beleidsonderzoek naar de aard, omvang en betekenis van het vrijwilligerswerk op de werkvelden van justitie. Door J. Leest. November 2000. ISBN 90-5319-072-4.

#### **PRAKTIJKGIDSEN**

- *Leerstraf Basta*, De methodiekbeschrijving en handleiding voor de aanpak van hardnekkige spijbelaars. Door C.A.J.M. Zonneveld, J. Metselaar en I.C.M. Tönis (PLATO, Platform Opleiding, Onderwijs en Organisatie). Juli 2000. ISBN 90-5319-070-8.
- *Huiselijk geweld*, Draaiboek voor de aanpak. Door R. Keus en M.S. Kruijff (Tekstbureau Alfa). November 2000. ISBN 90-5319-073-2.

**Deze gratis publicaties kunnen *uitsluitend* schriftelijk worden aangevraagd bij:**

**Ministerie van Justitie  
Directie Preventie, Jeugd en Sanctiebeleid  
Afdeling Informatie, Voorlichting en Publiciteit  
L.a.v. Diana Hagerstein (H 1836)  
Postbus 20301  
2500 EH Den Haag**